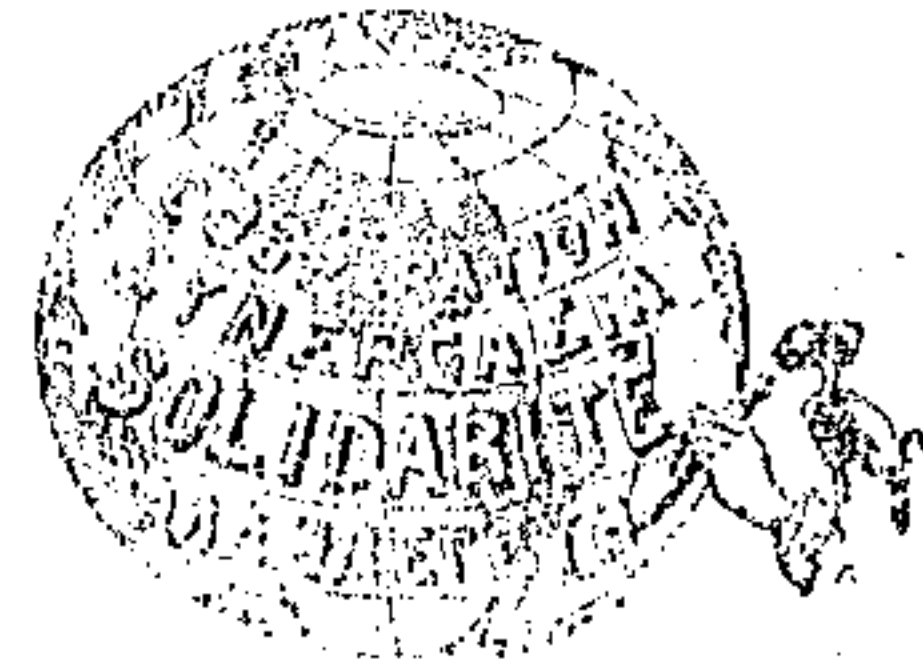

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΜΕΤΑ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ Β'
ΑΠΡΙΛΙΟΣ

ΛΥΘ. 18
1920

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Ι. Α. ΣΠΕΤΣΙΩΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

GHIL'S GIDE. <i>Δι' Ημετέρας</i>	Σελ. 391
II. ΖΑΧΑΡΙΑ — 'Ο Χούβερ και ὁ σοσιαλισμός	» 396
ΕΠ. ΕΜΠΕΡΙΚΟΥ. — 'Η ἀνάθημασγία τοῦ ἐμπορίου ἢ τῶν ἀπόλων	» 407
II. ΚΑΡΟΔΙΔΟΥ. — Περὶ ἐνώπιου καθήκοντος τοῦ χροστικιστῶν ἑκκλησιῶν	» 411
M. ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗ. — 'Εν βλέπει ἐπὶ τοῦ φρονή τῆς καθαρῆς ἀγοράδας	» 418
Α. ΠΕΤΑΛΑ. <i>Συνταγματικὴ Μελέτη</i> . Β'. 'Ηδύνατο ὁ Βασιλεὺς νὰ διαλύσῃ τὴν 'Αναθεωρητικὴν Συνέλευσιν;	» 431
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ	» 440
ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ. — 'Η «Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις». 'Ο ἰστορικὸς τῆς 'Ἑκκλησίας. Τὸ δάνειον τοῦ Δήμου Παρισίου	» 443
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	» 445

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΚΙΟΣΚΙΑ & ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΕΚΑΣΤΟΝ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡ. 2.50
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ & ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΕΣ ΔΕΛΤΙΟΥ

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΜΕΤΑ΄ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

*Εκδιδόμενη προσωρινῶς ἀπὸ τοῦ μηνὸς εἰς 90-150 σελίδας

ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ CHARLES GIDE

*Καθηγητὴς τῆς Πολιτικῆς καὶ Κοινωνικῆς Οἰκονομίας
ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων*

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ **Ι. Α. ΣΠΕΤΣΙΩΤΗΣ**

*Δικηγόρος Διπλωματούχος Διοικ. καὶ Οἰκονομολογικῶν Σπουδῶν
τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων*

*Ετησίαι συνδρομὴ δρ. 25.—*Ἐπαρχιῶν δρ. 27.

*Ἐξωτερικοῦ δρ. 30, *Ἐξάμηνος δρ. 15.

*Ἐκαστον τεύχος δρ. 2.50

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Νίκης ἀριθ. 28.

ΣΗΜ.—Τὸ «Μέλλον» ἀποβλέπον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν δημιουργίαν κινήσεως ἐπιστημονικῶν ἰδεῶν ἐν Ἑλλάδι, δὲν δημοσιεύει ἀρθρα ἀριστάμενα τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐπιπέδου ἢ ἀπορρέοντα ἐκ κομματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Οἱ συγγραφεῖς τῶν διαφόρων ἀρθρῶν φέρουσιν τὴν ευθύνην τῶν ἐν αὐτοῖς διατυπωμένων γνησιότητων.

Ι. Α. ΣΠΕΤΣΙΩΤΟΥ :

Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ & ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Μετὰ προλόγου ἐκ τῶν γνωμῶν περὶ τῆς ἔμπορικῆς Ναυτιλίας τῶν κ.κ. Ch. Gide, Ch. Lyon-Caen, P. de Rousiers κλπ. δρ. 2 50

ΜΕΛΕΤΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑΙ

Μέρος I. Ναυτιλιακὰ ζητήματα. II. Σύγχρονα ζητήματα. Ἐκαστον τεύχος δρ. 2.—

ΤΟ 'ΜΕΛΛΟΝ,

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

CHARLES GIDE

ΑΙ ΑΠΕΡΓΙΑΙ

Κατόπιν τῆς τελευταίας ἀπεργίας τῶν σιδηροδρομικῶν, ἡ Συνδικαλικὴ Ὁμοσπονδία τῶν ὑπαλλήλων τῶν Σιδηροδρομῶν ἀνήγγειλεν ὅτι ἔδωκε τὴν ἐντολὴν νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ ἐργασίαι «ὄλων τῶν ἀξιώσεων ἱκανοποιηθεισῶν».

Ἡ προκήρυξις αὕτη ἐνθυμίζει ἀρκετὰ τὸ ὕψος τῶν ἐπισήμων ἀνακοινωθέντων, ἐξ ὧν ἐκορέσθημεν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου — ὡς π. χ., «ἡ στρατιὰ συνεπτύχθη εἰς θέθεις πλέον προσφόρους». Ἐγνωρίζομεν τί ἐσήμαινε τοῦτο.

Ὅταν θέλη τις νὰ μάθῃ ἐὰν ἀπεργία τις ἐναυάγησεν ἢ ὄχι, ὑπάρχει ἀλόγιστον κριτήριον : νὰ παρατηρήσῃ ἐὰν αἱ ἡμέραι τῆς ἀπεργίας ἐπληρώθησαν ἢ ὄχι. Ἐὰν ἐπληρώθησαν, φανερόν, ὅτι ἡ ἀπεργία δὲν ὑπῆρξε διὰ τοῦς ἐργάτας, ἢ σκοπὸς διασκεδάσεως, διακοπῆς προσωρινῶς τῆς ἐργασίας, καὶ ὅτι ἐπανέρχονται οὗτοι μὲ τὰς τιμὰς τοῦ πολέμου ἔτοιμοι νὰ ἐπαναλάβωσι τὰς ἐργασίας των. Τοῦλάχιστον τοιαύτη ἦτο ἡ συνήθεια, σχεδὸν ὁ κανὼν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἐὰν ὁμως αἱ ἡμέραι τῆς ἀπεργίας δὲν ἐπληρώθησαν τότε εἶνε, χρηματικὴ ποινὴ ἀρκετὰ σκληρὰ διὰ τοῦς ἐργάτας, μαρτυροῦσα τὴν ἥτταν των.

Καὶ τὴν τελευταίαν λοιπὸν ἀπεργίαν τῶν σιδηροδρομικῶν αἱ ἡμεραργίαι δὲν ἐπληρώθησαν. Ὡσαύτως δὲν ἐπληρώθησαν κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπεργίαν τῶν ἐργατῶν τυπογράφων τῶν ἐφημερίδων (ἦτις προσηγήθη τῶν ἐκλογῶν καὶ ἦτις ἀσφαλῶς, καίτοι οὐδεὶς τὸ ὁμολογεῖ ἐστέρησε, σεβαστῶν ἀριθμῶν ψήφων τοῦς ὑποψηφίους σοσιαλιστάς). Ὡσαύτως

καὶ κατὰ τὴν πρὸ ὀλίγων μηνῶν λαβοῦσαν χώραν ἀπεργίαν τῶν ὑπαλλήλων τῶν Μεγάλων Καταστημάτων, δὲν ἐπληρώθησαν αἱ ἡμερησίου. Ὑπάρχει λοιπὸν τι τὸ μεταβλητὸν ἐν τῇ ἐκβάσει τῶν ἀπεργιῶν καὶ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα εἰς τὰ Συνδικάτα.

Ὅτι ὑπάρχει τι τὸ μεταβλητὸν, συνάγεται ἐκ τοῦ ὅτι τὸ Κοινὸν εἶνε καταπεπονημένον ἐκ τῆς παρατάσεως τῶν ἀπεργιῶν: ἐμπούχησε, ὡς θὰ ἐλεγέ τις εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν μέχρι πρὸ μικροῦ τοῦ συρμοῦ, τῶν πουαλύ. Ὅλη ἡ κοινωνικὴ ζωὴ, ἀγορά, μεταφοραὶ, ταξείδια, ἀλληλογραφία, ἀνάγνωσις τῶν ἐφημερίδων, φωτισμός, θέρμανσις, καθαρισμός τῶν ὁδῶν, μέχρι τοῦ ἀρχείου τῶν γεννήσεων καὶ θανάτων, εὗρισκεται ἐξηρητημένη ἐκ τῆς ἀποφάσεως κάποιου Συμβουλίου Συνδικάτου, ἥτοι μία κατάστασις ἣτις δὲν δύναται νὰ διορκέσῃ καὶ θὰ ἦτο μᾶλλον προτιμωτέρα μία εἰλικρινὴς ἐπανόστασις ἀπὸ τὸ ἡμερήσιον αὐτὸ στραπατσάρισμα ὅλης τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

Ἀναμφιβόλως αἱ ἀπεργίαι αὗται ἔχουν πάντοτε μίαν αἰτίαν ἣτις προέχει σαφῶς, τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν. Οἱ ἐργαταὶ διατείνονται ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔχει παρὰ νὰ σταματήσῃ τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν καὶ ὅτι τότε αἱ ἀπεργίαι θὰ παύσουν. Ἀλλὰ τί πράττουσιν αὐτοὶ οὗτοι διὰ νὰ ἀναχαιτισθῇ ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν; Ἀπολύτως τίποτε. Ἐπειγόντως νὰ προσκομίσουν εἰς τὸν ἔμπορον ὅλον τὸ ἐπὶ πλεόν τοῦ ἡμερομισθίου τὸ ὁποῖον ἐπέτυχον καὶ εἶνε ὑπερήφανοὶ νὰ πληρῶνουν χωρὶς νὰ παζαρεύουν.

Ἡ ζημία ἣτις προσγίνεται εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν καὶ ἣτις ἀναγκαίως θὰ ἐπαναπέσῃ εἰς αὐτοὺς τούτους τοὺς ἐργατάς εἶνε ἀνυπολόγιστος καὶ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ἦν στιγμὴν ἡ οἰκονομικὴ καὶ δημοσιονομικὴ κατάστασις αὐτῆς εἶνε σοβαριώτατη.

Λαμβάνω ἐν ἑκ τῶν παραδειγμάτων τὰ ὁποῖα εἶνε περισσότερον γνωστὰ εἰς ἐμὲ, τὸ τῆς διδασκαλίας, καὶ τὸ τῆς δημοσιεύσεως τῶν βιβλίων. Ἡ τιμὴ ἑνὸς ἐκ τῶν συγγραμμάτων μου ἀνῆλθεν ἀπὸ 15 φρ. εἰς 52 φρ. (2 τόμοι). Ποῖος θὰ εἶνε ὁ εὐτυχῆς φοιτητὴς ὅστις θὰ δύναται νὰ τὸ ἀγοράσῃ; Μόνον ὁ υἱὸς «νεοπλούτου» τινος· οἱ ἄλλοι θὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς

μερικὰ σημειώματα. Καὶ ἀναντιρρήτως δι' ὅλα τὰ βιβλία ὀλίγον ἢ πολὺ συμβαίνει τὸ ἴδιον. Ἐὰν ἔφερα ἐν παράδειγμα, τὸ ἰδικόν μου, τὸ ἔπραξα διὰ νὰ δώσω ἀκριβεῖς ἀριθμοὺς. Εἰς ὑποψήφιός διδάκτωρ τῆς φιλολογίας ὅστις ἤθελε νὰ κάμῃ τὴν ἐναλισμὸν διατριβῆν του (δυσὸ θέματα, διότι ἡ Σορβόννη ἀπαιτεῖ δύο), θὰ ἐχρειάζετο διὰ τὴν ἐκτύπωσιν 14.000 φρ.

Ἴθι θὰ κάμῃ; Θὰ παραιτηθῇ νὰ λάβῃ τὸ δίπλωμα; Ἡ θὰ ἐκτυπώσῃ τὰς διατριβὰς του εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν π.χ. εἰς Γερμανίαν ὅπου, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ἀκόμη ὅτι ὁ τυπογράφος θὰ τοῦ ζητήσῃ 14000 μάρκα τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν θὰ ἀντιπροσωπεύει, μὲ τὴν σημερινὴν ἀξίαν τοῦ συναλλάγματος, ἢ 2000 φρ.; Ἐὰν δὲν τὸ κάμῃ, ἄλλοι θὰ τὸ κάμουν καὶ οἱ Γερμανοὶ αὐτοὶ λαμβάνουσι τὴν πρωτοβουλίαν νὰ ἐκτυπώσουν ὅλα τὰ παλαιὰ ἢ νέα γαλλικὰ βιβλία. Τῷ 1918 ἐδημοσιεύθησαν ἐν Γερμανίᾳ 14743 βιβλία.

Καὶ ἐν Γαλλίᾳ πόσα; 4.484. Ἄς μελετηθοῦν οἱ ἀριθμοὶ αὗτοι!

Γνωρίζω καλῶς ὅτι ἡ ὑπερβολικὴ ὑπερτίμησις τῶν τιμῶν τῶν βιβλίων δὲν ἔχει ὡς μόνην αἰτίαν τὰς ἀπεργίας τῶν ἐργατῶν τυπογράφων. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ χάρτου ἐπενταπλασιάσθη. Ἀλλὰ τοῦτο ἀρκεῖ ὅπως μεθ' ἐκάστην ἀπεργίαν οἱ ἐκδόται τυπογράφοι στέλλουσιν εἰς τοὺς πελάτας των εἰδοποίησιν δι' ἧς γνωρίζουσιν ὅτι εὗρισκονται ἀτυχῶς εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὑπερτιμήσωσι τὰς τιμὰς των κατὰ 30 ἢ 50 ο)ο.

Ἐλαβα ὡς παράδειγμα τὰ βιβλία· τὸ αὐτὸ συμβαίνει δι' ὅλα τὰ ἐμπορεύσιμα εἶδη.

Ἄλλως τε, οἱ μεγάλοι ἀρχηγοὶ τῶν Συνδικάτων τὸ γινώσκουν καλά, καὶ δὲν πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι αὐτοὶ εἶνε ἐκεῖνοι οἵτινες δημιουργοῦν τὰς ἀπεργίας.

Ἡ ἀπεργία τῶν σιδηροδρομικῶν ἐξεργάγῃ ὑπὸ μικρᾶς ὁμάδος ἐξ αὐτῶν, ἣτις μάλιστα δὲν ἀνεφέρθη εἰς τὴν Ὁμοσπονδίαν καὶ οὔτε εἰς τὴν C.G.T. ἄρα ὠφείλετο εἰς ἐν ἀντιπειθαρχικὸν κίνημα τοῦ Συνδικάτου, ὅπερ κατ' ἄλλην οἰανδήποτε ἐποχὴν ἤθελεν ἐνεργῶς κατακριθῆ παρὰ τῶν διευθυνόντων τὴν ἐργασίαν.

**

Τί πρέπει λοιπόν να γείνη;

Ἡ Κυβέρνησις πρὸ ὀλίγου χρόνου κατέθηκε νομοσχέδιον ὅπερ ἐπαναφέρει μίαν ἰδέαν προσφιλή εἰς τὸν κ. *Millierand*, περὶ ὑποχρεωτικῆς ἀποπείρας συμβιβασμοῦ πρὸ πάσης κηρύξεως ἀπεργίας καὶ ὑποχρεωτικῆς διαιτησίας, ἀλλὰ τοῦτο μόνον ὅσον ἀφορᾷ εἰς ὑπηρεσίας αἰτινες ἐνδιαφέρουσι τὴν ἐθνικὴν ζωὴν.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ συμφιλίωσις καὶ ἡ διαιτησία διαφέρουσι κατὰ τοῦτο. Ἡ πρώτη εἶνε ἀπλῶς μία ἀπόπειρα συμφωνίας, ἣτις εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν δὲν ἔχει ἀποτελέσματα, ἀφίνει τὰς ἀντιπάλους μερίδας νὰ καταφεύγωσι τελικῶς εἰς τὰς ἐχθροπραξίας· ἔχει ὅμως ὅπωςδήποτε τὸ πλεονέκτημα νὰ προλαμβάνωνται αἱ ἄνευ προειδοποιήσεως ἀπεργίαι, δίδομένου εἰς τὰς διαμαχομένας μερίδας τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς σκέψιν χρόνου· ἐν ᾧ ἡ διαιτησία εἶνε μία λύσις ἀναγκαστικῆ, ἣτις ἀποσοβοῦσα τὴν διαμάχην πρὸς ὄφελος τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης μερίδος καταργεῖ τὴν ἀπεργίαν.

Εἶνε μία μεταρρύθμισις ἐμπνεομένη ἀπὸ καλὰς διαθέσεις καὶ ἣτις ἐφαρμοσθεῖσα ἤδη εἰς ἄλλας χώρας, Αὐστραλίαν, Καναδᾶν, Νορβηγίαν—ἔδωκεν ἐκεῖ ἀρκετὰ καλὰ ἀποτελέσματα. Ἐὰν ἡμῖν βουλευτῆς θὰ τὴν ἐψήφισον, διότι πρέπει πάντοτε νὰ ἐνθαρρύνωμεν τὰς καλὰς διαθέσεις καὶ διότι εἰς νόμος, ἔστω καὶ μὴ ἐφαρμόσιμος, δύναται νὰ ἔχη διαπαιδαγωγικὴν ἐπενέργειαν ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης.

Πραγματικῶς ἡ συμφιλίωσις καὶ ἡ διαιτησία προϋποθέτουσιν ἐκουσίαν συναίνεσιν ἀμφοτέρων τῶν μερίδων κατ' ἀρχήν· εἰς τὰς ἀνωτέρω δὲ χώρας εἰς ἃς ἐφηρομόσθη ἡ ὑποχρεωτικὴ διαιτησία ἐπέτυχεν ἡ ἐφαρμογὴ τῆς διότι ὑπῆρξε πρὸς τοῦτο συναίνεσις τῆς τάξεως τῶν ἐργατῶν. Ὄφειλε δὲ νὰ παρατηρήσῃ τις ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Αὐστραλίᾳ τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν λόγῳ θεσμοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον φαίνονται πρόσκαιρα καὶ αἱ ἀπεργίαι ἐπανήρχισαν παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ νόμου.

Ἄλλ' ἐν Γαλλίᾳ οὐδαμῶς, οὐδὲ μετὰ τῶν κύκλων τῶν συνδικαλιστῶν συναντᾶται τὸ πνεῦμα τῆς συνδιαλλαγῆς καὶ ἡ ἐπιθυμία πρὸς δημιουργίαν καλῶν σχέσεων καὶ συνεννοήσεως μετὰ τὸ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας. Τοιαυτοτρόπως ἡ

πρώτη σκέψις τῶν ἤτο νὰ διαμαρτυρηθῶσιν ἐνεργητικῶς ἐναντίον τοῦ νομοσχεδίου τὸ ὅποιον καταγγέλλουν ὡς καθιερόντων πλήρη κατάργησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπεργίας.

Ἄδιαφύρως ἂν τοῦτο εἶνε θλιβερόν ἢ οὐ, ἀποτελεῖ πάντως μίαν κατάστασιν ἣτις σοβαρῶς δεόν νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν.

Ἡ ἐπενέργεια διὰ μέσων καταπιεστικῶν ἐπὶ τῆς ἐργατικῆς βουλήσεως, δὲν νομιζομεν ὅτι εἶνε ἡ προσήκουσα. Τοῦναντίον θὰ ἤτο ἂν ἐγίνετο χρῆσις μέσων ἀναγομένων εἰς τὴν ἠθικὴν τάξιν. Θὰ ἔπρεπε νὰ προσπαθήσῃ τις νὰ πείσῃ τὴν ἐργατικὴν τάξιν, ὅτι ἀξιοῦσα νὰ ἐργάζεται ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸ συνδικαλιστικὸν συμφέρον, ὄχι μόνον καταστρέφει ὀλόκληρον τὸ ἔθνος καὶ συγκαταστρέφεται μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτόχρονα ἀπαρνῆται τὸν ἀληθινὸν σοσιαλισμόν, διότι ἡ λέξις σοσιαλισμὸς δὲν σημαίνει τίποτε, ἂν δὲν προκαλεῖ τὴν ὑποταγὴν τοῦ ἐπαγγελματικοῦ ἐγωῖσμοῦ, εἰς τὸ γενικὸν καλόν. Διότι τί ἄλλο εἶνε ἡ «ἐθνικοποίησις» τὴν ὅποιαν τὸσον κατηγορηματικῶς ζητοῦσιν ἢ ἡ θυσία τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ "Ἐθνους; Ἄλλοτε οἱ εὐγενεῖς ἔλεγον: Ὑπηρεσία τοῦ Βασιλέως! Καὶ ἦσαν ὑπερήφανοι ἐκτελοῦντες τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην καὶ μάλιστα δωρεάν. Ὅταν λοιπὸν οἱ ἐργάται θὰ εἶνε ὑπερήφανοι λέγοντες: Ὑπηρεσία τοῦ "Ἐθνους! Εἰς τὰς διαταγὰς τῆς! Τότε ἀσφαλῶς δὲν θὰ ὑπάρχουν πλέον ἀπεργίαι.

Μάρτιος 1920

ΚΑΡΟΛΟΣ ΖΙΔ

Ο ΧΟΥΒΕΡ ΚΑΙ Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Ὁ πολὺς Herbert C. Hoover, ὁ γνωστὸς δικτάτωρ ἐπὶ τῶν τροφίμων τῆς Ἀμερικῆς καὶ πρόεδρος τῆς ἐπισιτιστικῆς ἀποστολῆς τῆς Ἀμερικῆς ἐν Ἑυρώπῃ ἐπανελθὼν εἰς Ἀμερικὴν ἐγένετο ἀντικείμενον πολλαπλῶν ἐκδηλώσεων τιμῆς, ἡ ἐπιστροφή δ' αὐτοῦ μετὰ πενταετῆ δημοσίαν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον ἐωριάσθη ὑπὸ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ μηχανικῶν μεταλλείων διὰ μεγάου γεύματος ἐν Νέα Ὑόρκῃ εἰς ὃ παρεκάθησαν 1200 μέλη τοῦ συνδέσμου αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὕτη ἐξερῶνησε λόγον συνοψίσας τὰς ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἑυρώπῃ διαμονῆς αὐτοῦ ἐντυπώσεις καὶ γνώμης αἱ ἐθέτομεν ὧδε ἐν τῇ ὁλόκληρῃ αὐτῶν.

Ἀρχεται ὁ Χούβερ τοῦ λόγου του συνοψίζων τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐντυπώσεων του εἰς δύο πεπληθίσεις αἵτινες κυριαρχοῦσι τῶν σκέψεων του. Ἡ πρώτη πιόερχεται ἐκ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τῆς κολοσσιαίας κοινωνικῆς ζυμώσεως καὶ ἐπαναστάσεως διὰ τῆς ὁποίας ἡ Ἑυρώπη προσπαθεῖ ν' ἀνεύρῃ λύσιν τινὰ πρὸς θεραπείαν πάντων τῶν κοινωνικῶν καὶ κακῶν πειραματιζομένη ἔμπροκτως εἰς τὸν σοσιαλισμὸν, καὶ οὐκίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁλόκληρος ἡ φιλοσοφία αὕτη τοῦ σοσιαλισμοῦ ἐκφυλίξει ἐαυτὴν εἰς τελείαν χρεωκοπίαν τοῦ φωτεινοῦ τῆς κατασκευῆς διὰ τῆς ἐκτάκτου χαλαρώσεως τῆς ἱκανότητος παραγωγῆς διαφόρων προϊόντων εἰς σημεῖον ὥστε πρὸ ὀλίγου ἡ παραγωγή ἦτο κατωτέρα τῶν ἀναγκῶν τῆς διαρκοῦς συντηρήσεως τῶν ἑκατομμυρίων κατοίκων αὐτῆς, ὅτε καὶ ἀπεκαλύφθη ἡ τοιαύτη χρεωκοπία. Ἡ δευτέρα πεπολίθησις εἶναι παλαιότερας ἐλοχῆς ἀλλ' ἐκρατύνηται μεγάλως καὶ οὐκίσταται εἰς τὴν μεγαλειτέραν ἐπίτησιν τῆς ἀπείρου ἀποστάσεως ἀπὸ τῆς Ἑυρώπης εἰς ἣν ἀνεπτύχθη μεν ἐν Ἀμερικῇ κατὰ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ἑκατονταετηρίδα τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ὑπάρξεως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀντίληψιν τοῦ βίου, τὰς σχέσεις ἡμῶν πρὸς τοὺς γείτονας καὶ τὰ κοινωνικά καὶ πολιτικά ἡμῶν ἰδεώδη. Ἡ ὑπεριάτη σπουδαιότης τοῦ ἀμερικανισμοῦ τούτου οὔτε ἐπιτρέπει ἡμῖν ὅπως παραχωρήσωμεν τὴν ἐπικράτειαν ἡμῶν αὕτην πρὸς ἐπιέλευσιν πειραμάτων περὶ κοινωνικῶν ἀσθενειῶν, οὔτε πάλιν μᾶς ἐπιτρέπει ὅπως ἐγκαταλείψωμεν τὴν ἠθικὴν ἡγεσίαν ἣν ἀνελάβομεν πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς τάξεως ἐν τῷ κόσμῳ.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἑξ μηνῶν τῆς ἐν Ἑυρώπῃ διαμονῆς μου ἐγὼ καὶ οἱ συνάδελφοί μου κατείχομεν μοναδικὴν θέσιν ὅπως γενῶμεν ἐκ τοῦ σύγγυς μάρτυρες τῶν κοινωνικῶν ρευμάτων τὰ ὁποῖα διέτρεξαν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις τὴν Ἑυρώπην. Ὁ ἐχθρὸς συ-

νετροβία οὐχὶ μόνον διὰ τῆς κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασαν ἤττης, ἀλλὰ διὰ τῆς ὀλοσχεροῦς οἰκονομικῆς ἐξάντλήσεως. Ἐἰς τὴν γάρματοδρομίαν ταύτην πρὸς τὸ οἰκονομικὸν χάος οἱ Ἑυρωπαῖοι ἡμῶν σύμμαχοι δὲν ὑπελείποντο κατὰ πολὺ. Ὡς ἐκ τῆς ἐξάντλήσεως ταύτης τὸ σύνολον τῆς Ἑυρώπης ἴστατο ἀντιμέτωπον πείνης, ὁμοίαν τῇ ὁποία δὲν εἶχεν ἴδη ἀπὸ τοῦ τριακονταετοῦς πολέμου, ὅποτε τὸ τρίτον τοῦ πληθυσμοῦ ἀπέθανεν ἐξ ἀσιτίας. Ταῦτοχρόνως διεξήγετο ὑπ' ἀριθμοῦ τινος νέων δημοκρατιῶν ἀγὼν συγκροτήσεως, ὑπὸ συνεχεῖς προστριβὰς καθ' ὅλας τὰς μεθοριακὰς γραμμάς καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν κυβερνητικῶν ὀργανισμῶν ἀνευ οἰκονομικῶν μέσων πρὸς ἀγορὰν τροφίμων, διὰ τῆς ἀθλιότητος δὲ τῶν λαῶν των παρουσιαζουσῶν γόνιμον ἔδαφος πρὸς οἰονδηποτε οἰκονομικὸν εἰδιδὸν φάρμακον ἢ πανάκειαν καὶ πάσας τὰς δυνάμεις τῆς ἀταξίας, ὑπὸ τὴν διαρκῆ ἀπειλὴν τοῦ κινδύνου τοῦ βολσεβικισμοῦ καὶ τῆς ἀναρχίας. Ὡς μόνη ἐλπίς σωτηρίας εἶχεν ἀπομείνη κατὰ τὴν ὁμόθυμον ἔκφρασιν ἐν πάσῃ πόλει καὶ ἐπικρατείᾳ ἡ ἐπέμβασις τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ τῆς μόνης ἀκόμη ὑπαρχούσης ἐπὶ τῆς γῆς ἀνιδιοτελοῦς καὶ ἀκεραίας οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς δυνάμεως.

Οὔτως ἀπεφασίσθη ἡ δευτέρα ἐπέμβασις τῆς Ἀμερικῆς πρὸς οἰκονομικὴν διοργάνωσιν τῆς Ἑυρώπης μέχρι τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης. Τὸ πρόβλημα συνίστατο εἰς τὴν ἐξεύρεσιν ἀρκούντων τροφίμων καὶ ἄλλων ἰδῶν διὰ τὸ σύνολον τῆς Ἑυρώπης—συμμίχους, ἐλευθερωθέντας λιούς, οὐδετέρου, καὶ ἐχθροῦς, ἐπίσης εἰς ἀριθμὸν διακοσίων περὶ τοῦ ἑκατομμυρίου λαοῦ πικτόρον ὑπὸ τὴν ἐχθρικὴν κυριαρχίαν εὐρισκομένου τὴν ἐξεύρεσιν ἀπολύτου οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως. Ἐπίσης ἔδει νὰ διευκολυνθῇ ἡ συγκρότησις τῶν νέων δημοκρατιῶν. Τὸ πρόβλημα συνίστατο εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν οἰονομικῶν δυνάμεων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τὴν συναρμογὴν αὐτῶν πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς Ἑυρώπης, ὡς καὶ τὴν ἐπιβολὴν ἐν μεγάλῃ ἐκτάσει ἀπὸ λύτου δικτατορίας ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων. Ἐχρηιάσθη ἀρκετὰ ἐπιμελῆς συναρμογὴ τῶν θαλασσιῶν μεταφορικῶν μέσων ὅπως μεταφερθῶσι τριάκοντα ἑκατομμύρια τόννων διαφόρων πραγμάτων ἐκ πάντων τῶν σημείων τῆς γῆς εἰς Ἑυρώπην. Ἐχορηγήθησαν πιστώσεις εἰς χώρας εὐερισκομένας ἐν τελείᾳ ἐξάντλήσει. Ἐπεβλήθη ἡ πληρωμὴ χρυσοῦ ἢ πραγμάτων εἰς τοὺς ἔχοντας. Κατενεμήθη ἡ προμήθεια τῶν διαφόρων πραγμάτων εἰς τρόπον μὴ ἐπιμερίζοντα τὰς διαφορὰς ἀγορὰς τοῦ κόσμου. Τέλος ἐχρηιάσθη νὰ δοθῇ βοήθεια εἰς τὰς ἐκ τοῦ χάους ἀνεξεληθούσας νέας κυβερνήσεις, αἵτινες οὐδεμίαν ἐκέκτηντο πείραν τοῦ κυβερνᾶν καὶ ἐπιπροσθέτως εἶχον ἔλλειπν ὑπηρεσιῶν μεταφορᾶς καὶ διανομῆς, διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως συμβουλευτικῶν ἐπιτροπῶν πρὸς διοργάνωσιν τῶν σιδηροδρομικῶν δικτύων, τῶν συγκοινωνιῶν διὰ ποταμῶν καὶ διωρύγων, πρὸς ἔντασιν τῆς παραγωγῆς ἀνθρώπων καὶ διανομῆς, αὐτῶν εἰς μεγάλας ἐκτάσεις,

πρὸς εὐρεσιν βιάσεως ἀνταλλαγῆς τῶν περισσευόντων προϊόντων, πρὸς ἐξάσκησιν ἰσχυροτάτης πολιτικῆς πίεσεως ὅπως πλεονάσματα διατεθῶσιν εἰς ἐκτάσεις πεινώσας κλπ. καὶ τέλος πρὸς παροχὴν βοηθημάτων καὶ ἰατρικῆς περιθάλψεως καὶ προφύλαξιν ἀπὸ μολυσματικῶν νόσων. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκονομικῆς ταύτης ἐξαρθρώσεως ἐγένετο προσπάθεια ὅπως ἐμπνευσθῆ ἢ τήρησις τῆς τάξεως ἀφ' ἐνός καὶ ἢ κατάπνιξις τῆς ἀντιδράσεως ἀφ' ἑτέρου, παρουσιάσθη δὲ πολλάκις ἀνάγκη φιλικῆς μεσολαβήσεως εἰς συνοριακὰς ἔριδας πρὸς πρόληψιν ἐνάρξεων νέων πολέμων.

Ταῦτα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῶσι διὰ τῆς ὑπηρεσίας ἢ τῆς διευθύνσεως ἐνός οἰουδήποτε ἀνδρός. Συνετελέσθησαν διὰ τῆς ἐναρμόσεως τῆς ἐργασίας ἀνδρῶν ἀγαθῆς θιλήσεως ἐξ εἴκοσι κυβερνήσεων τῆς Εὐρώπης καὶ παρὰ πάντα διὰ τῆς δημιουργίας ἱεραρχίας ἀμερικανικοῦ προσωπικοῦ, διευθυνομένης ἀπὸ ἐνός μόνον κέντρου. Παρ' ἡμῖν κατέστη ἀναγκαῖα ἡ συνεργασία τῆς Γερουσίας, τῆς ἐταιρείας τῶν σιτηρῶν, τοῦ Ταμείου, τῆς διευθύνσεως τῶν μεταφορῶν, τοῦ σιρατοῦ καὶ τοῦ στόλου. Χίλιοι δὲ ἀμερικανοὶ πολῖται ἀπεστάλησαν εἰς τὰ διάφορα κράτη μετ' οὐδεμιᾶς ἄλλης ἐξουσίας ἐκτὸς τῆς πεποιθήσεως αὐτῶν τούτων καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν τρίτων πρὸς αὐτοὺς ὅτι εἶναι ἀνιδιοτελεῖς, ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ διευθετήσωσι μέγα τῆς ἀνθρώπινης ἀτύχημα πρὸς οὐδὲν πολιτικὸν ἢ ἐμπορικὸν ἑαυτῶν ὄφελος. Καὶ τοῦτο ἐγένετο ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, ἀνευ ἐπιδείξεως, διὰ τῶν ἐκασταχοῦ καθεστηκτικῶν ἀρχῶν. Αἱ ὑπηρεσίαι αὗται τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ συνετελέσθησαν δι' οὐχὶ εὐκαταφρονήτων ἐθνικῶν θυσιῶν, καθ' ὅσον ἀπὸ τῆς ἀνακωχῆς μέχρι τοῦ θέρους τοῦ ἔτους τούτου παρεσχέθησαν δύο δισεκατομμυρίων ταλλήρων καὶ ἐνός τετάρτου ἀξία ἐμπορεύματα, τὸ πλεῖστον τῶν ὁποίων διετέθη ἐλευθέρως ὅπως πληρωθῆ ἔν ἐυθέτῳ χρόνῳ, ἀνευ εἰδικῶν ἐγγυήσεων ἢ πολιτικῶν ἢ οἰκονομικῶν προνομίων. Δυνατὸν νὰ παρέλθωσι πολλὰ ἔτη ὅπως πληρωθῶσιν ἄλλα καὶ τοῦτο ἂν δὲν συμβῆ ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς διὰ τῆς δευτέρας αὐτοῦ ἐπεμβάσεως ἐν Εὐρώπῃ ἔσωσε τὸν πολιτισμὸν καὶ τοῦτο χωρὶς νὰ ἀναλογισθῆ τὰ ἀαληφθέντα βάρη καὶ ἔξοδα. Ὅποιας ἀξιῶσεως θὰ ἔχη δικαίωμα τὸ μέλλον νὰ ἐγείρη πρὸς περαιτέρω οἰκονομικὴν ὑποστήριξιν εἶναι ἄδύλον, ἀλλ' ἂν ὁ κόσμος δὲν δυνηθῆ ταῦτα εἰς μάτην καὶ ἢ ἀπειλή τῆς ἀντιδράσεως θὰ στραφῆ πάλιν ἐναντίον ἡμῶν διὰ τῶν ἀνέμων τοῦ χάους.

Ὡς ἀρχηγὸς τοῦ οἰκονομικοῦ συμμαχικοῦ τούτου ἐιέχου ἦλθον εἰς στενὴν ἐπαρῆν μετὰ τῶν λαῶν καὶ τῶν ἰθνηγόντων, παρηκολούθησαν τὴν καλλιτέρευσιν τῆς φυσικῆς αὐτῶν καταστάσεως, τὴν διαρκῆ ἀλλαγὴν τῶν ρευμάτων τῶν κοινωνικῶν, πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν δυνάμεων, τὰς ἐπαναστάσεις αὐτῶν. Τὸ τρίτον σχεδὸν τοῦ ἀπολιτισμένου κόσμου εὐρέθη μετὰ τὴν ἀνακωχὴν ἐν πολιτικῇ καὶ κοινωνικῇ ἐπαναστάσει, τὸ δ' ὑπόλοιπον εὐρίσκεται ἐν μεγάλῃ κοινωνικῇ ταλαι-

πωρεία. Οὐδεὶς σύγχρονος δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ τὸν σχετικὸν ὄγκον τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν ρευμάτων, καθ' ὅσον τὰ ἄλλα συνδέονται πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ οὐχὶ τὴν ὕλην. Ἐν τούτοις ὁ νουνεχὴς πολιτικὸς ἀνὴρ πρέπει ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ νὰ κρατῆ λογαριασμὸν τῶν ἀπῶν ἀποτελεσμάτων τῶν δυνάμεων αὐτῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ὅπως συντηρήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τοῦ φιλελευθέρου καὶ κοσμίου ἡμῶν καθεστῶτος καὶ ἀποφύγωμεν ἐπαναστάσεις. Ὁ κατακλυσμὸς τῆς κοινωνικῆς μεταβολῆς τῆς Εὐρώπης εἶνε ἀποτέλεσμα μακροχρονίων πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν σφαλμάτων, δὲν εἶναι αἰφνιδία μετ' ἐπολέμου σκέψις. Αἱ δυνάμεις τοῦ κατακλυσμοῦ τούτου ἐτέθησαν εἰς ἐνεργὸν κίνησιν διὰ τῆς ἐκ τοῦ πολέμου συντριβῆς, τῆς ἐπακολουθησίσσης ἀθλιότητος καὶ τῆς καταρρέσεως τῶν πολιτικῶν καθεστῶτων. Τὸ ἔδαφος ἡμῶν δὲν εἶνε πρόσφορον ὡς τὸ τῆς Εὐρώπης εἰς πολλὰς τῶν καλλιεργειῶν αὐτῶν, διότι ἔχομεν εὐρυτέραν κοινωνικὴν συνείδησιν. Δὲν ἔχομεν τὰς ζωηρὰς διακρίσεις τάξεων καὶ οἰκονομικὰς διακρίσεις τῆς Εὐρώπης οὔτε τὸ βάθος τῆς ἀθλιότητος ἐκ τῶν ὁποίων τὰ τοιαῦτα πράγματα σχηματίζονται. Μεθ' ὅλα ταῦτα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς μεγάλης ἐπικοινωνίας κοινωνικῆς δυνάμεις διειοδύουσι ταχέως καὶ κοινωνικαὶ νόσοι ταχέως μὲν λύνουσι τὸ σύμπαν.

Ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐπανάστασις ἀρ. ομένη ἀπὸ τῆς γαλλικῆς τοιαύτης εἶχεν ἐπὶ τὸς τῶ πνευματικοῦ ἐλατηρίου τῆς ζητήσεως πολιτικῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ οἰκονομικὸν τοιοῦτο τῆς καλλιτέρας διανομῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πλούτου μετὰ τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν. Ἐκτοσε ἐπῆλθε μεγίστη ἐπέκτασις τῆς βιομηχανίας συνεπενεγκοῦσα μεγάλην αὔξησιν τῶν ἀστικῶν πληθυσμῶν καὶ μετὰ τούτων ἐγεννήθη τὸ οἰκονομικὸν ἐλατήριον τῆς σημερινῆς ἐπαναστάσεως, τῆς ζητήσεως καλλιτέρας διανομῆς τοῦ ἐκ τῆς βιομηχανίας προερχομένου πλούτου. Ἀπὸ καιροῦ ἐγένοντο ψηλαφίσεις καὶ προσπάθειαι πρὸς τοῦτο, τελευταίως δὲ αἱ προσπάθειαι αὗται ἐκυριαρχήθησαν ὑπὸ τοῦ μαρξίου σοσιαλισμοῦ, ἀναπτυχθέντος εἰς διάφορον βαθμὸν ἐντάσεως. Ἐν τῷ συνόλῳ αἱ ἐπαναστάσεις αὗται προέλαβον δύο μορφὰς, τὴν μορφήν τῶν Βολσεβίκων τῆς ἐν μιᾷ νυκτὶ κοινοκτημοποιήσεως πάσης περιουσίας καὶ τὴν ἡπιωτέραν μορφήν τῆς διὰ νόμου ἐθνικοποιήσεως τῆς βιομηχανίας. Φρονῶ ὅτι ὑπάρχουσι ἀρκετὰ δεδομένα ὅπως κρίνωμεν κατὰ πόσον αἱ λύσεις αὗται συνετελέσαν εἰς τὴν καλλιτέραν διανομὴν τοῦ βιομηχανικοῦ πλούτου.

Αἱ ἀπλῆς ἐπιπολείας ἐπισκοπήσεως βλέπει τις τὸ μοναδικὸν καὶ ἐκπληκτικὸν οἰκονομικὸν φαινόμενον τῆς σημερινῆς Εὐρώπης εἰς ἣν κατάστασιν εὐρίσκεται διεφθαρμένης βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Τὰ 450 ἑκατομμύρια κατοίκων εἶναι κατὰ 100 ἑκατομμύρια ἀνώτερα τοῦ ἀριθμοῦ ὅστις δύναται νὰ συντηρηθῆ διὰ τῆς παραγωγῆς ἴτις οὐδέποτε ἐφύλασεν εἰς κατώτερον ἐπίπεδον. Προπολεμικῶς ὁ πληθυσμὸς οὗτος κατόρθου νὰ παράγῃ ἔτησίως μικρὸν πλεόνασμα καὶ νὰ ἀνταλλάσῃ δι' ἐμπορευμάτων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Προπολεμικῶς ἐπίσης ἢ

Εὐρώπη συνετήρει στρατούς καὶ στόλους μετ' ἀριθμητικῶς μικρᾶς τάξεως μὴ καὶ αγωγῶν καὶ ἐπετύγγανε βραδέως βελτιώσεις καὶ τοποθετήσεις χρημάτων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ἀλλὰ ταῦτα ἀναλώμισι πολὺ μεγάλου ἀριθμοῦ ἀτόμων τηροῦ των ἐπικινδύνως χαμηλὸν ἐλίπεδον ζωῆς. Ἡ παραγωγικότης τῆς Εὐρώπης ἐκινεῖτο προπολεμικῶς διὰ τῶν ἐντατικῶν ἐλατηρίων ἐξόχως ἀνεπτυγμένης οἰκονομικῆς πειθάρχιας. Κατὰ τὸν πόλεμον ἡ ἐντατικὴ ὀργάνωσις τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς καταναλώσεως, ἡ πατριωτικὴ παρόρμησις πρὸς μεγαλειτέραν ἐντασιν καὶ ἡ προσθήκη τῶν γυναικῶν εἰς τὴν παραγωγικὴν ἐργασίαν ἐν μέρει ἀντεστάθμισαν τὴν ἀπασχόλησιν τῶν ἀρρένων ἐργατῶν εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν κατασκευὴν πυρομαχικῶν. Νῦν ὅμως καὶ τὰ προπολεμικὰ καὶ τὰ πολεμικὰ ἐλατήρια ἐχάθησαν καὶ ἡ παραγωγικότης τῆς Εὐρώπης διαρκῶς ἠλαττοῦτο ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀναχωρῆς. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὴν τοιαύτην ἐλάττωσιν τῆς παραγωγῆς πᾶσι ἀπέδωκαν εἰς ἄλλους παράγοντας ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ αἴτιον τῆς ἐλαττώσεως ταύτης μετὰ τῶν συναφῶν ἐλλείψεων τῶν ἀναγκαίουσων προμηθειῶν καὶ ὑψώσεως τῆς δαπάνης τοῦ βίου, πρέπει νὰ ζητηθῇ εἰς τὸ κοινωνικὸν ζύμωμα καὶ τὴν συναφῆ ἐπιβολὴν τῶν σοσιαλιστικῶν ἰδεῶν. Κατὰ τὴν ζύμωσιν ταύτην οἱ συνήγοροι τοῦ σοσιαλισμοῦ ἢ κοινοκτημονισμοῦ ἠξίωσαν μόνον αὐτοὶ νὰ ὑπερασπίσωσι τὸν κατατατούμενον, αὐτοὶ μόνον νὰ ἐπιτύχωσι τὴν ἀνθρωπίνην συμπάθειαν, αὐτοὶ μόνον νὰ παρουσιάσωσιν ἱατρικὰ φάρμακα, αὐτοὶ γὰρ εἶνε ἡ μόνη φιλελευθέρα φωνή.

Ἐξετάσωμεν τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐγγύτερον. Ἐν τῇ Ρωσίᾳ ἔχομεν πρὸ ὀρθότατων μεγάλην ἐπικράτειαν ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ πληθυσμὸς, ἐκτὸς ἐλαχίστης μειονότητος, ἐτρέφετο σχετικῶς καὶ ὡς, ἐνεδύετο θερμῶς καὶ ἐστεργάζετο θερμῶ. Ὑψίστατο τὴν χειρότεραν τῶν τυρυννῶν, ἦτο βεβυθισμένος ἐσκεμμένως εἰς τὴν ἀνάθειαν καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν ἐν τούτοις ἡ παραγωγικότης αὐτοῦ ἦρκει ὅπως τῷ χορηγῇ τὴν στοιχειώδη εὐμάρειαν καὶ ἐπιτρέπῃ τὴν ἐξαγωγήν περισσοτέρων τροφίμων ἢ αἰ. Ἐνωμένον Πολιτεία. Ὁ Σοσιαλισμὸς ἐπῆλθεν ἐν μακρῇ διαστάσει διὰ τῶν χειρῶν μικρᾶς μειονότητος διανοουμένων ἐρασιτεχνῶν καὶ ἐγκληματιῶν καὶ ἡ τυραννία αὐτῆ τῆς μειοψηφίας, φοβερωτέρα ἔτι καὶ αὐτῆς τῆς παλαιᾶς, ἀσχολεῖται ἤδη περὶ τὰ δύο ἔτη ὡς συντελέσῃ τὴν μετατροπὴν τοῦ ἀμειρωτοῦ συστήματος τοῦ συναγωνισμοῦ εἰς τὰ ἑλπίδια πεδία τοῦ κοινοκτημονισμοῦ. Σήμερον τὰ δύο τρίτα τῶν σιδηρῶν ὁδῶν καὶ τὰ τρίτα τέταρτον τοῦ τροχαίου ὕψους αὐτῆς εἶναι ἐκτὸς ἐργασίας. Τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ στερεῖται καὶ τῆς στοιχειώδους εὐμαρίας τοῦ βίου καὶ μαστίζεται ὑπὸ τῆς χαλεπωτέρας πείνης τῶν αἰώνων. Ὁ λαὸς αὐτῆς θνήσκει κατὰ ἑκατοντάδας χιλιάδων μηνιαίως ἐκ τῶν στερήσεων καὶ τῶν νόσων. Τῆς πρωτευούσης αὐτῆς ὁ πληθυσμὸς ἀπὸ δύο περὶ πρὸς ἑκατομμυρίων ἠλαττώθη εἰς ὀλιγώτερον τῶν ἑξακοσίων χιλιάδων. Αἱ τιμαὶ ἀνῆλθον εἰς φινταστικὰ ὕψη. Αἱ ὁδοὶ πάσης πόλεως καὶ κόμης ἐπορεύθησαν διὰ τοῦ αἵματος τῶν θανατικῶν ἐκτελέσεων, αἵτινες δὲν περιωρίθησαν εἰς τὰς καλουμένας μεσαίαν καὶ ἀνωτέραν τάξιν, καθ' ὅσον τελευταίως ἡ ἀντίστασις τῶν

ἐργατῶν καὶ γεωργῶν εἰς τὸ καθεστὼς τοῦτο ἤνεγκε καὶ αὐτοὺς εἰς τὸν θάνατον κατὰ μυριάδας.

Ὁ κοινοκτημονισμὸς ἀναγνωρίζει ἐαυτῷ ἀποτυχίαν.

Ἐξετάζοντες προσφάτους προκηρύξεις τοῦ θιάσου τοῦτου τῶν ἀναμίτων ἰερολόγων καὶ κακούργων ἀνευρίσκομεν ριζικὴν μεταβολὴν τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν αὐτῶν ἰδεῶν. Ἐγκατέλειψαν τὴν ἐθνικοποιήσιν τῆς ὑπαίθρου χώρας, διότι εἶδον ὅτι ὁ γεωργὸς δὲν εἶνε διατεθειμένος νὰ παράγῃ ἐπὶ πληρωμῇ διὰ κενῶν ὑψηλῶν καὶ ἀτρούστικῶν φράσεων ἐπανέφερον σύστημα διαφορικῶν μισθῶν προσπαθοῦντες νὰ τονώσωσι καὶ φιλοτιμήσωσι τοὺς ἱκανοὺς ἐργάτας· ἵδρυσαν κρατικὴν ταμειυτήριον Τράπεζαν ὅπως τονώσωσι τὴν παραγωγήν διὰ τῆς παροχῆς προνοίας διὰ τὴν αἰκογένειαν καὶ τὸ γῆρας· προσφέρουσι μισθώδη ποσὰ εἰς ἀνδράς καταλήλου· νὰ διευθύνωσι μεγάλα παραγωγικὰ ἱδρύματα. Πράγματι ἐνῶ διὰ πομπῶν φράσεων προσπαθοῦσι νὰ δείξωσιν ὅτι εἶναι ἀκόμη σοσιαλισταί, ἐξ ἄλλου προσπαθοῦσι νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν ἀτομικὴν ἰδιοκτησίαν ἐπὶ πραγμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐργασίας. Ὁ ὑψηλὸς ἱεροκράτης τοῦ σοσιαλισμοῦ μόνον προσπαθεῖ νὰ σώσῃ τὸν λαὸν τοῦ ἀπὸ τῆς τελείας καταστροφῆς προσκαλῶν ἐκ νέου τὰς δυνάμεις τῆς παραγωγῆς. Ἀπολογοῦνται διὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην καὶ ἀπιδίδουσι εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν ἐκ μέρους τῶν συμμάχων καὶ διαφόρους ἄλλας ἀντιδράσεις· ἀλλ' ὅστις ἔχει καὶ τὰς ἐλαχίστας ἀκόμη περὶ Ρωσίας γνώσεις γινώσκει ὅτι εἶχον ἐντὸς τῶν συνόρων τῶν ἀφθόνους ποσότητας τροφίμων, ἀνθρώπων, ἐλαίων, ἐρίου, λίθου, βίμβακος καὶ μετάλλων, ἐπίσης τὰ ἐργαστάσια ὅπως ἀνέτως ἐπεξεργασθῶσι ταῦτα, ἀλλ' ὅτι ἡ μοναδικὴ αὐτῶν ἔλλειψις εἶναι ἡ ἀθροιστικὴ ἐργασία.

Ἄλλο παράδειγμα βολσεβικισμοῦ εἶναι ὁ Μπέλα—Κοὺν καὶ οἱ συνεταῖροί του ἐν Βουδαπέστη. Ἐνταῦθα ὅμως εἶχον ἀντιμέτωπον λαὸν πολὺ ἀνωτέρας διανοητικότητος καὶ ἀνωτέρας ἐν συνόλῳ παιδείας, ὥστε μετὰ τρεῖς ἡδὴ μῆνας οἱ ἐργάται κατενόησαν τὴν φοβερὰν ἀβυσσον εἰς τὴν ὁποίαν ἐβυθίζοντο. Ὁφείλτο ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς προσπάθειας τῶν συνεργατικῶν ἐνώσεων ἢ ἐκδίωξις τῶν Βολσεβίκων ἐκ τῆς Οὐγγαρίας.

Ταῦτα εἶναι τὰ δύο σημεῖα τῶν ἀκρῶν ἐνθα ὁ σοσιαλισμὸς ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν ἀμέσου καὶ ὀλοκλήρωτικῆς ἐφαρμογῆς συμφώνως πρὸς πάντα τὰ ῥόγματα τῶν συνηγῶρων του. Ἀλλαγῆ τῆς Εὐρώπης ὁ σοσιαλισμὸς ἐνήργησε διὰ τῶν καθεστηρικῶν ἀρχῶν καὶ θὰ ἐξετάσωμεν συντόμως τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ μέρη ταῦτα.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, πρὸς ἐπιστροφῆσιν τῆς παραγωγῆς καὶ μεταφορᾶς καὶ ἀπόδοσιν τοῦ μεγίστου τῆς συμβολῆς αὐτῶν εἰς τὸν ἀγῶνα ἐθνικοποιήθησαν κατ' οὐσίαν μεγάλα τμήματα τῆς βιομηχανίας ἐκτέρωθεν τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν. Τα μέτρα ταῦτα συνεχίζονται καὶ ἐπεκτείνονται σήμερον εἰς πολλὰ μέρη πρὸς διατήρησιν τοῦ

καθεστῶτος ἔστω καὶ ἀντὶ οἰκονομικῆς θυσίας, ἀλλ' ὑπὸ τὰς ἀπειλάς· μειονοτήτων ἐπαναστατικῶν διαθέσεων. Καὶ ἐνταῦθα ἀπεκαλύφθη ἡ αὐτὴ κεφαλαιώδης ἀδυναμία καθ' ἣν ἡ παρατηρηθεῖσα μερικὴ ἀλλοιωτική ἐπιτυχία τοῦ μέρους τούτου διαρκούντος τοῦ πολέμου ὠφείλετο εἰς τὸ μὲν πατριωτικὸν ἐλατήριο τοῦ πολέμου. Ἡ ἀπαδοτικότητα τῶν ὀργανισμῶν αὐτῶν διακοίντος ἤδη τοῦ πολέμου ἔβρινε ἐλαττωμένη καὶ νῦν ἀκόμη περισσότερο, τείνουσα εἰς καταστροφὴν. Αἱ ἐλαττώσεις αὐταὶ τῆς παραγωγῆς ἔχουσιν ὡς ἄμεσον συνέπειαν τὴν ὑψώσιν τῶν τιμῶν τοῦ βίου καὶ τὴν ἐκ μέρους τῶν κυβερνήσεων ἀνάληψιν ὀρισμένων προμηθειῶν—ὡς τοῦ ἄρτου. Ἀριστον ὑπόδειγμα τῆς καταστάσεως ταύτης παρέχει ἡ παραγωγή γαιανθράκων ἐν Ἑυρώπῃ ἥτις ἀπὸ 600 ἑκατομμυρίων τόννων ἑτησίως (ἀνευ τῆς Ρωσσίας) κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνακωχῆς ἔφθασεν ἐσχίτως εἰς τὸ ποσοῦν τῶν 450 ἑκατομμυρίων, θέτουσα ἐν κινδύνῳ τὴν ὕλην βιομηχανικὴν παραγωγὴν καὶ τὸ ὅλον κοινωνικὸν οἰκοδόμημα. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι τὴν χρεωκοπίαν ταύτην ἀνεγνώρισαν οἱ πλείστοι τῶν ἐν Ἑυρώπῃ ἡγετῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ πασχίζουσι νὰ καλύψωσι τὴν ὑποχώρησιν αὐτῶν διὰ γοερῶν μορφῶν ἀποδίδοντες εἰς ἄλλα αἴτια τὴν ἀποτυχίαν. Ὅπως δὲ ποτε ἡ ἀναγνώρισις αὐτῆς εἶνε ἐν μέγα βῆμα καὶ οὕτω ἡ Ἑυρώπη εἰσέρχεται ἐν τῇ ὁδῷ τῆς οἰκονομικῆς ἀναρρώσεως—ἐὰν ἀπολαύσῃ εἰρήνης.

Τὸ σύνολον τῶν διαφόρων μορφῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ βασιίζεται ἐπὶ τῆς μίας θεμελιώδους ἀντιλήψεως ὅτι ἡ ἀνθρωπότης δύναται νὰ συντηρηθῇ διὰ τοῦ ἐλατηρίου τοῦ ἀλτροῦτισμοῦ καὶ ὅτι ἡ εὐλογία τοῦ καθ' ἕνα ἀνθρώπου πρὸς ἐξάσκησιν τῆς μᾶλλον παραγωγικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας δύναται νὰ γείνη ὑπὸ τινος ἐπιβεβλημένης γραφειοκρατικῆς ἀρχῆς. Τὸ σφαιρὸν τῆς ἀντιλήψεως ταύτης ἔγκειται ἐν τῇ παραγωγῇ τοῦ κανονικοῦ καθημερινοῦ στοιχειώδους ἐλατηρίου τοῦ ἀνθρώπου ζώου, ἥτοι τοῦ ἐνδιαιφέντος πρὸς ἑαυτὸν ἢ τὴν οἰκογένειαν καὶ οἰκίαν αὐτοῦ, μετὰ δόσεώς τινος ἀλτροῦτισμοῦ ποικιλοῦσης ἀναλόγως τῶν ἐνστάσεων τῆς φυλῆς καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς διανοητικότητος. Ἐπίσης δὲ λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς μόνον ὑπάρχει τρόπος πρὸς ἐκμεταλλοποίησιν τῶν ἀνθρωπίνων ἐνεργειῶν ἐν τῇ ἀπειρία τῶν ἐξειδικεύσεων τοῦ πνεύματος καὶ σώματος πρὸς συντήρησιν τῆς ἀποδόσεως τοῦ πολυδαίδαλου μηχανισμοῦ τῆς παραγωγῆς καὶ οὗτος εἶναι ὁ συναγωνισμός.

Τὸ καθαρὸν μου λοιπὸν συμπέρασμα εἶναι ὅτι «ὁ σοσιαλισμὸς ἐχρεώθη ὡς φιλοσοφία δυνατὴ ἐφαρμογῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.»

Καίπερ διὰ ποταμῶν αἱμάτων καὶ ἀπείρων θυσιῶν ὁ σοσιαλισμὸς ἀπεδείχθη οἰκονομικὸν καὶ νοητικὸν σφάλμα καὶ διερράγη ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς παραγωγῆς, πιστεύω ὅτι ἦτο ἀναγκαῖον εἰς τὸν κόσμον νὰ λάβῃ τὴν ἀπόδειξιν ταύτην. Θεωρητικῶς μεγάλα καὶ συγκινητικὰ ἰδέαι ἀνεφάνησαν καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ παρελθόντος· κατὰ δὲ τὴν χρεωκοπίαν αὐτῶν κατέκλυσαν τὸν κόσμον διὰ φοβερῶν ἀπωλειῶν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων. Ἀπὸ καθαρῶς φιλοσοφικῆς ἀπόψεως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι τὰ τοιαῦτα παθήματα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν πρὸς κρεῖτ-

τόν τι ὀργῶσαν ἀνθρωπότητα. Ἐν τούτοις οὐδὲν εἶναι ἀναγκαῖον ἡμεῖς ἐν ταῖς Ἑνωμ. Πολιτείαις ἀφοῦ ἐγενόμεθα μάρτυρες τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν νὰ βυθίσωμεν τὸν πληθυσμὸν ἡμῶν εἰς τὰς ἀθλιότητας ταύτας καὶ νὰ μεταβάλωμεν εἰς ἐργαστήριον πρὸς πειραματισμὸν περὶ ἐξωτικῶν κοινωνικῶν νόσων.

Ἡ χρεωκοπία τῆς σοσιαλιστικῆς ἰδέας, ἐν τούτοις δὲν μᾶς ἀπαλλάσσει τῆς ἀνάγκης νὰ ἐξεύρωμεν λύσιν τινὰ τοῦ κεφαλαιώδους προβλήματος τοῦ ὑποκειμένου εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν μεμημοριαν, δηλαδή τὴν καλλιτέραν διανομὴν τῶν ἐκ τῆς βιομηχανίας ἀπολαύων καὶ τὴν διαρκῆ ἀνάπτυξιν μεγαλειτέρας παραγωγικότητος. Μετὰ τὴν χρεωκοπίαν τῆς σοσιαλιστικῆς ἰδέας, πρέπει, πρὸς ἀποτροπὴν ἀντιδράσεως, νὰ ἀραιωθῇ ἡ ἐλιτροπεία τοῦ προβλήματος τούτου ἀπὸ τῶν ἐξοσπαστῶν καὶ νὰ ἀπειθῇ εἰς τὸν ἐλεύθερον προλήψεων κόσμον τῶν μετριοπαθῶν τῶν ἐργαζομένων ἐπὶ τῶν ἀσφαλῶν θεμελιῶν τῆς πείρας.

Ἡ ὑπερ ἀτὴ ἀσχολία παντὸς ἀμερικανοῦ πολίτου εἶνε σήμερον νὰ ἐξεύρωμεν λύσιν τινὰ τῶν ζητημάτων τούτων, ἀλλ' ἡ λύσις αὕτη πρέπει νὰ εὐρεθῇ ὑπ' ἀμερικανῶν, κατὰ τρόπον πρακτικὸν ἀμερικανικόν, ἐπὶ τῇ βάσει ἀμερικανικῶν ἰδεῶν, ἐπὶ τῆς ἀμερικανικῆς φιλοσοφίας τοῦ βίου. Χρειάζεται διὰ τὰς διαλυτικὰς θεωρίας ταύτας τῆς Ἑυρώπης ὀρισμένον ἀμερικανικὸν ὑποκατάστατον. Πρέπει νὰ ἐδράζεται ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν ἐνστάσεων καὶ τῆς κανονικῆς ἐξελίξεως τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν θεσμῶν. Ἐπίσης ἐπὶ τοῦ θεμελιώδους πράγματος ὅτι πᾶν τμήμα τοῦ ἔθνους, ὁ γεωργός, ὁ ἐργάτης, ὁ ἐπαγγελματίας, ὁ ὑπάλληλος, πάντες ἐξαρτῶνται ἐξ ἀλλήλων πρὸς τὸν κοινὸν αὐτὸν σκοπὸν. Πρέπει νὰ ἐδράζεται ἐπὶ τῆς μεγίστης ἐντάσεως ἐκάστου ἀτόμου ἐν τοῖς ὄροις τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἰκανότητος καὶ ἐπὶ τῆς ἐλαττώσεως τῆς σπατάλης τοῦ τε ἔθνους καὶ τῶν ἀτόμων. Δυναμὸν νὰ ἴδωμεν ἐμφανῶς βεβαιουμένην ἐν Ἑυρώπῃ τὴν θεμελιώδη οἰκονομικὴν ἀρχὴν ὅτι «τὸ ἐπίπεδον τοῦ βίου καὶ αἱ δαπάναι τοῦ βίου εἶνε τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα τοῦ ποσοῦ τῶν παραγομένων εἰδῶν» ὅτι πρέπει νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν μεγίστην παραγωγὴν τῆς βιομηχανίας ἐὰν ἐπιθυμῶμεν νὰ κρητῆσωμεν τὸν λαόν μας ἐν ζωῇ, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀνυψώσωμεν τὸ ἐπίπεδον τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ ἡμῶν. Οὕτω μόνον δύναται νὰ τεθῶσι τὰ θεμέλια τῶν ἀνωτάτων ἐνεργειῶν τῆς ζωῆς. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς προτάσεως ταύτης δέον ὅμως νὰ ὑποστῇ πλείστας δοκιμασίας. Ἡ μεγίστη παραγωγὴ δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον ὑπὸ συνθήκας προστασίας καὶ προαγωγῆς τῆς φυσικῆς καὶ πνευματικῆς εὐεξίας τοῦ παραγωγοῦ. Οὐδέ οἱ θέλομεν ἀπομακρύνῃ τὴν δεδικαιολογημένην μεμημοριαν πρὶν ἢ ἐκκριθῶσιν τὴν ἀθλιότητα ἢ ἐπέβαλεν εἰς τὴν μειονότητα ἢ ἀνοικτιροσύνην τοῦ ἀτομικισμοῦ. Ὁ ἀνθρώπος ἀνύψωσε τὸ ἐπίπεδον τῆς παραγωγικότητος καὶ συνεπῶς τοῦ βίου διὰ τῆς αὐξήσεως ἐξόχως περιπλόκου ὀργανισμοῦ παραγωγῆς καὶ διανομῆς βασιζομένων ἐπὶ τῆς παραρρήσεως τοῦ ἀτόμου διὰ τῆς προσφερομένης ἀμοιβῆς. Οὐδὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς καταστροφῆς ἢ ἀφροσύνης διαταραξέως τοῦ εὐαισθητοῦ καὶ πολυπλόκου ὀργανισμοῦ τῆς παραγωγῆς.

και διανομῆς ἢ τῆς διασπαιθήσεως τῶν προϊόντων αὐτῆς. Ἡ ὁδὸς τῆς βελτιώσεως κ' ἔτι ἐπὶ τῆς καλῆς ἐξῆς διαιρέσεως τῶν ὑπερμέτρων κερδῶν τῶν προφορομένων ἐκ τῶν μεθόδων αὐτῆς καὶ τὰ ὁποῖα συνεωρεύθησαν ἐξ αὐτῆς. Λέγων καλλιτέραν διανομὴν τῶν κερδῶν δὲν ἐννοῶ τὰ διάφορα σχέδια συμμετοχῆς εἰς τὰ κέρδη, ἀλλὰ τὴν εὐρείαν διάθεσιν τοῦ ὅλου πρὸς ἴσους τῆς κοινωνίας. Τινὲς πληρώνονται καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἄλλοι πάλιν κατ' ἔλλειψιν ἐν σχέσει πρὸς τὰς εἰς τὴν κοινότητα παρεχομένης ὑπηρεσίας. Ἡ ὁ γίνωσις ἡμῶν ὑπὸ πολλὰς ἀπόψεις δὲν εἶναι ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ ἐπιθυμῶμεν, ἀλλ' εἶναι ἡ καλλιτέρα τὴν ὁποίαν ἠδυνήθημεν νὰ ἀναπτύξωμεν ἀπὸ χιλιάδων ἐτῶν, καὶ ἡ καταστροφὴ τῶν μεθόδων αὐτῆς ἢ τῆς οργανώσεως ἣτις τὰς διέπει ἀπεδείχθη ἐμπρόσθεως ὅτι ἄγει ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἐνδειαν καὶ εἰς τὸν θάνατον.

Οὐδόλως ἀφυγνίσθημεν ἀλλως ἀφρηδίως σήμερον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης τῆς καλλιτέρας διανομῆς τῶν κερδῶν. Ἡ κοινωνικὴ συνείδησις τῆς χώρας ταύτης ἐπὶ ἕτη συνεχῶς κατεγίνετο εἰς τοῦτο. Κατέχομεν σήμερον ἐν ταῖς Ἑνπμένοις Πολιτεῖαις καλλιτέραν διαίρεσιν τοῦ πλούτου καὶ μέζονα ἰσότητα ἐνκαίρως ἀπὸ οἰκιδήποτε ἄλλο ἔθνος τοῦ κόσμου καὶ οὕτως ἔχομεν καλλίτερον θεμέλιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἰσχύομεν κτίσασθαι. Ἐχομεν λόγους δυσσχεσίας ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ βιομηχανικὴ ἡμῶν ἀνάπτυξις προέβλεπε τῆς κοινωνικῆς ἡμῶν προόδου καὶ ἔχομεν λόγους νὰ ἐπιταχύνωμεν τὴν λήψιν τῶν μέτρων ἐκείνων ἅτινα ἄγουσι εἰς μέζονα δικαιοσύνην κατὰ τὴν διανομὴν τῶν κερδῶν αὐτῶν καὶ μεγαλειτέραν ἀντιπροσώπευσιν πάντων τῶν στοιχείων τῆς κοινότητος εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν παραγόντων τούτων, νὰ ἐνδυναμώσωμεν ἐπὶ πλεον τὰ μέτρα ἡμῶν πρὸς περιορισμὸν τῆς οἰκονομικῆς κυριαρχίας τῶν ὀλίγων, ὅπως περιέλθωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν πολλῶν τὰ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ὀλίγων μεγαλιτέρα βιομηχανικὰ ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα ἢ ταχεῖα ἡμῶν ἀνάπτυξις κατέστησε δυνατά.

Ἐπιθυμῶ πάλιν νὰ ἐπαναλάβω, ἢ παρατήρησις τῶν δυνάμεων αὐτῶν ἐν Ἑυρώπῃ κατὰ τοὺς δέκα τελευταίους τούτους μῆνας τῆς στενῆς ἐπαφῆς μετ' αὐτῶν ἐπέβλεψε τὸν ἀμερικανισμόν μου: ἀπεκάλυψεν εἰς ἐμὲ τῆς ἀπόστασιν τῆς παρακλίσεως ἡμῶν ἀπὸ τῶν πολιτικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἰδεῶν τῆς Ἑυρώπης. Ἀνεπτύχθη ἐν ταῖς Ἑνωμ. Πολιτεῖαις καὶ εἰς πάσας τὰς κοινωνικὰς βαθμίδας ἀνωτέρα ἀνιλήψις τῆς δικαιοσύνης, τῆς ὑπηρεσίας τοῦ πληθίου, τῆς αὐτοθυσίας καὶ ὑπὲρ πάντα τῆς προθυμίας πρὸς ὑποταγὴν εἰς τὴν ἕλησιν τῆς πλειοψηφίας. Ὁ ἀμερικανισμὸς οὗτος ἀποτελεῖ ἐγγύησιν τῆς ἰκανότητος τοῦ λαοῦ μας ὅπως λύσῃ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἐσωτερικὸν πρόβλημα τὸ ἀντιμετωπίσῃ τὴν γενεὰν ἡμῶν.

Ὁ ἀδελφικὸς ἡμῶν πολιτισμὸς τῆς Ἑυρώπης εὐρίσκειται σήμερον εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀναρρώσεως ἀπὸ μεγάλης ἀσθενείας, ἀλλ' οὐ πολλὰ νέα δημοκρατία τὰς ὁποίας ἐνεπνεύσαμεν τείνουσι πρὸς τὰ ἡμέτερα ἰδανικά. Ἡμεῖς μόνοι κατέχομεν τὰς οἰκονομικὰς καὶ ἠθικὰς παρατάξεις διὰ τῶν ὁποίων εἶνε δυνατόν νὰ ἐπαναφέρωμεν τὸν πλησίον εἰς

τὴν ζωτικότητα. Νὰ πράξωμεν τοῦτο εἶναι ἐπίσης ἀληθῆς ἀμερικανισμὸς.

Εἶναι ἐξόχως ἐνδιαφέρονται καὶ διδακτικαὶ αἱ κρίσεις αὗται ἀνδρὸς ἐγκύφαντος εἰς τὰς πρακτικὰς ἐπιστήμας καὶ εὐρείας πείρας. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ πελοπίου ἐπιστημονικοῦ τοῦ κόσμου ἔργου του δίδει τὸ ἀπατούμενον κῦρος εἰς τοὺς λόγους του, λόγους τῆς ξηρᾶς πραγματικότητος. Ἐβουλήθη νὰ παρατηρῇ τὰ γεγονότα ἐν τῷ συνόλω αὐτῶν καὶ νὰ ἐξάγῃ τὰ συμπεράσματά του. Ταῦτα συνώψισεν εἰς τὸς δύο κεφαλαίους πεποιθήσεις του, τὰς ὁποίας ἀναγινώσκοντες τὸν λόγον του νομίζομεν ὅτι ἐσοχημάτισεν ὅπως παραδώσῃ εἰς ἡμᾶς, Ἑλληνας, ὡς ἔθνικὰς ὑποθήκας. «Ἡ πρώτη ὑπόθεσις εἶναι ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες καὶ ὅτι οἱ εὐρωπαῖοι καίτοι παραλαβόντες τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ὑπόστασιν παρ' ἡμῶν ἀνεπτύχθησαν κατὰ τὸ δόσθημα τῶν αἰώνων εἰς φοβερὰν ἀπόστασιν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐθνικὴν ψυχὴν, τὴν ἀντίληψιν τοῦ βίου, τὰ πολιτικὰ κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ ἰδανικά». Τοῦτο εἶνε τὸ στερεὸν θεμέλιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ οἰκοδομήσωμεν. Πρέπει νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅτι τὰ παρουσιαζόμενα ἐν Ἑυρώπῃ δὲν παρουσιάζονται ἀναγκαίως καὶ παρ' ἡμῖν, ὅτι ὅσα τυχὸν παρουσιάζονται ἄλλην λαμβάνουσιν ἐξέλιξιν καὶ ὅτι τὰ ἐκεῖ λαμβανόμενα μέτρα δὲν ἐφαρμόζονται ἀναγκαίως αὐτούσια καὶ παρ' ἡμῖν. Διὰ τὰς πολιτικὰς κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς ἀδιαθεσίας ἢ ἀσθενείας ἡμῶν ἔχομεν ἀνάγκην ἑλληνικῶν ὑποκαταστάτων τῶν εὐρωπαϊκῶν φασμάτων, ἔχομεν ἀνάγκην λύσεων ἑλληνικῶν, μελετωμένων ὑπὸ ἑλλήνων, στηριζομένων ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν ἰδανικῶν καὶ τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας τοῦ βίου. Ἐχόντες βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς ἑλληνικότητος ἡμῶν ταύτης δὲν πρέπει νὰ ἐκθέσωμεν τὴν ἑλληνικὴν ἡμῶν κοινωνίαν, τὴν γενεὴν ταύτην κληρονομίαν τοῦ ἀρχαίου καὶ μεσαιωνικοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν κίνδυνον ἀνεπανορθώτων καταστροφῶν πειρατιζόμενοι ἡμεῖς πρῶτοι ἐπὶ πολιτικῶν κοινωνικῶν ἢ οἰκονομικῶν θεωριῶν ἀλλαγῶν γεννηθειῶν. «Ἡ δευτέρα ὑπόθεσις εἶναι ὅτι ἐὰν θέλωμεν νὰ κρατήσωμεν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐν ζωῇ καὶ νὰ ἀνυψώσωμεν τὸ ἐπίπεδον τοῦ βίου αὐτοῦ ὅπως πρέπει νὰ τονώσωμεν τὰς παραγωγικὰς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν μεγίστην παραγωγὴν. Δὲν θὰ ἐπιτύχωμεν ταῦτα προσέχοντες τὰ ὄρα εἰς τοὺς ἐστρατημένους πείρας ἰδεολόγους ἀποπροσκλητῶν καὶ ἐκ τοῦ προχείρου ἰατροῦς, τοὺς κήρυκας τοῦ λεγομένου σοσιαλισμοῦ. Οἱ λόγοι αὐτῶν εἶνε θελκτικοί· ἡμεῖς ὁμως, βέβοντες τὰς συμφορὰς τὰς ὁποίας ἐπέφερον ἐν Ἑυρώπῃ, πρέπει νὰ φράξωμεν τὰ ὄρα ἡμῶν διὰ κηροῦ ὡς ὁ πολύμητις Ὀδυσσεὺς διερχόμενος πλησίον τῶν Σειρήνων, καὶ ἐπιστρέφοντες εἰς ἑαυτοὺς νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν δι' ἡμῶν αὐτῶν βαθμιαίαν καὶ ἄνευ βιαίων μετατροπῶν ἐξέλιξιν τῶν ἀπ' αἰώνων ἰδρυθέντων καθεστώτων ἡμῶν.

Ὁ σοσιαλισμὸς ἐχρεωκόπησεν ἀφοῦ ἐβύθησεν τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὴν ἐνδειαν καὶ τὸν διὰ τῆς πείνης θάνατον, οὐδαμοῦ εὐδοκίμησας

οὔτε ὑπὸ τὰς ἡμιτέρας μορφάς του. Οὔτε ἦτο δυνατόν γὰ εὐδοκίμησιν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν κοινωνικῆ θεωρίας εἰς ἄμμεσον εὐρισκομένη ἀντίθεσιν πρὸς τὴν κείραν χιλιετηρίδων ἀνθρωπίνου βίου, πρὸς τὴν φύσιν ταύτην τοῦ ἀνθρώπου ἴτοι τὴν ἀντίληψιν τοῦ ἐγὼ αὐτοῦ, τελείως τέλος παραγνοήσουσα τοῦ γενικοῦς νόμου τῶν φυσικῶν φαινομένων. Ἰσοπέδωσις ἐν τῇ φύσει σημαίνει τὴν ἀκινήθειαν, τὸν θάνατον· ἀν δὲν ὑπάρχωμεν διαφορὰς ἐντάσεως καὶ ποσότητος οὐδὲν φαινόμενον συμβαίνει, οὐδὲν πράγεται. Ἡ ἔλλειψις αὕτη τῆς παραγωγῆς ὑπῆρξεν ὁ σκόπελος εἰς τοῦ ὁμοίου ὡς μᾶς εἶπε ὁ Χουβερ συνειρήθη ὁ σοσιαλισμός. Ἡ τοιαύτη δ' ἐγκυρὸς κατόπιν στενῆς ἐπαφῆς πρὸς τὰ γεγονότα δικήρουξίς τοῦ ναυαγίου τούτου τοῦ σοσιαλισμοῦ ἐρχεται ἐγκαιρῶ ὅπως διανοήξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν εὐπίστων, τῶν ἐκ φύσεως μεμηρομένων, τῶν μόνον τὰ τρωτὰ σημεῖα τῆς κοινωνίας θεωρούντων καὶ προθύμων γὰ ἐνσυνερισθῶσι πᾶν ἐπιτηδείως διαφημιζόμενον φάσμα ον. Ὅταν οἱ ἀμερικανοὶ κατέχοντες τοσαύτην δύναμιν καὶ πλοῦτον βλέπουσι μέγαν κίνδυνον εἰς πειραματισμοῦς, πῶσον μᾶλλον ἡμεῖς οἱ μικροὶ καὶ ἀδύνατοι πρέπει γὰ εἰμεθὰ ἐπιφυλακτικοὶ καὶ γὰ ἀπέγωμεν τῶν τοιούτων πειραμάτων, ἀρκούμενοι ἀπλῶς εἰς τὴν προσεκτικὴν παρατήρησιν τῶν γιγνομένων πρὸς ἀποκίτησιν κείρας καὶ γνώσεων. Δὲν ἀρκεῖ ὅμως ἡ ἀπλή ἐπιφυλακτικότης ἀλλὰ δεόν τὰ ἐνεργηθῆ καὶ ἡ ἀπαιτούμενη προφύλαξις κατ' ὅσον ὁ ἀναγνωρίζει ὁ Χουβερ, αἱ κοινωνικαὶ θεωρίαι ἔχουσι διεισδυτικὴν δύναμιν καὶ αἱ κοινωνικαὶ νόσοι ἔχουσι μολυσματικὸν χαρακίτηρα καὶ μετιδίδονται ταχέως καὶ εἰεὶ ὅπου τὸ ἔδαφος κατ' ἑαυτὸ δὲν εἶναι πρόσφορον εἰς τὴν καλλιέργειαν. Παρ' ἡμῖν τὸ ἔδαφος εἶναι πολὺ ὀλιγώτερον πρόσφορον ἢ τὸ ἀμερικανικὸν διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἐναντίων πρὸς τὴν φύσιν ἰδεῶν αὐτῶν. Ἡ κοινωνία ἡμῶν ἐν τῷ συνόλω διέπεται ὑπὸ τῆς μᾶλλον φιλελευθέρας ἀντιλήψεως τοῦ βίου ἀπέναντι οἰουδῆποτε στοιχείου αὐτῆς, ἡ διανομὴ τοῦ πλοῦτου εἶναι σχεδὸν ἰδανικὴ καὶ ἡ ἰσότης εὐκαιρίας προόδου τοῦ ἀτόμου τελεία. Παρ' ὅλα ταῦτα καταβάλλοντα παρὰ τῶν, τὸν τίτλον τοῦ νεωτεριστοῦ διεκδικούντων, μεγάλη προσπάθεια πρὸς διάδοσιν τῶν σφαλερῶν δοξασιῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς προστασίας τοῦ ἀδυνάτου. Οἱ ἀφιλοσόφητοι οὗτοι νεωτερισταὶ φιλοδοξοῦσι φαίνεται γὰ παρουσιασῶσι τὴν ἐλληνικὴν αὐτῶν πατρίδα ὡς μὴ στερουμένην τῆς θανάσιμου αὐτοῦς μολυσματικῆς νόσου καὶ γὰ τὴν ἴδωσι χάνουσαν τὴν μοναδικὴν αὐτῆς ἀγνότητα, τὸν ἰδιάζοντα ἐπίζηλον αὐτῆς χαρακίτηρα καὶ τὰ ἀπειράμιλλα προτερήματα τοῦ λαοῦ τῆς καὶ βυθίζομένην εἰς τὴν κτηνωδίαν, τὴν ἐνδειαν καὶ τὸν θάνατον.

Ἐνωτισθῶμεν λοιπὸν ἐκ τῶν λόγων τοῦ μεγάλου ἀμερικανοῦ πολιτοῦ καὶ στρεφῶμεν εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ἐγὼ καὶ πασχίσωμεν τὴν ἀνάπτυξιν ἡμῶν διὰ τῆς βαθμιαίας καὶ σταθερῆς ἐξελίξεως τῶν καθεστώτων τῆς συνεργασίας πάντων τῶν ἐθνικῶν παραγόντων καὶ πασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων ἐπὶ τῇ βίσει τῶν ἐλληνικῶν ἐθνικῶν ἡμῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐλληνικῆς ἡμῶν ψυχῆς.

Π. Δ. ΖΑΧΑΡΙΑΣ

Ἡ ΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΗΜΩΝ ΣΤΟΛΟΥ

Εἶνε γνωστὸν ἤδη ὅτι ἡ τὰς μείζονας ὑποστάσα κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἐκ τορπιλλίσεων καταστροφῆς ναυτιλία ὑπῆρξεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἀριθμοῦσα αὕτη, κατὰ τὸν Ἀγγλικὸν γνῶμονα Lloyd's, πρὸ τῆς πολεμικῆς περιόδου (τέλος Δεκεμβρίου 1914), ἀτμόπλοια 334—ἐξ ὧν τὰ 304 φορτηγὰ—ὀλικῆς χωρητικότητος τόννων 850,000 περίπου, ἀπώλεσε διὰ τορπιλλίσεων καὶ ἐκ πωλήσεων μέχρι τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου ἀτμόπλοια τόννων 560,000. ἴτοι 65 ο)ο περίπου, ἐνῶ ἡ Ἀγγλία, ἡ κυρίαρχος τῶν θαλασσῶν, ἀπώλεσε 13,5 ο)ο, ἡ Ἰταλία 13,4 ο)ο καὶ ἡ Γερμανία μόνον 36,8 ο)ο.

Ὅποιαν σημασίαν δύναται γὰ ἔχει ἡ κολοσσιαία καταστροφὴ αὕτη διὰ τὴν ἐν γένει οἰκονομίαν τῆς χώρας τογχνάει τοῖς πᾶσι καταληπτῶν. Στοιχειώδης δὲ τῶν ἡμετέρων Κυβερνήσεων μέριμνα θὰ ἦτο ἡ ἐνδελεχῆς ἐργασία πρὸς διευκόλυνσιν τῶν μέσων τῆς ἀναδημιουργίας τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν στόλου, ὁ ὁποῖος τοσαύτας βαρυσημάντους ὑπηρεσίας προσέφερεν εἰς τὴν χώραν καὶ εἰς τοὺς Συμμάχους κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον.

Ἄλλ' ἐνῶ ἀνεμένετο ἐκ μέρους τῶν ἐνδιαφερομένων ἡ μεσολάβησις τῶν ἀρμοδίων παρὰ τῇ Ἀγγλικῇ Κυβερνήσει, ὅπως εὐδοκίμησιν αὕτη γὰ παρέμβη εὐμενῶς παρὰ τοῖς διευθύνουσι τὰ ναυπηγεῖα αὐτῆς καὶ ὑποδείξῃ τὴν ἀναδοχὴν παραγγελιῶν καὶ Ἑλλήνων ἐφοπλιστῶν, ἐπιταῖς αὐτοῖς ὅροις, ἐρ' οἷς ἐδέχοντο τοιαύτας παρὰ τῶν Ἀγγλων ἐφοπλιστῶν, παρετηρήθη ὅτι παρελήφθη παρ' αὐτῶν πᾶσα τοιαύτη ἐνεργητικὴ ἐνέργεια, οὔτω δ' ἐγένοντο ἱκαναὶ παραγγελίαι ναυπηγήσεων ἐκ μέρους τῶν ἡμετέρων, με τιμὰς κατὰ 10 λίρας ὑψηλοτέρας κατὰ τόννον ἐκείνων τῶν Ἀγγλων ἐφοπλιστῶν, ἐὰν μὴ καὶ ὑπερτέρας ἴτι.

Ἐν τούτοις ἡ σύμμαχος ἡμῶν Ἀγγλία, ἐὰν πιστεύσωμεν εἰς τὰς διὰ τοῦ γαλλικοῦ τύπου γενομένας δηλώσεις τοῦ κ. Buisson, Διευθυντοῦ τῶν Μεταφορῶν, ἀνέλαβε γὰ παραχωρήσῃ τῇ εἰτέρῃ συμμάχῳ Γαλλίᾳ ἀτμόπλοια 750,000 τόννων χωρητικότητος, με ὁμοίαις πρὸς τοὺς Ἀγγλοὺς ἐφοπλιστὰς τιμὰς.

Τὴν αὐτὴν δ' ὑπόσχεσιν, κατὰ τὸν ἴδιον κ. Buisson, ἔδωκαν καὶ αἱ Ἐνωμένα Πολιτεῖαι πρὸς τὴν σύμμαχον Γαλλίαν.

Παραπλησίως μάλιστα ἐγνώσθη ὅτι καὶ ἡ Ἰταλία ἐξησφάλισε παρὰ τῆς Ἀγγλίας σπουδαιότατην συμβολὴν εἰς χάλυβα καὶ ἄλλα διάφορα ὄπλα καὶ μηχανήματα, χρήσιμα τοῖς Ἰταλινοῖς ναυπηγεῖσι, τὰ ὁποῖα πυρετωδῶς ἐργάζονται πρὸς αὔξησιν τοῦ ἐμπορικοῦ στόλου τῆς χώρας ταύτης.

Δὲν ἐγνώσθη εἰσέτι ἐὰν ἡ ναυτικοτάτη Ἑλλὰς διεννοήθη γὰ ζητήσῃ καὶ αὕτη ὡς σύμμαχος, καὶ δὴ ὑποστάσα τὴν σημαντικωτέραν

ἐκ τοῦ πολέμου καταστροφὴν, ὅπως τύχη παρὰ τῆς *προσιτίδος* παραπλησίως εὐνοίας καὶ εἰάν ἐπέτυχεν ἢ ἀπέτυχεν ἐν τῇ διατυπώσει παραπλησίως φιλικῷ αἰτήματός.

Αἱ ὑπὸ τοιαύτας ὁμοῦ συνθήκας δοθεῖσαι παρ' Ἑλλήνων παραγγελίαι ναυπηγήσεων ἀτμοπλοίων ἦσαν ἀναντιρρήτως μειονεκτικαί. Δὲν ἐπιοίθησαν βεβαίως ἐκ τῆς τοιαύτης ἀνισότητος οἱ Ἕλληνες ἐφοπλισταί, ἀλλὰ βασιζόμενοι ἐπὶ τῆς μοναδικῆς ἰδιοφυίας αὐτῶν προέβησαν εἰς ἰκανὰς παραγγελίας καὶ ἀγορὰς καὶ οὕτως ἐπλουτίσθη καὶ πάλιν τὸ ἐμπορικὸν ἡμῶν ναυτικὸν δι' *ἑξηκοντάδος* περίπου νέων καὶ μεγάλης κατὰ τὸ πλεῖστον χωρητικότητος ἀτμοπλοίων. Ἀνάματα δ' ἐν ταῖς προσπαθείαις τῶν πρὸς ἀναδημιουργίαν τῆς μεγίστης ταύτης παραγωγικῆς τῆς χώρας ἡμῶν δυνάμεως ἐξακολουθοῦσιν, οἱ σκαπανεῖς οὗτοι τῆς προόδου, νὰ προβαίνωσιν εἰς νέας παραγγελίας, μεθ' ὅλην τὴν διατήρησιν τῶν ὑψηλῶν τιμῶν.

Καὶ ὅσοι μὲν τούτων εἶχαν τὴν ἐμπνευσιν ν' ἀντικαταστήσωσι διὰ νέων τὰ τορπιλλισθέντα ἢ πωληθέντα σκάφη αὐτῶν, ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνακομὴν, οὗτοι ἐπέτυχον ἐν τῇ προβλέψει καὶ οὐδένα τρέχουσι κίνδυνον νὰ ζημιωθῶσιν ἐκ τῆς ὑποφωσκούσης ἤδη ἐκπτώσεως τῶν ναύλων, καθόσον εἰργάσθησαν ἤδη ἐφ' ἰκανὸν χρόνον μὲ ὑψηλοὺς ναύλους καὶ κατάρθωσαν οὕτω νὰ ἐκπέσωσι τὴν ἀρχικὴν ἀξίαν τῶν ἀτμοπλοίων τῶν.

Ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους οἵτινες ἀποφασίζουσι νῦν νὰ προβῶσιν εἰς παραγγελίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σημερινῶν ὑψηλῶν τιμῶν, δὲν διατάζομεν ν' ἀπευθύνωμεν συμβουλήν ἀποτρεπτικὴν τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως, μετὰ τὴν παρατηρηθεῖσαν μάλιστα ἐκπτώσιν τῶν ναύλων, ἦτοι, κατὰ τὴν κρατοῦσαν τῶν εἰδικῶν γνώμην, θέλει ἐξακολουθήσει.

Πρὸς τοῦτο δὲ φρονοῦμεν ὅτι ἔχει καθῆκον ἡ Κυβέρνησις νὰ τροποποιήσῃ ὅσον τάχιον καὶ τὸν περὶ ἐκτάκτων κερδῶν νόμον (ἄρθρ. 2 τοῦ νόμου 1754) δι' οὗ ὁ φόρος δὲν καταβάλλεται παρὰ τῶν ὑποχρέων, εἰάν οὗτοι δηλώσωσιν ὅτι ἀναλαμβάνουσι τὴν ὑποχρέωσιν ἐν τῷ *διετίαι* νὰ διαθέσωσιν ἐν συνόλῳ ποσὸν ὑπερδιπλάσιον τοῦ ὀφειλομένου συνολικοῦ φόρου, πρὸς ἀγορὰν ξένου ἀτμοπλοίου (ἢ ἰστιοφόρου) ἢ παραγγελίαν νέου τοιοῦτου.

Διὰ τῆς τροποποιήσεως δὲ τοῦ νόμου τούτου ἐννοοῦμεν ὅτι δέον νὰ δοθῇ παράτασις τοῦ χρόνου, ἵνα μὴ ὑποχρεωθῶσιν οἱ ἐφοπλισταὶ σήμερον, ὅπταν κρατοῦσιν ἐτι αἱ ὑψηλαὶ τῶν Ἀγγλικῶν ναυπηγιῶν τιμαί, νὰ προβῶσιν εἰς νέας παραγγελίας, ὅπως ἀσυμφόρους αὐτοῖς.

Σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου, ἀποκαθισταμένων ὁσημέραι τῶν πράγματων καὶ τακτοποιουμένων ὑπωσδήποτε τῶν ἐργατικῶν ζητημάτων, αἱ τιμαὶ τῶν ἀτμοπλοίων ἀσφαλῶς καὶ συνεχῶς θὰ ἐκπίπτωσιν, ἢ δ' ἀρχαμένη ἐκπτώσις τῶν ναύλων, τῶν τιμῶν τῶν γαιανθράκων καὶ τῶν ἐν γένει ὕλικῶν θὰ συντελέσῃ ἀκουδαίως εἰς τοῦτο.

Τυγχάνει μάλιστα ἐξηκριβωμένον ὅτι ἡ συνολικὴ χωρητικότης τῶν ἐμπορικῶν ἀτμοπλοίων πάντων τῶν ναυτικῶν Κρατῶν τοῦ κόσμου

εἶνε ὑπερτέρα σήμερον ἐκείνης τῆς προπολεμικῆς περιόδου. Αἱ ἐργασίαι τῶν ναυπηγιῶν ἐπολλαπλασιάσθησαν πανταχοῦ. Καὶ ἀναφέρομεν, ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας, ἔνθα αἱ ναυπηγήσεις κατὰ τὰ τελευταία ταῦτα ἔτη ὑπερέβησαν τὰ γνωστὰ ὅρια, τὰς Ἰνωμένας Πολιτείας, τῶν ὁποίων τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν κατὰ τὸ 1915 ἀνήρχετο εἰς 500,000 τόννους, κατὰ δὲ τὸ 1918 ὑπερέβη τὰ 7,000,000, διὰ νὰ φθάσῃ κατὰ τὸ ἐρχόμενον 1921 τὸ ποσὸν τῶν 25,000,000 τόννων, ἦτοι ν' ἀποβῇ σχεδὸν τὸ πρῶτον. Ἀναφέρομεν ὁμοίως τὴν Ἰαπωνίαν, ἣτις κατὰ τὸ 1910 ἐναυπήγησεν ἀτμόπλοια 15,817 τόννων, κατὰ τὸ 1914 τόν. 88,345, κατὰ τὸ 1916 τόν. 169,750 καὶ κατὰ τὸ 1917 τόν. 364,140! (Μᾶς ἐλλείπουσιν ἀτυχῶς τὰ ἔτη 1918 καὶ 1919, ὅπταν αἱ ναυπηγήσεις θὰ ἦσαν βεβαίως πολὺ ἀνώτεροι).

Ὅταν δ' ἀντιληφθῶμεν ὅτι πληθωρικὴ ἐντὸς μικροῦ ἀκόμη χρόνου μέλλει ν' ἀποβῇ ἢ ἐν γένει ναυπήγησις τῶν Κρατῶν, ὡς φυσικὴ συνέπεια ἐπελεύσεται ἀναγκαίως καὶ ἡ ἐκπτώσις τῶν τιμῶν.

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων μέγιστον συμφέρον ἔχει ἡ πολιτεία νὰ παράσῃ πρὸς τὴν κλάδον τῶν ἐφοπλιστῶν πάντα τὰ μέσα πρὸς εὖνον ἀγορὰν τῶν νέων σκαφῶν, ἢ δ' ὑποδεικνυομένη παρ' ἡμῶν τροποποιήσις τοῦ νόμου τούτου, ἀφοῦ δὲν κατέστη ἐφικτὸν νὰ ἐξησφαλίζετο ἐν καιρῷ καὶ ἡ παρὰ τῶν ἡμετέρων ἐφοπλιστῶν ἀπόκτησις, ἐπὶ ἴσοις ὅροις, τῶν ἀτμοπλοίων ἐκείνων τοῦλάχιστον, ἅτινα ἐπρόκειτο ν' ἀντικαταστήσωσι τὰ παρὰ τοῦ κοινῶν ἐχθροῦ τορπιλλισθέντα, εἶνε καὶ αὕτη ἐν μέσον διὰ τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ παρασχεθῇ τοῖς ἡμετέροις ἢ εὐκαιρία νὰ ἐπανακτήσωσι τὰ ἀπολεσθέντα ἀτμόπλοιά των ὑπὸ κρείσσονας ὅρους ἐν τῷ μέλλοντι.

Δέον ἀρ' ἑτέρου νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰάν τὰ ἀτμόπλοια τῶν 370,000 τόννων περίπου, ἅτινα προσετέθησαν εἰς τὸν ἐμπορικὸν ἡμῶν στόλον ἀπὸ τῆς ἀνακομῆς μέχρι σήμερον, ἠγοράσθησαν πρὸς 35 λίρας κατὰ μέσον ὅρον τὸν τόννον, θὰ ἐδαπανήθη πρὸς τοῦτο τὸ ποσὸν τῶν Λιρῶν 12,950,000, ἐνῶ, εἰάν ἠγοράζοντο ἔστω καὶ μὲ διπλοῦσαν 10 Λιρῶν κατὰ τόννον ἐπὶ ἕλαττον, ἦτοι α'. 25 Λίρας (τιμὴ τῶν Ἀγγλικῶν ἐφοπλιστῶν), τότε θὰ ἐχρειάζετο, πρὸς ἀπόκτησιν τῶν 370,000, τόννων, ποσὸν Λιρῶν 9,250,000, ἦτοι ἐπακριβῶς θὰ ἐστοίχιζον κατὰ Λίρας, 3, 709,000 ὀλιγώτερον, ἢ 130,000,000 Δραχμῶν, δι' ὧν *ἐκατὸν τριάκοντα ἑκατομμυρίων δραχμῶν* θὰ προσετίθετο νέα σημαντικὴ ποσότης τόννων εἰς τὴν ναυτικὰς ἡμῶν δυνάμεις, ἢ θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο τὰ ἑκατομμύρια ταῦτα δι' ἑτέρας γενικῆς ὠφελείας ἐπιχειρήσεις.

Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἀποψις σπουδαιότητι τοῦ ζητήματος τούτου τῆς ἀναδημιουργίας τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν στόλου, καὶ ἦτις δέον νὰ ἐξετασθῇ μετὰ περισκέψεως παρὰ τῶν ἐπιτιδομένων εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐρευνητέον δηλονότι ὁποῖον ἔσεται τὸ προσεχὲς μέλλον τῶν νῦν ναυπηγουμένων ἀτμοπλοίων καὶ ὑπὸ τὸ βάρος τῶν σημερινῶν ὑψηλῶν τιμῶν. Θὰ δύνανται ἄραγε ταῦτα νὰ συναγωνίζονται ἐπιτυχῶς πρὸς τὰ ἀτμόπλοια τοῦ προσεχοῦς μέλλοντος; ἅτινα

θά ναυπηγηθῶσι μετὰ τινα χρόνον α'. 25 ἢ α' 20 ἢ α'. 15 καὶ ἴσως α'.
10 Λίρας ἀκόμη κατὰ τόννον;

Ὁ πλοῦτος, αἱ πρόοδοι καὶ ἡ ἐν γένει εὐημερία ἐν τινι χώρῃ εἰσι βεβαίως ἀποτελέσμα τῆς δραστηριότητος τῶν ἐπιχειρηματιῶν καὶ τῆς εὐδοκίμησης τῆς ἐργασίας των, ἀλλ' ἐξαρτῶνται αὐταὶ καὶ ἐκ τῶν προβλέψεων καὶ τῶν ὑπολογισμῶν ἐκάστου ἐπιχειρηματίου. Ἐπειδὴ δ' ἡ εὐδαιμονία πάσης θαλασσίας χώρας εἶνε συνδεδεμένη στενῶς καὶ μετὰ τῆς ναυτιλίας αὐτῆς, ἔχουσι, φρονοῦμεν, καθῆκον οἱ Κυβερνητῶνες τὴν χώραν νὰ ποδηγετῶσιν ἐν μέρει τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, νὰ καθοδηγῶσιν αὐτὴν εἰς τὸ ὀρθόν καὶ νὰ λαμβάνωσιν, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶνε δυνατόν, τὰ πρόσφορα μέτρα ἑκεῖνα, ἅτινα ἐφαρμοζόμενα θὰ ἐπέφερον προσκίρως τὴν ἀποτροπὴν τῶν ἐπιχειρηματιῶν ἀπὸ τῆς ἀναμίξεως αὐτῶν εἰς κλάδους, ἐν οἷς ἐκ τῶν προτέρων θ' ἀιέμενέ τις οὐχὶ ἀγλαοὺς τοὺς καρπούς, ἐὰν μὴ καὶ τὴν ἀποτυχίαν.

Τυχάνομεν ἐκ τῶν φρονοῦντων ὅτι εἶνε ἀπόλυτος ἀνάγκη, διὰ τὴν ἐν γένει οἰκονομίαν τῆς χώρας, νὰ ἐπανέλθωσιν, εἰ δυνατόν, ταχέως αἱ ναυτικαὶ ἡμῶν δυνάμεις εἰς τὸ καθεστὸς τῆς προπολεμικῆς περιόδου, καὶ δὲν ἔχομεν ἀμφιβολίαν ὅτι ἡ ἐμπορικὴ ἡμῶν ναυτιλία θὰ ἀκμάσῃ καὶ πάλιν, καὶ εἶτι πλειότερον τῆς εὐτυχοῦς περιόδου ἐκεῖνης. Ἀλλὰ καὶ νομίζομεν ὅτι εἶνε ἀπαραίτητον νὰ ληφθῇ πᾶσα πρόνοια ὅπως καταστῇ αὕτη ἐπιχείρησις βιώσιμος καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Θ' ἀποβῇ δ' ἀσφαλῶς τοιαύτη, ἐὰν δυνηθῇ κερδοφόρως νὰ συναγωγίζεσθαι ἡ Ἑλληνικὴ πρὸς τὰς ξένας σημαίας.

Ε. ΕΜΠΙΡΙΚΟΣ

ΠΕΡΙ ΕΝΩΣΕΩΣ ΚΑΘΟΛΟΥ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐπομένου αἰῶνος πάλιν ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ΣΤ' καὶ ὁ Πατριάρχης Εὐθύμιος ἐζήτησαν τὴν τοῦ πάπα ἐπέμβασιν ἐν τῷ ζητήματι τοῦ τετάρτου γάμου καὶ αἱ μεταξὺ παλαιᾶς καὶ νέας Ρώμης σχέσεις καίπερ ἐξ ἄλλων πολλῶν αἰτίων, οὐχὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ δόγμα διαφωνίας, ἐνταθεῖσαι καὶ χαλαρωθεῖσαι δὲν ἔπαυσαν, καὶ τῆς Ἑλληνίδος Βασιλόπαιδος Θεοφρανοῦς μετὰ τοῦ Γερμανοῦ βασιλόπαιδος οἱ γάμοι ἐτελέσθησαν ἐν Ρώμῃ ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ Πάπα καὶ ὁ Λουιπράνδος δὲ ὁ τοσαῦτα καταλαλήσας τῶν Ἑλλήνων οὐδεμίαν περὶ δογματικῶν διαφορῶν ἐποίησατο λόγον. Μόνον δὲ περὶ τὰ μέσα τοῦ 11ου αἰῶνος ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ Κηρουλαρίου ἐτραχύνθησαν σφόδρα αἱ σχέσεις οὐχὶ τόσον ἕνεκα δογματικῶν διαφορῶν ὅσον ἕνεκα ἄλλων αἰτίων καὶ πρὸ πάντων ἕνεκα τοῦ δεσποτικοῦ καὶ αὐταρχικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Πατριάρχου.

Ἄλλ' αἱ οὕτω τραχυνθεῖσαι καὶ σχεδὸν ὀριστικῶς διακοπεῖσαι μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἦν εἰκὸς νὰ δικαιολογῶνται ἑκατέρωθεν καὶ δι' ἀντεγκλήσεων ἀμοιβαίων περὶ κακοδοξίας. Καὶ τότε τὸ ζήτημα τῆς ἐκπορεύσεως ἐγένετο καὶ νῦν ὅπως παροδικῶς ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Φωτίου, ἀλλὰ νῦν σφοδρότερον, ἀφορμὴ τοῖς ἡμετέροις νὰ καταγινώσκωσι τῶν Λατίνων κακοδοξίαν ἐν τῇ περὶ ἐκπορεύσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος «καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ» προσθήκη τοῦ συμβόλου. Ἀκριβῶς δὲ κατὰ σύμπτωσιν ἀτυχῇ οἱ χρόνοι τῆς ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Μιχαὴλ διακοπῆς τῶν σχέσεων συμπίπτουσι πρὸς νέαν εἰς Ρώμην αὐτὴν εἴσοδον τῆς περιβοήτου προσθήκης. Ἀλλὰ καὶ νῦν ἡ προσθήκη αὕτη οὔτε αἰτία οὔτε ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε τῆς ἐπελθούσης διακοπῆς τῶν σχέσεων. Δὲν εἶνε δὲ γνωστὸν ἀπὸ πότε ἀκριβῶς εἰσέδω εἰς τὴν Ρώμην ἡ περὶ τοῦ υἱοῦ προσθήκη, καὶ οἱ δεινότατοι θεολόγοι τῆς Δυτικῆς ἰδίως Ἑκκλησίας οἱ ἀσχοληθέντες εἰδικώτατα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ μεταξὺ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Ἑκκλησίας Σχίσματος δὲν κατώρθωσαν νὰ διασαφήσωσι τὸ γεγονός. Τοῦτο δὲ εἶνε ἄλλως φυσικὸν καὶ εὐνόητον, διότι ἡ προσθήκη δὲν ἐγένετο δι' ἀποφάσεως τῆς Δυτικῆς Ἑκκλησίας καθ' ἣς δῆθεν διεμαρτυρήθη ἡ ἡμετέρα, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐναντίον τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Πάπα ὑπὸ σύμπαυτος τοῦ λαοῦ τῆς Δύσεως παραδοχῆς τῆς προσθήκης διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ γινομένης ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ψαλμο-

δίας τοῦ συμβόλου οὐ μόνον ἐν Ἰσπανίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ ἐν ταῖς Σκανδιναυικαῖς χώραις, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐταῖς αἰσὶς ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ρώμης σλαυικαῖς χώραις, ὅσον ἐν Βοημίᾳ, Μοραυίᾳ, Σλαβονίᾳ, Κροατίᾳ, ταῖς ὑπὸ τῶν περιφημῶν ἱεραποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν προσαχθείσαις. Ἐν Μοραυίᾳ αὐτῇ ὁ τῆς Μοραυίας καὶ Πανοτίας ἐπίσκοπος γενόμενος Μεθόδιος, ὅστις συναινέσει τοῦ πάπα εἶχεν ἐπιτύχει ἵνα ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία καὶ λειτουργία γίνωνται ἐν τῇ σλαβονικῇ γλώσσῃ, εἴλκυσε τὴν δυσμένειαν λαοῦ καὶ ἡγεμόνος διότι δὲν εἰσήγε τὴν προσθήκην εἰς τὸ σύμβολον. Διὰ τοῦτο μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ (885 μ. χ.) οὐ μόνον ἡ προσθήκη ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ τὴν Σλαβονικὴν γλῶσσαν ἀντικατέστησεν ἡ Λατινικὴ. Οὕτως ἐπικρατήσασθαι καθ' ἅπασαν τὴν Δυτικὴν καὶ Μέσην καὶ Βόρειον Εὐρώπην καὶ ἡ Ἰταλία ἢ μὴ Ἑλληνικὴ, ἦτοι ἡ Ἄνω καὶ Μέση ἐδέχθη τὸ νέον δόγμα, ὅπερ οὕτω οἴκοθεν λεληθότως εἰσῆχθη καὶ εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἐβάλλετο ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις αὐτῆς ἄνευ ἀποφάσεως ἰδίως τοῦ παπῶν, ὅτινες δὲν ἠδύναντο ν' ἀνακόψωσι τὴν τοιαύτην πορείαν τοῦ πράγματος. Εἶναι δὲ ἀδηλον ὡς ἐρρήθη πότε καὶ ἐπὶ τίνος Πάπα τὸ σύμβολον ἐβάλλη καὶ κατὰ τινος μὲν ἐγένετο τοῦτο ἐπὶ τοῦ πάπα Βενεδίκτου Η' (1017—1024) ποιήσαντος τοῦτο κατ' ἐπίμονον παράκλησιν τοῦ βασιλέως τῆς Γερμανίας Ἑρρίκου Β'. (1002—1024) τοῦ ἕνεκα τῆς πολλῆς αὐτοῦ εὐσεβείας ἐν τοῖς ἁγίοις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας καταταχθέντος ἴσον πιθανῶς κατὰ τὴν χροίαν τοῦ Ἑρρίκου Β' γενομένην τῇ 1 Φεβρουαρίου 1014 ἐβάλλη τὸ σύμβολον μετὰ τῆς προσθήκης καὶ ἔκτοτε ἐπεκράτησεν ἐκ Ρώμης). Κατ' ἄλλους ἡ Ρώμη ἐδέξατο τὴν προσθήκην περὶ τὰς ἀρχὰς ἡδὴ τοῦ 10ου αἰῶνος· ἀλλ' ἡ ἐπικρατοῦσα γνώμη εἶναι ἡ ἀνωτέρω ἐκτεθείσα περὶ τῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἑρρίκου Β' καὶ τοῦ Πάπα Βενεδίκτου Η'. Τὸ ἀληθὲς εἶναι : τι ἡ καινοτομία ἐν τῷ συμβόλῳ ἐγένετο πρὸ τῆς ἐπὶ τοῦ πάπα Λέοντος Θ' καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ Κηρουλαρίου τῷ 1054 μεταξύ τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἐπελθούσης ἐκτραχύνσεως καὶ σχέδιον διακοπῆς τῶν σχέσεων, διότι ἐνῶ τῆς τοιαύτης διακοπῆς αἰτία, ὡς ἐρρήθη, δὲν ἦτο κυρίως ἡ τῆς καινοτομίας παραδοχὴ, αὕτη ἐχρησίμευσε τοῖς ἡμετέροις ὡς δικαιολογία. Τὸ πραγματικὸν σχίσμα ἐπῆλθεν ἄλλοθεν. Μικρὸν μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ Λέοντος Θ' καὶ τοῦ Μιχαὴλ Κηρουλαρίου ἐκτρέχυσιν καὶ διακοπὴν τῶν σχέσεων ἤρξαντο καὶ αἱ σταυροφοραὶ αἱ δοῦσαι ἀφορμὴν τοῖς ἡμετέροις, ἕνεκα τῶν ὑπὸ τῶν σταυροφόρων πραττομένων ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις ὑπερβασίῶν, νὰ μισῶσι σφοδρῶς τοὺς Φράγκους, ὅπως καὶ οὗτοι οἱ σταυροφόροι διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς δυσ-

πιστίαν τῶν Ἑλλήνων ἐτεσώρευσαν ἐναντίον αὐτῶν μυρίας συκοφαντίας. Ἡ τετάρτη σταυροφορία ἐπέθηκε τὴν κορωνίδα εἰς τὸ σχίσμα διὰ τῆς ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ ἐγκαθιδρύσεως Λατίνου πατριάρχου. Εἰς τὸ τόλμημα τοῦτο δὲν προέβησον οἱ Φράγκοι χάριν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας οὔτε κατ' ἐμπνευσιν καὶ διαταγὴν τοῦ πάπα, ἀλλ' ἐξ ἰδίας αὐτῶν φιλοκτημοσύνης καὶ φιλαρχίας, ἀφοῦ οἱ δύο σύμμαχοι Σταυροφόροι καὶ Βενετοὶ, διανεμόμενοι ἐν ἑαυτοῖς κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ὑπ' αὐτῶν ἀλώσεως τῆς βασιλευούσης, τὰς δύο ὑπερτάτας ἐξουσίας, συνέθεντο ἵνα ἐκλεγόμενου τοῦ αὐτοκράτορος ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους, ἐκ τοῦ ἑτέρου ἐκλεγῆ ὁ Πατριάρχης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκλογή τοῦ αὐτοκράτορος ἐγένετο ὑπὲρ τῶν σταυροφόρων, οἱ Βενετοὶ ἠξίωσαν καὶ ἔλαβον τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα καὶ ἔδωσαν πατριάρχην ἐξ ἑαυτῶν. Ἄλλως τε ὁ ἡμέτερος πατριάρχης εἶχεν ἀπέλθει τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀλώσεως μετὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς καὶ πολλῶν μεγιστάνων εἰς Νίκαιαν. Κατὰ μίμησιν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένων καὶ οἱ ἐν ταῖς ἄλλαις Ἑλληνικαῖς χώραις Φράγκοι ἡγεμόνες, οἱ διανεμιόμενοι ἐν ἑαυτοῖς τὰς χώρας ταύτας, ἐγκατέστησαν Λατίνους ἐπισκόπους συναινέσει τοῦ πάπα μοιραίως ἀναγνωρίσαντος ἐξ ἀνάγκης τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει γένομενα παρὰ πᾶσαν τὴν ἀποδοκιμασίαν καὶ κατάκρισιν τῶν ὑπὸ τῶν Φράγκων σταυροφόρων διαπραχθέντων ἀνοσιουργημάτων. Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐπήνεγκον κυρίως τὸ πραγματικὸν σχίσμα, οὐχὶ ἡ καινοτομία ἢ ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως, ἢ χρησιμεύσασα μᾶλλον πρὸς δικαιολογίαν τῆς ἄλλοθεν ἐπελθούσης ὀριστικῆς ρήξεως, ἣτις ἦτο μᾶλλον ρῆξις μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Λατίνων ἢ ρῆξις μεταξύ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ δὲν προτιθέμεθα ἐνταῦθα νὰ μακρολογήσωμεν περὶ τούτων. Τὸ ζήτημα ἡμῶν εἶνε κυρίως τὸ περὶ τῆς ἐν τῷ συμβόλῳ γενομένης ὑπὸ τῶν Δυτικῶν καινοτομίας. σκοπὸς δὲ ἡμῶν κύριος εἶναι νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι καὶ οἱ μετ' εἰλικρινοῦς χριστιανικῆς πίστεως καὶ χριστιανικοῦ αἰσθήματος ἀκραιφνοῦς ὑπὲρ δογματικῆς ἐνώσεως ἐργαζόμενοι ἀμυγῶν ἐρῶσιν, ἦπου δὴ οἱ ἀπλῶς χάριν βεβήλου διαφημίσεως καὶ κενοσπουδίας εἰκῆ καὶ ματαιώσεως περὶ ταύτης θορυβοῦντες. Πῶς εἶνε δυνατόν ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία τὸ ἐπὶ τοσοῦτοις αἰῶνας αἰῶνας ὡς μόνον τελείως ὀρθόδοξον ὑπ' αὐτῆς διαφυλαχθῆν δόγμα νὰ θυσιάσῃ εἰς προσθήκην ἢ θεωρεῖ καινοτομίαν; Πῶς δὲ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία δύναται νὰ ἀρνηθῆ ἐκεῖνο, ὅπερ μετὰ τοσοῦτου ἀκραιφνοῦς ζήλου, ἔστω κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν, πελλανημένον τοσοῦτον παγκοίνως καὶ δημοτικῶς ἐπὶ 15 αἰῶνας ἐπρέσβευσε καὶ διὰ τῶν στομάτων τῶν μεγίστων αὐτῆς πατέρων Ἰλαρίου, Ἀμβροσίου, Ἀυγουστίνου, Γρηγορίου Α' ὡς ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τοῦ κανόνος τῆς πίστεως ἐξηγήσατο;— Πῶς

δὲ ἢ Ἀγγλικανικὴ ἢ κλησια δύνανται νὰ ἀπορρίψῃ τὸ μετὰ τῶν ὀνομάτων Ἀλκούνου καὶ τοσοῦτων σεμνωμάτων τῆς Ἀγγλικῆς θεολογίας συνδεόμενον νέον δόγμα δύνανται νὰ ἀρνηθῇ ἐν μιῇ στιγμῇ. Πάντως ἐξ ἀπόψεως ὑλόφρονος καὶ ἀθεϊστικῆς δύνανται τις νὰ θεωρήσῃ τὴν ἄρσιν ἢ διατήρησιν τῆς προσθήκης, ζήτημα φιλοφροσύνης, ζήτημα ἀδυναμίας, ζήτημα δεισιδαιμονίας λαῶν, ὧν ὁ μᾶλλον πεπολιτισμένος ὁ Ἀμερικανικὸς δηλονότι καὶ Εὐρωπαῖος, πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν ἕτερον, τὸν βίρβαρον καὶ δεισιδαίμονα καὶ θρησκολόγητον Ἀνατολίτην. Ἀλλὰ τοιαύτας θεωρίας δύνανται νὰ πρεσβεύωσιν οἱ ἄθεοι καὶ ἄνθρωποι οἱ τὴν θρησκείαν θεωροῦντες ὄργανον ἐκμεταλλεύσεως πρὸς ὑλικὸν βίον μόνον σκοπὸν ἔχουσαν νὰ ὑπηρετῇ τῇ ὑλικῇ εὐζωίᾳ τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλ' οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοὶ οἱ θεοσεβεῖς τὴν ἐν τῇ πίστει ἐνότητα ζητοῦσι καὶ εὐρίσκουσιν ἐν τῇ ἠθικῇ ἐνότητι τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καὶ τῆς ὑποταγῆς εἰς τὴν θεσπεσίαν καινὴν ἐντολὴν τοῦ ἀγαπᾶν ἀλλήλους τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας. Αἱ δογματικαὶ διαφοραὶ εἶνε τοσοῦτον δύσλυτοι καὶ σχεδὸν ἄλυτοι ὅσον ἀμήχανον τῷ ἀνθρωπίνῳ πνεύματι τὸ εἰσδέειν ὀλοσχερῶς εἰς τὴν τῆς θεότητος φύσιν καὶ οὐσίαν. Τοῦτο δὲν λέγουσιν ἀπλῶς οἱ νῦν μεγάλοι θεολόγοι καὶ φιλόσοφοι· ἀλλ' εἶπεν αὐτὸ πρὸ 15 περὶπου αἰώνων κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν πρώτην περίοδον τῆς περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ πνεύματος διαφωνίας, ὁ μέγας Κύριλλος Ἀλεξανδρείας κατὰ τὸν ὄρον μ. Χ. αἰῶνα «Παύσωμεν κακῶς ἀνιχνεύοντες τὴν τοῦ πνεύματος πρὸοδον, ἀνεφώνει ὁ μέγας οὗτος πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ βαθύτατος θεολόγος, καὶ ζητοῦντες μαθεῖν ἢ μόνῳ πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι γινώριμα· ἐμμελῶμεν εἰς ἐλάβομεν ὄροις, μὴ ὄρια μετενέγκωμεν ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες ἡμῶν». Ἡ βαθεῖα ἐννοια τῶν ὑψηλῶν τούτων καὶ θεσπεσιῶν ῥήσεων τοῦ μεγάλου τούτου θεοῦ πατρός, ἐνὸς τῶν μεγάλων οἰκουμενικῶν διδασκάλων καὶ ἱεραρχῶν καὶ θεολογικῶν σεμνωμάτων τῆς ἡμετέρας τε καὶ πάσης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἶνε σαφειστάτη. Ἰερὸν καὶ θεῖον πόσις Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἔργον εἶνε νὰ φυλάττωσιν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ἢ παρέλαβον παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν δόγματα τῆς πίστεως μὴ ἀντιφάσκοντα πρὸς τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως, καὶ ὧν ὁ ἔλεγχος οὐ δίδεται τοῖς ἀνθρώποις. Φυλάξωμεν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὸ δόγμα τῆς ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύσεως διότι τοῦτο ἐθέσπισεν ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ τῶν θεοφόρων πατέρων Σύνοδος κατὰ τὴν τοῦ Εὐαγγελίου ρῆσιν· ἀλλὰ μὴ βλασφημῶμεν πρὸς τοὺς πρεσβεύοντας τὸ δόγμα «τῆς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύσεως» ἀφοῦ αἰῶνες ἐρημνείας καλῆς πίστεως ἐνεργήσωσαν αὐτὸ ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ταῦτα πρεσβευόντων περὶ τῆς ἰδιότητος τῆς προσθήκης ὡς γενομένης οὐχὶ ἵνα καταλύσῃ τὸ δόγμα τῆς Α' Συνόδου, ἀλλ' ἵνα

πληρώσῃ αὐτὸ, ὡς πιστεύουσι, δι' αὐτῶν πάλιν τῶν εὐαγγελικῶν ρήσεων καὶ τῶν δοθεισῶν εἰς ταύτας ὑπὸ μεγάλων θεολόγων ἐξηγήσεων.

Λάβωμεν δίδαγμα εὐσεβὲς ἐκ τῶν μετὰ ἁγίας ἀπλότητος διδασκομένων ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ταπεινόφρονος Χριστιανοῦ Γεωργίου Φραντζῆ τοῦ λέγοντος ἐν πάσῃ ἀφελείᾳ: «Ἡμεῖς ἐμάθομεν νὰ μεταβαίνωμεν εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν διὰ μιᾶς πλατείας ἀνέκαθεν εἰθισμένης ἐνῶ οἱ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι μία συντομωτέρα πάροδος κατανεῶσα ἐκεῖ εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν ὡς λέγουσι καὶ προτείνουσιν «...ἐμοὶ ἀρκεῖ ἡ πατρικὴ διδαχὴ τῆς πίστεως, διότι οὐ παρὰ τινος τῶν ἐκείνων μερῶν ἤκουσα λέγειν τὰ ἡμέτερα κακὰ εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον καλὰ καὶ ἀρχαῖα καὶ τὰ ἐκείνων πάλιν οὐ κακὰ, ἀλλὰ καλὰ εἶναι». Τὴν μεγάλην ταύτην πρακτικὴν ἀλήθειαν νοοῦσα καὶ ἐκτιμῶσα καὶ ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἐπιτρέπει ἀσμένως ταῖς ὑπ' αὐτὴν Ἐκκλησίαις ταῖς βουλομέναις, νὰ χρῶνται τῷ δόγματι τῆς μόνον «ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύσεως» καὶ αἰτήκοος ἐγενόμην ἐγὼ ἐν πολλαῖς Ἑλληνικαῖς Οὐνιτικαῖς Ἐκκλησίαις Σικελίας καὶ κάτω Ἰταλίας, ἀπαγγελομένου τοῦ σύμβολου τῆς πίστεως ἑλληνιστὶ ἐμφαντικῶς, τοῦ «ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον».

Μὴ οὔσης δὲ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἀνεκδότου εἰς τὴν ἐνωσιν ἐν τῷ μεγίστῳ τῶν δογματικῶν ζητημάτων δὲν δυνάμεθα νὰ ὀψώμεν καὶ ἡμεῖς ἀνεκδοτοὶ εἰς τὰ αὐτὰ ζητήματα ἀφοῦ ἐν τῷ εἰρημένῳ δόγματι ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἐνοῖται μεθ' ὅλων τῶν μὴ ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν, τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν καὶ πασῶν τῶν ἄλλων, διότι μὴ θεωρουμένης τῆς δογματικῆς διαφορᾶς ἀνυπερβλήτου κωλύματος ἐνώσεως, ἐνώσεως δὲ δογματικῆς τῶν δύο ἐκκλησιῶν διὰ τῆς ὑπὸ μιᾶς τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἀποδοχῆς τοῦ δόγματος τῆς ἑτέρας οὔσης ἀδυνατότου καθὰ οὐχ ἀπαξ ἐξηγήσαντο τοῦτο οἱ μέγιστοι τῶν ἡμετέρων θεολόγων, ὁ πολυμαθέστατος γνώστης καὶ βαθύτατος ἐρευνητὴς τῆς κλησιαστικῆς ἱστορίας Α. Δ. Κυριακοῦ καὶ ὁ περὶ τὴν δογματικὴν θεολογίαν εἰδικώτατος καὶ ἄλλως βαθυνούστατος θεολόγος Ζ. Γώσης, ἀνυπερβλήτος φραγμὸς μετὰ τῶν δύο καθολικῶν ἐκκλησιῶν ὡς καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἀγγλοκαθολικῆς μένει ἡ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς διοικήσεως ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ περὶ τοῦ λεπτοῦ τούτου ζητήματος ἀνάγκη νὰ πραγματευθῶμεν ἐν ἰδιαιτέρῳ πραγματεία οὐχὶ ἀνασκοποῦντες ἀπλῶς καὶ ἐπαναλαμβάνοντες τὰ ἀπ' αἰώνων περὶ τούτων ἐκατέρωθεν ῥηθέντα καὶ πραχθέντα, ἀλλὰ περὶ τοῦ τίνι τρόπῳ ὑπὸ τὸ μέγα καὶ αἰώνιον πνεῦμα τοῦ μέλλοντος τῆς ὅλης Ἐκκλησίας τὰ καθολικὰ συμπεράσματα τῆς ἀνασκοπήσεως ἐκείνης δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἡμῖν ὡς ἀφρητῆρία ἵνα ἐκείθεν ὁρμώμενοι ὀδηγηθῶμεν εἰς

νόησιν καὶ πρώτισιν τρόπου ἄρσεως τῆς μεγίστης ἐκείνης διαφορᾶς.

Ἐννοεῖται ὅτι, ὅσα εἶπομεν περὶ τοῦ προτιθέοντος δογματικοῦ ζητήματος, ἰσχύουσι καὶ περὶ τῶν δευτερευούσης σημασίας δογματικῶν διαφορῶν, ὡς ἐκάστη τῶν τριῶν καθολικῶν Ἐκκλησιῶν δύναται νὰ διατηρῇ καὶ διαφυλάττῃ ὡς ἰδίαν κηρῖσιν αὐτῆς χωρὶς νὰ δικαιουῖται νὰ θεωρῇ καὶ νὰ καλῇ τὴν ἄλλην κακῶδοξον.

Ὅτι εἶπομεν περὶ τῶν μεταξὺ τῶν δύο ἢ τριῶν καθολικῶν ἐκκλησιαστικῶν δογματικῶν διαφορῶν, πρέπει νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ δογματικῶν διαφορῶν τῶν χωροζουσῶν τὰς ἐν Ἀνατολῇ παραφυάδας τῆς μεγάλης Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τὴν Ἀρμενικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀνωτέρω μνημονευθείσας ἐν Ἀνατολῇ Ἐκκλησίας. Αἱ ἐκκλησίαι αὗται χωρίζονται ἀπὸ τῆς ἡμετέρας καὶ ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς Καθολικῆς διὰ λεπτῶν εἰς τὸ περὶ τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων ζήτημα ἀναγομένων διαφορῶν, αἵτινες εἶναι παγχάλεπον νὰ λυθῶσι διὰ ἀμοιβαίων ὑποχωρήσεων ἢ διὰ κοινῆς τινος συμφωνίας, ὡς ἀπέδειξαν τοῦτο αἰτοσαῦται ὑπὸ Συνόδων καὶ ὑπὸ ἐνεργειῶν βασιλέων γενόμενα ἀποπειραί. Ἀδυνάτου δ' οὔσης τό γε νῦν (ἢ δυνατῆς οὔσης μόνον διὰ τῆς τοῦ Δωροθέου Προύσης κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀποκλειομένου τοῦ μὴ ὑποτιασσομένου εἰς τὰ κελεύσματα τοῦ Δωροθέου πάπα) δογματικῆς ἐνώσεως οὐδὲ λόγος ἀξίζει νὰ γείνη περὶ ἀφομοιώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων ἐν ἄλλοις δευτερεύουσι ζητήμασιν, ἀναγομένοις εἰς τὸ ἱεροουργικὸν καὶ τελετουργικὸν τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων, ἰδίως εἰς τὸ τῆς χειροτονίας τῶν ἐπισκόπων, ἐν ᾧ κεφαλαίω ἢ Ἀρμενικῇ Ἐκκλησίᾳ φρονεῖ ὅτι πιστότερον ἀκολουθεῖ ταῖς τῆς ἐν Νικαίᾳ α' οἰκονομικῆς συνόδου διατάξεσι, καὶ εἰς τὸ τῶν μεγάλων ἑορτῶν τῆς ἐπιφανείας τοῦ Χριστοῦ, ἣν αἱ Ἐκκλησίαι ἔκτειναι ἑορτάζουσι κατὰ τὸ σύστημα τῶν πρώτων αἰώνων, (ἀπλῶς τὸ τῆς ἐπιφανείας καὶ οὐχὶ κατὰ τὸ ἐν τῇ Δύσει διὰ λόγους ἰδίως ἐγκαινισθῆν καὶ ὑπὸ τῆς φιλεόρτου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας δεκτὸν γενόμενον τριαδικὸν σύστημα γεννήσεως, βαπτίσεως ἢ κατὰ τοὺς Δυτικοὺς ἑορτῆς τῶν τριῶν μύγων) καὶ περιτομῆς. Ἐν πᾶσι τούτοις τοῖς ζητήμασιν εἶνε παγχάλεπον ἢ ἐνωσις, καλὸν δὲ ἢ Ἐκκλησίᾳ νὰ ἐμμελῆ ἐν ταῖς παραδόσεσιν αὐτῆς. Πρέπει ἐν πᾶσι τούτοις ἡμεῖς μάλιστα οἱ Ἀνατολικοὶ νὰ ἐμμελῶμεν πιστοὶ εἰς τὴν μεγάλην ἀρχὴν τοῦ πατριάρχου Φωτίου ὅτι «τὰ μὲν κεφαλαιώδη τῆς πίστεως δόγματα ὑφείλουσι πάντες νὰ φυλάττωσιν· ἀλλὰ περὶ τὰ δευτερεύοντα οἱ χριστιανοὶ δύνανται νὰ διαφωνῶσι μὴ πανόμενοι διὰ τοῦτο ὄντες Χριστιανοί». Τὰ κεφαλαιώδη τῆς πίστεως δόγματα εἶνε ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ, τὸ μυστήριον τῆς ἐναίρκου οἰκονομίας, τὸ τρισυπόστατον τῆς θεότητος, ἢ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν καὶ ζωὴ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος» καὶ μετὰ τούτων τὸ πρώτιστον καὶ μέγι-

στον ἠθικόν, παράγγελμα ἢ «καινὴ ἐντολὴ τοῦ ἀγαπᾶν ἀλλήλους τοὺς Χριστιανοὺς». Ἡ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν δογμάτων τούτων ἐπιείκεια πρὸς τὰς διαφορὰς τῶν δευτερευόντων δογμάτων καὶ παραδόσεων ἄγει πάντως τὸν Χριστιανικὸν κόσμον εἰς ἐνότητα ἠθικὴν, βοηθούσης καὶ τῆς ἐπιστήμης. Αὕτη πάντως εἶνε ὑποδιεστέρα τῆς πίστεως, ἀλλὰ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτῆς τοῦ φωτίζειν τὰς διανοίας καὶ ἐθίζειν τὸ πνεῦμα ἡμῶν εἰς τὸ φιλοσοφεῖν ἀσκεῖ ἡμῖν εἰς τὸ διακρίνειν καὶ αἰρεῖσθαι τὸ ἄριστον καὶ μέγιστον ἐν τῇ κοινῇ πίστει καὶ ὑπερροῶν τὰς δευτερευούσας διαφορὰς, καὶ διὰ τοῦ πρακτικῶς ἰδίως φιλοσοφεῖν τίθῃσι τὴν μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἀγάπην, ὁμόνοιαν, ἀδελφότητα καὶ εἰρήνην καὶ τὴν ἀμοιβαίαν ἐν τοῖς μὴ καιροῖς ἀνοχὴν καὶ συγκατάβασιν πρὸς ἀλλήλους, ὑπεράνω πασῶν τῶν τῆς δογματικῆς φύσεως διαφορῶν. Οὕτω δὲ ἡ οὐσία τῆς Χριστιανικῆς ἐνπίστευ, ἐνότητος πραύνει τὴν τῶν καθ' ἑαυτὰ ἀντιλήψεων καὶ παραδόσεων διαφορῶν καὶ διχογνωμίαν. Αὕτη ἡ ἠθικὴ ἐνότης εἶνε ἡ μόνη δυνατὴ καὶ διὰ τοῦτο καὶ λυσιτελεῖς ἐνωσις καὶ ταύτην πρέπει νὰ ἐπιδιώκωσι πάντες οἱ ἀληθεῖς φίλοι τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς.

Η. ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ

ΕΝ ΒΛΕΜΜΑ ΕΠΙ ΤΟΥ Φόρου ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΑΣ ΠΡΟΣΟΔΟΥ

I

Μετὰ πολυχρόνιους ἀγῶνας καὶ συζητήσεις ἔντε τῇ Βουλῇ καὶ τῷ τύπῳ, ὁ ἐπὶ τῆς καθαρᾶς προσόδου φόρος ἐπεδλήθη ἐν τῇ γερμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ τῷ 1891. Ἀμέσως ἀπὸ τοῦ ἐπιόντος ἔτους ἤρξατο καὶ ἐν Γαλλίᾳ, μετὰ μεζονος μάλιστα ἐντάσεως, ὁ αὐτὸς ἀγὼν παραταθεὶς μέχρι τοῦ 1909, ὅποτε ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς γαλλικῆς Βουλῆς τὸ ἐν αὐτῇ ἀπὸ τοῦ 1907 συζητούμενον σχέδιον Νόμου τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ἰπουργοῦ κ. Caillaux συντεταγμένον ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ γερμανικοῦ Νόμου, καὶ σοφῶς προσηρμοσμένον πρὸς τὰς ἐν Γαλλίᾳ κρατούσας ἰδιαιτέρας συνθήκας.

Τὸ οὕτω ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἔμως ψηφισμένον νομοσχέδιον, ὑπέβαλλεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς νέας ἀτελευτήτους δοκιμασίας ἢ Γερουσία, ἢ ὅποια μόλις ἀπὸ τοῦ 1913 ἤρξατο ψηφίζουσα αὐτὸ κατὰ τμήματα, μέχρι τοῦ 1917, ὅποτε, μὲ λεπτομερειακὰς τινὰς τροποποιήσεις, ἐψηφισεν αὐτὸ τελειωτικῶς ἐν τῇ συνόλῳ του.

Ἀπὸ τῆς Γαλλίας ἡ φορολογία αὕτη μετεψυτεύθη καὶ παρ' ἡμῖν σχεδὸν ταυτοχρόνως, καὶ οὕτως εἶπεν αἰφνιδιαστικῶς, ὡς ἂν αἱ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ γενόμεναι μακρὰ συζητήσεις, ἤρκουν νὰ φωτισθῇ καὶ τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν περὶ τῆς χρησιμότητος καὶ σκοπιμότητος αὐτῆς. Ἐντεῦθεν ἡ δυσφορία αὐτοῦ μὴ παρεσκευασμένου, ὡς ἐκ τοῦ ἀπρεόπτου τῆς ἐπιβολῆς τῆς, νὰ ἐξοικειωθῇ ἀμέσως καὶ προσαρμοσθῇ πρὸς αὐτήν. Ἰδίως δὲ στρέφει τὰς πολλὰς μομφὰς καὶ ἐπιχρίσεις κατὰ τοῦ συνθετικοῦ φόρου, οὗ τὴν σκοπιμότητα ἀδυνατεῖ νὰ ἐξηγήσῃ.

Τούτου ἕνεκεν ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον ἵνα δι' ὀλίγων λέξεων ἐληθωμεν καὶ ἡμεῖς ἐπίκουροι τῆς νέας φορολογίας, ἐν ταῖς γενικαῖς, ἐννοεῖται, αὐτῆς γραμμῆς, διὰ νὰ δώσωμεν ἀφορμὴν εἰς ἄλλους, μᾶλλον ἡμῶν, ἀρμοδιωτέρους καὶ σοφωτέρους πρὸς εὐρυτέραν ἔρευναν καὶ διονύχισιν ταύτης. Διότι νομίζομεν, ὅτι θὰ ἦτο μεγάλη παράλειψις, ἐὰν ἐξηκολουθοῦμεν καὶ μετὰ τὴν ἐπιβολήν, τὴν αὐτὴν σιγήν, ἢν, μὴ δοθείσης ἀφορμῆς, ἐτηρήσαμεν καὶ πρὸ ταύτης, ἀφίνοντες τὸν πληττόμενον κόσμον ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ καὶ τοῦ σκοποῦ, ὃν διὰ ταύτης ἐπεδίωξαν οἱ ἀρχικοὶ σοφοὶ ἐπινοηταὶ αὐτοῦ, καὶ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν ἐπιτυχχανομένης δι' αὐτῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης. Ἐπιπλέον διὰ τῆς συζητήσεως ἀνευρίσκονται τὰ τρωτὰ αὐτῆς καὶ ἐπιδιώκεται ἡ θεραπεία των.

Ἡ διέπουσα σήμερον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον φορολογικὴ ἀρχὴ εἶπε, ὅτι ἕκαστος πολίτης δεῖν νὰ συνεισφέρῃ διὰ τὰ κοινὰ τῆς Πολιτείας βάρη, ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς αὐτοῦ ἀντοχῆς. Πρόδηλον δὲ ὅτι ἡ πλήρης πραγματοποίησις τῆς ἀρχῆς ταύτης θὰ ἐξησφάλιζε τὸ μακίμιον τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης. Διότι ἐὰν ἦτο εὐχερῆς ἢ ἀκριβῆς γνῶσις τῆς οἰκονομικῆς ἐκάστου καταστάσεως καὶ τὰ βαρύνοντα αὐτὸν οἰκογενειακὰ ἢ ἄλλα βάρη, θὰ ἦτο δυνατὴ καὶ ἡ ἐκανοποίησις τοῦ περὶ ταύτης δημοσίου αἰσθήματος.

Ἀνεφίκτου ἔμως οὔσης τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ τελείου, λόγῳ ἀδυναμίας ἐγκειμένης ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου, δεῖν αἱ προσπάθειαι ἡμῶν νὰ τείνουν, πρὸς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν βαθμιαίαν προσέγγισιν αὐτοῦ. Καὶ ἐν βῆμα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀποτελεῖ ὁ ἐπὶ τῆς καθαρᾶς προσόδου φόρος ὁ ὅποιος σκοπεῖ νὰ μετριάσῃ τὴν ἐκ τῶν ἐμμέσων, φόρων προσγινομένην εἰς τὰς ἀπορωτέρας τάξεις πασιφανῆ ἀδικίαν.

Ἐπράγματι οἱ τελευταῖοι οὗτοι, αἱ οἱ φόροι καταναλώσεως ὡν τὴν σπουδαιότεραν κατηγορίαν ἀποτελοῦσιν οἱ τελωνειακοὶ δασμοί, πλήττοντες τυφλῶς ἐξ ἴσου καὶ ὁμοιομόρφως, ἑκατομμυριοῦχος καὶ ἐπαίτας, φιλέργους καὶ ὀκνηροὺς, ἀγάμους καὶ πατέρας πολυμελοῦς οἰκογενείας, ἀφαιροῦσιν ἀναμφισβητήτως ἀπὸ τὴν πρόσσοδον τοῦ πένητος, τμήμα ἀσυγκρίτως μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν πρόσσοδον τοῦ πλουτοῦ, ἢτοι ἐκπληροῦσιν ἀνάποδα τὴν καθιερωμένην σήμερον φορολογικὴν ἀρχὴν, τῆς «ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς ἐκάστου ἀντοχῆς καταβολῆς των».

Καὶ ἀγνοεῖ μὲν ἡ μεγάλη μᾶζα τῶν καταναλωτῶν τὴν σημαντικότητα τῶν ἐμμέσων φόρων, οὓς καταβάλλει εἰς τὸ Κράτος, διότι συγχέει αὐτοὺς μὲ τὴν ἐσωτερικὴν ἀξίαν τῶν ἀγοραζομένων πραγμάτων, εἰς ἣν ἐνσωματοῦται καὶ ὁ φόρος, ἀλλ' ἡ «φορολογικὴ αὕτη ἀναισθησία», δὲν μεταβάλλει ποσῶς, καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν, ὡς κατ' ἐξοχὴν ἀδικῶν. (1)

Ἐπειδὴ δὲ ἡ διὰ διασκευῆς τῶν ἐμμέσων φόρων ἄρσις τῆς προφανοῦς αὐτῆς φορολογικῆς ἀνισότητος, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ κύριον αὐτῶν χαρακτηριστικόν, εἶπε πλέον ἢ δυσχερῆς, διὰ τοῦτο τὸ ἀντίρροπον

1. Ἐκ μόνου τοῦ γεγονότος τῆς ὑπάρξεως τῶν ἐμμέσων φόρων, ἔλεγεν ὁ κ. Καγιὼ ἐν τῇ γαλλικῇ βουλῇ παραβιάζονται οἰκτρῶς ὑπ' αὐτῆς τῆς δυνάμεως τῶν πραγμάτων, οἱ κανόνες τῆς ἀνάλογικῆς συμμετοχῆς εἰς τὰ βάρη τῆς πολιτείας.

θέον ν' αναζητηθῆ εἰς τοὺς ἀμέσους τοιοῦτους, ἐν οἷς ἢ κατὰ κατηγορίας διακρίσεις τῶν προσόδων, ἢ πλῆττους, καὶ ἢ ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος αὐτῶν καὶ τῆς ἀντοχῆς τῶν κατόχων των, ἐπιβολή, ἐν μελῶνι ἢ ἐλάσσονι ποσοστῷ, εἶνε εὐχερεστέρα.

Ὅντως κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς φόρους καταναλώσεως, ἐπὶ τοῦ σίτου, τοῦ ἄλατος κ.λ., εὖς διακρίνει ἢ ἀντικειμενικότης καθ' ὅσον πλῆττους τὰ ἀντικείμενα εἰς τὴν ὕλικὴν αὐτῶν ἐκδήλωσιν, χωρὶς ποσῶς νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τὴν εὐμάρειαν ἢ δυσπραγίαν τοῦ καταναλωτοῦ, οἱ ἄμεσοι φόροι δύνανται νὰ εἶνε, ἢ πραγματικοί, καθὼς ὅταν πλῆττους μὲ τὸ αὐτὸ ποσοστὸν γεωργικὴν τινα, ἐπὶ παραδειγματι, πρόσδοον, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὴν τοιάνδε ἢ τοιάνδε κητάστασιν τῆς παραγωγούσης αὐτὴν γῆς, ἢ τὴν οἰκονομικὴν ἀντοχὴν τοῦ παραγαγόντος, ὅποτε φέρουσιν ἐν ἑαυτοῖς καὶ οὗτοι τὴν ἀνισότητά των ἐμμέσων. ἢ προσωπικοί, καθὼς ὅταν τὸ ποσοστὸν αὐτῶν ποικίλλη ἀναλόγως τῶν κατόχων τῶν φορολογουμένων πραγμάτων. Λόγῳ δὲ τοῦ εὐπλάστου τούτου αὐτῶν, οἱ ἄμεσοι φόροι εἶνε κατάλληλοι ν' ἀποβάλλωσι τὴν ἀντικειμενικότητά των, καὶ περιβαλλόμενοι τὸν προσωπικὸν χαρακτήρα νὰ ἐπιβαρύνωσιν, οὐχὶ ὁμοιομόρφως, ἀλλ' ἐλαφρότερον τὸν πένητα ἀπὸ τὸν πλούσιον, ἐλαφρότερον ἀκόμη τὸν πλούσιον οἰκογενειάρχην ἀπὸ τὸν πλούσιον ἄγαμον, καὶ ἔτι πλέον ἐλαφρότερον τὸν ἐργαζόμενον πλούσιον, ἀπὸ τὸν ἀποζῶντα ἐκ τῶν προσόδων του ἀκηγρόν. Ἐν σκοπῶν δ' ἀκριβῶς τούτων, ἦτοι τὴν ἀνεύρεσιν ἀντιρρόπου πρὸς ἐφικτὴν ἰσοστάθμισιν τῆς ἐκ τῶν ἐμμέσων φόρων ἀναγκαίως ἀνακυπτούσης ἀδικίας, ἐπιδιώκει ἢ ἐπὶ τῆς καθαρῆς πρόσδοου φορολογίᾳ καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις λαοῖς, ἐν οἷς ἔτυχεν ἐφαρμογῆς.

Ἐρευνησάμενον λοιπὸν ἐὰν ἐπιτυχάνεται καὶ κατὰ πόσον ἐπιτυχάνεται, ὁ σκοπὸς οὗτος καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ φορολογικῷ συστήματι, ὡς τοῦτο διερρυθμίσθη διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς ἐν λόγῳ φορολογίας. Ἰδωμένον δηλονότι ἐὰν καὶ κατὰ πόσον διὰ ταύτης ἐξευρίσκειται ἡ φορολογικὴ ἱκανότης τοῦ πολίτου, καὶ ἐὰν τοῦ λοιποῦ ἕκαστος θᾶ πληρωθῆ διὰ τὰ δημόσια βάρη κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεών του.

II

Ἐὶς τὸ ἰσχύον ἤδη καὶ παρ' ἡμῶν σύστημα ἀμέσου φορολογίας πλῆττει ἀφ' ἑνὸς μὲν κεχωρισμένως τὰ διάφορα εἶδη προσόδων, διακρινόμενων εἰς ἑπτὰ κατηγορίας, οἰκοδομῶν, γαιῶν κινητῶν ἀξιών, ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων, μι-

σθωτῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἐλευθερίων ἐπαγγελμάτων. Ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ σύνολον τῶν προσόδων τούτων.

Ἐντεῦθεν ὁμως προβάλλουσιν ἀμέσως καὶ πανταχόθεν ἐπιτακτικὰ τὰ ἀκόλουθα ἐρωτήματα : Διατί, ἀφοῦ οἱ ἄμεσοι φόροι δύνανται νὰ διασκευασθῶσιν εἰς καθαρῶς προσωπικούς, νὰ μὴ ἐπιβληθῆ εἰς καὶ μόνος φόρος ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν προσόδων ; Ἡ ἀφοῦ, ἀντὶ τοῦ ἐνὸς τούτου φόρου, ἐπροτιμήθησαν αἱ ἑπτὰ κατηγορίαι τῶν προσόδων, διατί νὰ ἐπιβληθῆ καὶ πρόσθετος τοιοῦτος ἐπὶ τοῦ συνόλου αὐτῶν ;

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἐρώτημα παρατηροῦμεν ὅτι, εἰς καὶ μόνος φόρος ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν προσόδων, δύναται μὲν ν' ἀπαλλάξῃ τὰς μικρὰς προσόδους, ἢ νὰ πλήξῃ αὐτὰς ἐλαφρότερον κατὰ προσδευτικὴν κλίμακα, δὲν δύναται ὁμως καὶ νὰ ποιῆται διάκρισιν τῶν πηγῶν ἐξ ὧν ἀναδύζουσιν αὐταί. Καὶ ὁμως ὁ φόρος διὰ νὰ βαρύνῃ τοὺς πολίτας ἀναλόγως τῆς ἀντοχῆς των, εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον νὰ διακρίνη τὰς πηγὰς ταύτας κατὰ κατηγορίας καὶ νὰ πλῆττει αὐτὰς διαφοροτρόπως. Καθ' ὅσον δύο ἄτομα ἔχοντα τὴν αὐτὴν πρόσδοον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκ τῆς προσωπικῆς του δράσεως, τὸ δ' ἐκ τῆς περιουσίας του, εἶνε προδήλως ἀνίσως πλούσια. Διότι τοῦ μὲν πρώτου τὸ εἰσόδημα μειοῦται βαθμηδὸν, ἐφ' ὅσον αἱ πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ καταβαλλόμεναι δυνάμεις ἀναγκαιῶς ἐξαντλοῦνται, ἢ καὶ ἐκλείπουν τέλος χωρὶς νὰ παραμένῃ τι, οὔτε εἰς αὐτόν, οὔτε εἰς τὴν οἰκογένειάν του. Ἐνῆ τὸ εἰσόδημα τοῦ δευτέρου, — ἐὰν καλῶς ὁπωσοῦν διαχειρίζεται τὴν περιουσίαν του, — καὶ ἂν δὲν αὐξάνῃ μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, παραμένει τοῦλάχιστον ἀμειωτον καὶ κατὰ τὸ γῆρας του, μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του μεθίσταται εἰς τὴν οἰκογένειάν του. Δίκαιον ἐπομένως εἶνε, ὅπως τὰ πρόσωπα ταῦτα φορολογῶνται ἀνίσως, ἀφοῦ ἀνίσως εἶνε καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἱκανότης των.

Ἐπὶ πλέον ὁ συνθετικὸς φόρος δύναται νὰ πλῆττει μόνον τὰ φυσικά, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ νομικά πρόσωπα. Διότι χαρακτηριστικὸν στοιχεῖον αὐτοῦ εἶνε ἡ γνῶσις τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ περιττοῦ, ἢ ὁποῖα μόνον εἰς τὰ φυσικά πρόσωπα δύναται νὰ ἔχη προσαρμογὴν, — ἀπαλλασσομένου τοῦ φόρου, ἢ ἐλαφρῶς διὰ τούτου θιγομένου, τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν ὑπαρξιν τοῦ φυσικοῦ προσώπου ἀντικειμένου, βαρύτερον δὲ πληττομένου τοῦ περιττοῦ. Ἐὐναντίον εἰς τὰ νομικά πρόσωπα δὲν εἶνε ποσῶς ἀναγκαῖα ἡ γνῶσις αὕτη. Καθ' ὅσον ταῦτα, ἢ δὲν ἐπιδιώκουσι κέρδος, — φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ τὰ τοιαῦτα, — ὅποτε αἱ πρόσδοοι αὐτῶν εἶνε ἤδη φορολογημέναι εἰς χεῖρας τῶν ἀποτελούντων τὸ νομικὸν πρόσωπον ἐταίρων, ἢ εἶνε ἐταιρῖαι ἐμπορικαὶ ἢ βιομηχανικαὶ κ.λ., ὧν τὰ κέρδη κατανεμόμενα μεταξὺ τῶν ἐταίρων φορολογοῦνται εἰς χεῖρας τούτων. Θὰ εἶχομεν ἐπομένως κατ' ἀμφοτέ-

ρας τὰς περιπτώσεις ταύτας διπλήν φορολόγησιν τῶν αὐτῶν προσόδων, ἐὰν καὶ τὰ νομικὰ πρόσωπα ὑπεβάλλοντο εἰς τὸν συνθετικὸν φόρον.

Καὶ τέλος κατὰ τὸν εἰσηγητὴν τῆς φορολογίας ταύτης ἐν Γαλλίᾳ κ. Caillaux, «διὰ ν' ἀντικαταστήσωμεν τὴν ὑφισταμένην ἄμεσον φορολογίαν δι' ἑνὸς μοναδικοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν προσόδων, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχομεν τὴν βεβαιότητα, ὅτι θὰ ἐπετυγχάνομεν διὰ τοῦ μοναδικοῦ τούτου φόρου, ἀπόδοσιν τοῦλάχιστον ἴσην πρὸς τὴν τῶν καταργουμένων· ἀλλ' εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῶν οἰκονομικῶν μας, τοῦτο θὰ ἰσοδυναμῆι πρὸς ἄλμα εἰς τὸ ἄγνωστον, ἀπὸ τὰ μᾶλλον ἐπιφοβὰ καὶ τὰ μᾶλλον κινδυνώδη. Διότι δὲν πρέπει νὰ ἀποκρύπτωμεν, ὅτι ἡ ἐπιτυχία παντὸς νέου ὀργανισμοῦ ἤρτηται κατὰ σπουδαῖον μέρος ἀπὸ τυχαίας συμπτώσεις».

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ δεῦτερον ἐρώτημα, παρατηροῦμεν ὅτι, ἀνευ τοῦ συνθετικοῦ φόρου, ὁ ὁποῖος διὰ τοῦτο ἀκριβῶς λέγεται καὶ συμπληρωματικὸς, πολλὰ φορολογήσιμα ἀντικείμενα θὰ διεξέφευγον τὴν φορολογίαν, εἴτε ὡς μὴ δυνάμενα νὰ περιληφθῶσιν εἰς τὰς διαφόρους τοῦ Νόμου κατηγορίας, οὔτε δυνάμενα ν' ἀποτελέσουν λόγῳ ἀνομοιότητος αὐτῶν, ἰδίαν κατηγορίαν, εἴτε διότι, λόγῳ ἰδιαιτέρων συνθηκῶν, αὐτὸς ὁ νομοθέτης ἐν γνώσει ἠθέλησε τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν, οἷα εἶνε λ.χ. τὰ δημόσια χρεώγραφα, αἱ ἐν τοῖς ταμειυτηρίοις καταθέσεις κλπ., εἴτε τέλος διότι ἀδυνατεῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν ἀναλυτικὸν φόρον, ὡς ἐπὶ ἡμεδαπῶν προσόδων, ἐξ οἰκοδομῶν ἢ γαιῶν κειμένων ἐν τῇ ξένη, ἢ ἐκ γεωργικῶν ἐργασιῶν ἐν αὐτῇ ἀσκουμένων, αἱ ὁποῖαι ἀπαλλάσσονται μὲν τοῦ ἀναλυτικοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ συνθετικοῦ φόρου.

Ἐπὶ πλέον ὁ συνθετικὸς φόρος, κεκτημένος εἰς τὸν μέγιστον βαθμὸν πάσας τὰς ιδιότητας τοῦ πραγματικοῦ φόρου, ἀποκαθιστᾷ κάλλιον παντὸς ἄλλου τὴν ἀναγκαίαν ἰσορροπίαν εἰς τὴν ἀναλογίαν τῶν δημοσίων βαρῶν.

ὑπὸ τὴν σημερινὴν ἐπομένως τῶν πραγμάτων κατάστασιν, ἦτο ἐπιβεβλημένη παρ' ἡμῖν ἡ συνύπαρξις τῆς τε ἀναλυτικῆς κατὰ κατηγορίας, καὶ τῆς συνθετικῆς ἐπὶ τοῦ συνόλου φορολογίας. Δι' ἀμφοτέρων ἐπιδιώκεται ὁ ἀκριβὴς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον καθορισμὸς τῶν πραγματικῶν προσόδων ἐκάστου πολίτου, καὶ ἡ, μετὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐκπτώσιν τῶν βαρῶν, συμπερασματικὴ γνῶσις τῆς ἀντοχῆς αὐτοῦ.

θέτης ἀποστέρων τὴν αὐτεπάγγελτον ὑπὸ τῶν φορολογικῶν πρακτικῶν, ἐπὶ τῇ θάσει εἰκασίῶν, ἢ ὁρατῶν ἐξωτερικῶν σημείων, ἐκτίμησιν, ἀπεδέξατο τὴν ὑποχρεωτικὴν δήλωσιν τῶν φορολογουμένων ἐλεγχομένην ὑπὸ τοῦ Δημοσίου. (1) Ἐξαιρουμέναι αἱ πρόσοδοι τῶν κατηγοριῶν I' κινητῶν ἀξιῶν, καὶ ΣI' μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν, δι' ἃς ὁ νόμος προτιμᾷ ἀντὶ τῆς δηλώσεως, τὴν εἰς τὴν πηγὴν ἀναδρομὴν, δυνάμει τῆς ἐποίας ἡ πρόσοδος πλήττεται πρὶν νὰ φθάσῃ εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου τῆς. Ὅντως εἰς τούτους τὸ Δημόσιον εἰς οὐδεμίαν ἔρχεται συνάφειαν πρὸς τοὺς εἰς τὴν φορολογίαν ὑποκειμένους, ἀλλ' ἀπευθύνεται ἀμέσως πρὸς τὸ καταβάλλον τὴν πρόσοδον, ἢ τὸν μισθὸν τοῦ δικαιούχου φυσικῶν ἢ νομικῶν προσώπων, παρ' οὗ λαμβάνει τὸν φόρον, τὸν ὅποιον τοῦτο βραδύτερον παρακρατεῖ ἀπὸ τὸν πράγματι φορολογούμενον.

Ἐν τῇ δηλώσει τοῦ ὁ φορολογούμενος ὑφείλει ν' ἀναγράψῃ τὴν καθαρὰν αὐτοῦ πρόσοδον, ἣν ἀνευρίσκει ἐκπίπτων ἀπὸ τῆς ἀνεκκαθάριστου τοιαύτης, — ταύτην δ' ἀποτελοῦσι τὰ εἰσπραχθέντα μισθώματα, αἱ ἀμειδίαι καὶ τ' ἀποκομισθέντα κέρδη, — πάσας τὰς συναφεῖς πρὸς κτήσιν αὐτῶν ἀναγκαίας δαπάνας, καθὼς καὶ τὰ βαρύνοντα τὰς πηγὰς αὐτῶν ἐτήσια χρέη (τόκοι). Τὰς δαπάνας δὲ ταύτας καὶ τὰ χρέη ταῦτα ποικίλλοντα εἰς μέγαν βαθμὸν ἐν ἐκάστη συγκεκριμένῃ περιπτώσει, μόνον ὁ φορολογούμενος εἶνε εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃ καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τῆς δηλώσεως αὐτοῦ.

Πρὸς ἀνεύρεσιν οὐχ ἥττον τῆς καθαρᾶς προσόδου τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν γαιῶν, ὁ νόμος διαγράφει ἴδιον τρόπον ἐκτιμήσεως, ἐρίζων ὅτι, ἐὰν μὲν ἡ ἀξία αὐτῆς εἶνε ἐλάσσων τῶν 200 χιλ. δρ., ὡς καθαρὰ πρόσοδος τῶν λογίζονται τὰ 7)100 τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῶν, ἐὰν δὲ εἶνε μείζων τῶν 200 χιλ. δρ. τὰ 5)100 αὐτῆς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἀνεύρεσις τῆς πραγματικῆς φορολογικῆς ἱκανότητος τοῦ πολίτου ἤρτηται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἴδιου. Διότι ἀποκλεισθείσης τῆς αὐτεπαγγέλτου ἐκτιμήσεως, οὗτος κατ' ἀρχὴν εἶνε ὁ ὑποδεικνύων τὴν καθαρὰν τοῦ πρόσοδον. Δὲν εἶνε δὲ προσῶς πιθανόν, ὅτι οὗτος θὰ ὑποδείξῃ διὰ τῆς δηλώσεώς του, μείζονα τῆς πραγματικῆς. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ ὑπόδειξις τοῦ ὑπόκειται εἰς ἐλεγχον. Ἀλλ' ὁ ἐλεγχος οὗτος ἀμερολήπτως διεξαγόμενος, δὲν εἶνε ἐπίσης πιθανόν, ὅτι θὰ τῇ καταλογισθῇ μείζονα τῆς πραγματικῆς πρόσοδον. Τοῦναντίον μᾶλλον πιθανώτερον

(1) Ἐὰν ὁ φορολογούμενος ἔχῃ πρόσόδους διαφόρων κατηγοριῶν, ὑφείλει νὰ ὑποβάλλῃ τόσας δηλώσεις, ὅσαι εἶναι καὶ αἱ κληαὶ τῶν προσόδων του.

φαίνεται, ὡς ἐκ τῶν τεχνασμάτων καὶ προφυλάξεων, ὡς λαμβάνει ἀνευλαβῆς δηλωτῆς, νὰ μὴ ἐπιτύχη ὁ εὐσυνειδήτως ἐνεργῶν τὸν ἐλεγ-
χον νὰ φέρῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὴν ἕλην πρόσοδον αὐτοῦ. Ἐπομέ-
νως ἢ τὴν πραγματικὴν πρόσοδον θ' ἀνεύρη καὶ οὗτος, ἢ ἐλάσσονα
ταύτης, ὅπερ βεβαίως δὲν εἶνε εἰς βᾶρος τοῦ φορολογουμένου.

Δι' ἧς προσόδους, οἷαι αἱ τῶν κινητῶν ἀξιῶν καὶ μισθωτῶν ὑπη-
ρεσιῶν, γίνεται ἀναδρομὴ εἰς τὴν πηγὴν, ἦτοι εἰς τὰς τραπέζας αἱ
ὁποῖαι πληρώνουν τὰ τοκομερίδια, ἢ τὰ νομικὰ πρόσωπα δημοσίου ἢ
ιδιωτικοῦ δικαίου, τὰ ὁποῖα πληρώνουν τοὺς μισθοὺς τοῦ προσωπικοῦ
των κλπ., οὐδεὶς ἐπίσης ὑφίσταται φόβος καθορισμοῦ προσόδου με-
ζονος τῆς πραγματικῆς. Τοῦναντίον κίνδυνος ὑπάρχει ἀποκρύψεως
τοιαύτης, καθ' ἣν, ἰδίως περίπτωσιν ὁ προσοδοῦχος λαμβάνει τὴν πρό-
σοδον αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ἢ εἰσπράττει ταύτην ἐν τῇ ἡμεδαπῇ,
ἀνευ μεσολαβήσεως ἢ συμπράξεως τραπεζίτου τινός. Ἀλλὰ καὶ
ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ ἐπιζήμιον ἀποτέλεσμα εἶνε εἰς βᾶρος τοῦ
Δημοσίου, ἐὰν δὲν ἀνακιλύψῃ τὸν δόλον, ποτὲ δὲ καὶ εἰς βᾶρος τοῦ
φορολογουμένου.

Μόνον ἐν τῇ ἀνευρέσει τῆς καθαρᾶς προσόδου τῶν οἰκοδομῶν καὶ
τῶν γαιῶν, ἐνδέχεται νὰ καθορισθῇ ποσὸν μεῖζον τοῦ πιθανοῦ, ἐπὶ
βλάβῃ βεβαίως τότε τοῦ φορολογουμένου. Διότι ὄντως ἢ διάκρισις αὐ-
τῶν εἰς προσόδους ἀξίας μεζονος ἢ ἐλάσσονος τῶν 200 χιλ. δρ., καὶ ὁ
ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς διακρίσεως ταύτης καθορισμὸς τῆς καθαρᾶς προσό-
δου εἰς 5 ο)ο ἐπὶ τῆς ἀξίας των, κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν, καὶ
7 ο)ο κατὰ τὴν δευτέραν, καὶ αὐθαίρετος εἶνε καὶ ἀδικος. Διότι οὗ-
τως ὡς καθαρὰ πρόσοδος οἰκοδομῆς ἀξίας 210 χιλ. δρ., ἐπὶ παρα-
δείγματι, καθορίζεται τὸ ποσὸν τῶν δρ. 10.500. Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν
ἀκριβῶς πρόσοδον ἀνευρίσκομεν, ὅτι ἀποδίδει, κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ
Νόμου, καὶ οἰκοδομῆς ἀξίας 150 χιλ. δραχμῶν, ὅπερ βεβαίως δὲν εἶνε
ἀκριβές.

Ἐπίσης κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον ἀνευρίσκομεν, ὅτι οἰκοδομῆς ἀξίας
190 χιλ. δρ., ἀποφέρει καθαρὰν πρόσοδον 13.300 δρ., ἐνῆ ἄλλη
ἀξίας 200 χιλ. δρ., ἀποφέρει τοιαύτην 10 χιλ., ἦτοι ἐλάσσονα κατὰ
3 1)2 χιλ. περίπου δρ. Οὐδεὶς οὐχ ἦτον λογικὸς ἄνθρωπος δύνα-
ται νὰ παραδεχθῇ, ὅτι δύο οἰκοδομαὶ τῆς αὐτῆς περιπτῶσεως ἀξίας (190
καὶ 200 χιλ. δρ.), ἐνδέχεται νὰ ἔχωσι τοσαύτην διαφορὰν καθαρᾶς
προσόδου, ἐκτὸς εἰς ἕλως ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις, αἱ ὁποῖαι βέβαια
δὲν πρέπει ν' ἀπασχολοῦν τὸν νομοθέτην.

Εἶνε ἀληθές ὅτι ὁ κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην καθορισμὸς τῶν προ-
σόδων ἀκινήτου, ἀξίας ἐλάσσονος τῶν 200 χιλ. δρ., περιορίζεται μόνον
εἰς τὰ ἰδιοκατοικούμενα ἢ ἰδιοχρησιμαπαιούμενα, καὶ μόνον ἐφ'

ἔσον ἢ κατ' ἄλλον τρόπον ἀνεύρεσις αὐτῆς παρουσιάζει δυσχερείας,
ἢ ἄγει εἰς ἀμφισβητούμενα ἀποτελέσματα. Καὶ τοῦτο βεβαίως θὰ
ἐμετρίαζέ πως τὴν σημειωθείσαν φορολογικὴν ἀνισότητά, ἐὰν τὰ μὲν
φορολογικὰ ὄργανα εἶχον μεῖζονα μόρφωσιν, οἱ δὲ φορολογούμενοι
εὐσυνειδητοτέραν ἀντίληψιν καὶ τῶν καθηκόντων καὶ τῶν συμφερόν-
των των. Ὑπὸ τὴν ἐνεστῶσαν ὁμῶς τῶν πραγμάτων, οὐ μὴ ἀλλὰ
καὶ τῶν πνευμάτων, κατάστασιν, ἢ εἰς τὴν ἀνωτέρω μέθοδον προσ-
φυγῇ θὰ ἀποτελῇ τὸν κανόνα παρὰ τὸ αὐθαίρετον καὶ τὸ ἀδικον αὐ-
τῆς. Διὰ τοῦτο εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἢ ταχεῖα τῆς προφανοῦς ταύτης
ἀδικίας ἄρσις, καὶ ἑ κατὰ ἀκριβέστερον τρόπον καθορισμὸς τῶν ἐν λόγῳ
προσόδων. Καθ' ἔσον ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει θὰ ἔχωμεν ἀναστροφὴν
τῆς καθιερουμένης διὰ τοῦ Νόμου φορολογικῆς ἀρχῆς, τῆς καταβο-
λῆς τοῦ φόρου κατὰ λόγον τῆς ἀντοχῆς τοῦ φορολογουμένου.

Κατ' ἀρχὴν ἐπομένως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ Νό-
μου διαγραφόμενα μέτρα πρὸς καθορισμὸν τῆς καθαρᾶς προσόδου ἐπὶ
τῇ βᾶσει τῆς ἐλεγχομένης δηλώσεως, δὲν εἶνε δυνατόν ν' ἀπολήξωσιν
εἰς βᾶρος τοῦ φορολογουμένου. Τοῦναντίον ἢ δι' αὐτῶν ἀνεύρεσις
τῆς πραγματικῆς τοιαύτης κατὰ μεγάλην προσέγγισιν, καθίσταται τὰ
μάλια πιθανή, θεωρητικῶς τοῦλάχιστον.

Ἰπολείπεται ἄρα νὰ ἐξετάσωμεν, ἐὰν καθορισθεῖσιν τῶν προσό-
δων, ἕκαστος πολίτης συνεισφέρει κατὰ μέτρον τῶν δυνάμεών του.
Καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ὁ νομοθέτης κατέβαλε μεγάλην προσπά-
θειαν. Ἐν πρώτοις ποιεῖται διάκρισιν τῶν ἐκ προσωπικῆς ἐργασίας
μόνον, ἢ τῆς περιουσίας μόνον, προερχομένων προσόδων.

Καὶ ἔσον ἀφορᾷ μὲν εἰς τὰς πρώτας ἐκπίπτει πρὸ τῆς φορολογίας
1200 δραχ., ὡς ἐλάχιστον ποσὸν συντηρήσεως, πλὴν τῶν ἀποδοχῶν
τῶν ὑπαλλήλων, ἀφ' ὧν ἐκπίπτει 150 δρ. μηνιαίως ἢ 1800 ἐτησίως,
καὶ τῶν ἐργατῶν, ἀφ' ὧν ἐκπίπτει 6 δρ. ἡμερησίως. Ἡ ἐκπτώσις
δ' αὕτη, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι θὰ δύνατο νὰ εἶνε γενναιοτέρα, καὶ
σκόπιμος εἶνε καὶ λογική. Διότι ἀφοῦ καθιερώθη ἡ ἀρχή, ὅτι πρὸς
ἀνεύρεσιν τῆς καθαρᾶς προσόδου, δεόν νὰ ἐκπίπτωνται αἱ πρὸς κτῆσιν
γενόμενα δαπάναι, ἀγόμεθα εἰς τὸ ἀναγκαῖον συμπέρασμα, ὅτι καὶ
αἱ καταβαλλόμενα δαπάναι πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς, τῆς ὑγείας,
καὶ τῆς πρὸς ἐργασίαν ἱκανότητος, δεόν νὰ λογίζωνται ὡς δαπάναι
παραγωγῆς.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐκ μόνον τῶν κεφαλαίων προσόδους, οὐ-
δεμίαν ἐκπτώσιν γίνεται, διότι αὗται κτῶνται, οὕτως εἰπεῖν, αὐτομάτως,

ἄνευ ἐργασίας τινὸς τοῦ κτιωμένου, οὐδὲ ἔπρεπε νὰ γίνηται ἀφοῦ πρὸς κτήσιν οὕτων, οὐδαμῶς ἐξαντλεῖται ἡ σωματικὴ ἢ πνευματικὴ ἱκανότης τοῦ προσοδούχου. Ἄλλως τε, ἀφοῦ τὸ κεκτημένον κεφάλαιον δὲν ἀποτελεῖ ἢ ἀποταμίευσιν προγενεστέρας ἐργασίας, τεκμαίρεται ὅτι κατὰ τὴν παραγωγὴν του, ἐγένοντο αἱ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ παραγαγόντος ἐργάτου ἀναγκαῖαι ἐκπτώσεις, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τίποτε δὲν θὰ ἐσυγχώρει καὶ νέαν φορολογικὴν ἀπαλλαγὴν.

Οὐχ' ἦττον καὶ διὰ τὰς τελευταίας ταύτας προσόδους ὁ Νόμος καθιεροῖ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς φορολογίας τῶν 1200 δρ., ἀλλὰ μόνον ἐὰν τὸ σύνολον αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τὰς 2 χιλ. δρ., τὸ δὲ καρπούμενον ταύτας πρόσωπον εἶνε ἀνίκανον, ἐκ φυσικῆς ἢ ἡθικῆς ἀδυναμίας, νὰ καρπωθῇ πρόσδόν τινα ἐκ προσωπικῆς ἐργασίας ἢ μικτῆς τιαύτης. Καὶ ἡ ἀπαλλαγὴ αὕτη εἶνε πλέον ἢ λογικὴ. Διότι πᾶν Κράτος ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ τ' ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς πρόληψιν τῆς σωματικῆς ἢ πνευματικῆς ἐξαντλήσεως τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ προσώπων. Ἡ εἰσπραξις δὲ φόρου ἀπὸ πρόσδου, ἡ ὁποία, οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ πηγὴ τῆς, δὲν ὑπερβαίνει, ὅτι εἶνε ἀπαρατήτως ἀναγκαῖον διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ πολίτου, θὰ ἦτο ἐπαρκῆς νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν δύναμιν καὶ ἀνάπτυξίν του, ἐπὶ κοινωνικῇ βεβαίως ζημίᾳ. (1)

Πλὴν τῆς ἐκπτώσεως ταύτης γίνεται καὶ ἑτέρα ἐκπτώσις ἐκ τῆς συνολικῆς καθαρᾶς προσόδου ἀνεξαρτήτως τῶν πηγῶν τῆς, ἐκ δρ. 3 χιλ., ὡς ἐλάχιστον ὄριον συντηρήσεως, ἀλλὰ μόνον ἐφ' ὅσον τὸ σύνολον αὐτῆς δὲν ὑπερβαίνει τὰς 12 χιλ. Ἡ ἐκπτώσις αὕτη διὰ νὰ προσεγγίξῃ τὴν δικαιοσύνην, ἔδει προφανῶς νὰ εἶνε διάφορος κατὰ τοπικὰς περιφερείας, καθ' ὅσον αἱ δαπάναι συντηρήσεως ποικίλλουν διαφοροτρόπως εἰς τὰ μεγάλα κέντρα καὶ εἰς τὰς ἐξοχὰς.

Κατὰ δεύτερον λόγον ὁ Νόμος διακρίνει τοὺς προστάτας πολυμελοῦς οἰκογενείας ἀπὸ τοὺς μὴ σκέτιζομένους, εἰμὴ δι' ἑαυτοὺς καὶ μόνους. Καὶ ἡ διάκρισις αὕτη εἶνε πλέον ἢ δεδικαιολογημένη. Διότι ἰσόποσει καθ' ἕνα πρόσδοι παρουσιάζουν διάφορον βαθμὸν οικονομι-

(1) Ὁ ἡμέτερος νομοθέτης ὀρθῶς ἀπεδέδειξε ὅτι ἡ ἐκπτώσις τοῦ ἐλάχιστου ὄριου συντηρήσεως δέον νὰ γίνηται μόνον ἐφ' ἅψυξ, καὶ ἐν ἡ ἔτι περιπτώσει ὁ φορολογούμενος ἔχει προσόδους ἐκ πολλῶν κατηγοριῶν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν γάλλον συνάδελφόν του, ὁ ὁποῖος, παρὰ πᾶσαν λογικὴν καὶ τὴν διήκουσαν τὸν νόμον φορολογικὴν ἀρχήν, ἐπιτρέπει τὴν ἐκπτώσιν ἀπὸ πᾶσαν κατηγορίαν προσόδων κεχωρισμένως.

κῆς ἀντοχῆς, ἐὰν τὰ κεκτημένα ταῦτα πρόσωπα ἔχωσιν ἢ μὴ, καὶ ἄλλα πρόσωπα εἰς βάρος των. Πρόσδοος 3 χιλ. δρ. ἐπὶ παραδείγματι, δὲν παρουσιάζει τὴν αὐτὴν ἀξίαν, ἦτοι τὸν αὐτὸν βαθμὸν εὐμαρείας, δι' ἓνα ἄγαμον καὶ διὰ τὸν ἐπιφορτισμένον τὴν συντήρησιν καὶ ἄλλων, πλὴν αὐτῶν προσώπων, ἀδιαφόρως ἐὰν ταῦτα εἶνε κατιόντες ἢ ἀνιόντες, ἢ ἄλλα μέλη, διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ὀποίων, ἀνικάνων ὄντων, δι' οἷον - δῆποτε λόγον, νὰ συντηρῶσιν ἑαυτὰ, ὀφείλει νὰ προνοῇ ὁ φορολογούμενος. Φόρος ἐπομένως σκοπῶν τὴν δικαίαν προσαρμογὴν του πρὸς τὴν ἀντοχὴν τῶν εἰς αὐτὸν ὑποκειμένων, πρέπει, παρὰ τὴν φαινομενικὴν ἰσότητά των προσόδων, νὰ πλήττῃ περισσότερο τὸν πρῶτον ἢ τὸν δεύτερον, ἀδιακρίτως τῆς πηγῆς ἐξ ἧς ἀντλοῦσιν οὗτοι τὰς προσόδους των. Διότι ἡ διάφορος προέλευσις αὐτῶν, δὲν προσδίδει φυσικὰ μείζονα ἢ ἐλάσσονα θρεπτικὴν δύναμιν.

Ἐντεῦθεν αἱ ἔνεκεν τῶν βαρῶν τῆς οἰκογενείας νέαι ἐκπτώσεις, ἐκ τῆς ἀνευρισκομένης καθαρᾶς προσόδου. Καθ' ὅσον, ἄνευ τῶν νέων αὐτῶν φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν, καὶ αἱ παλαιαὶ θὰ ἐξεμηδενίζοντο σχεδὸν πλήρως, ὡς ἐκ τῆς κατανομῆς αὐτῶν μεταξὺ τῶν πολλῶν τῆς οἰκογενείας του μελῶν, ὧν οὕτως ἡ ἐξάντλησις δὲν θὰ προελαμβάνετο ἐπὶ κοινωνικῇ πάντοτε ζημίᾳ.

Τὸ λόγῳ τῶν βαρῶν τῆς οἰκογενείας ἀπαλλασσόμενον τῆς φορολογίας ποσὸν καθαρᾶς προσόδου ὀρίζεται εἰς 240 δρ. ἐτησίως κατ' ἄτομον, ἀλλὰ μόνον μέχρι πέντε μελῶν. Κατ' ἀντίθεσιν δηλονότι πρὸς τὸν γάλλον νομοθέτην, ὁ ὁποῖος εὐνοῶν τὰς πολυμελεῖς οἰκογενείας, ἀπαλλάσσει τῆς φορολογίας μείζον ποσὸν προσόδου, διὰ πᾶν ὑπὲρ τὰ πέντε μέλη πρόσωπον, ὁ ἡμέτερος τὸναντίον οὐδεμιᾶς ἀπαλλαγῆς κρίνει ἀξία τὰ πρόσωπα ταῦτα. Ἐπίσης ἐν Γαλλίᾳ, πλὴν τῆς ἐκ τοῦ συνθετικοῦ φόρου ἐκπτώσεως τῶν 3 χιλ. φρ., ἣτις καθιεροῦται καὶ παρ' ἡμῖν, ἐκπίπτονται καὶ 2 ἔτι χιλ. φρ. διὰ πάντα ἔγγαμον, ἢ χῆρον μετὰ τέκνων, καθὼς καὶ 1000 φρ., διὰ πᾶν εἰς βάρος του πρόσωπον μέχρι πέντε, 1500 δὲ, διὰ πᾶν ἐπὶ πλέον τούτων πρόσωπον. Τοῦναντίον παρ' ἡμῖν ὄχι μόνον οὐδεμίαν, παρὰ τὸ δίκαιον, γίνεται ἐκπτώσις διὰ τοὺς ἔγγαμους, ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς συντήρησιν ἐκάστου μέλους ὀριζόμενον ποσὸν τῶν 240 δρ., εἶνε προδήλως ἀνεπαρκές, ἐν ἀντιβολῇ δὲ πρὸς τὰ 2000 φρ. ἐν Γαλλίᾳ, ὅπως ἀσήμαντον, ἐνῶ ἡ συντήρησις ἐκάστου μέλους παρ' ἡμῖν ἀπαιτεῖ ἀσφαλῶς μείζονα δαπάνην ἢ ἐν Γαλλίᾳ.

Καὶ ἔτι πλέον. Παρ' ἡμῖν δὲν γίνεται ἡ ἐκ τοῦ καταλογιζομένου συνθετικοῦ φόρου ἐκπτώσις 7 1)2 ο]ο δι' ἕκαστον πρόσωπον εἰς βάρος τοῦ φορολογουμένου, ἔχοντος πρόσδον ἐλάσσονα τῶν 10 χιλ. δρ. μέχρι δύο προσώπων, καὶ 15 ο]ο δι' ἕκαστον πρόσωπον ἀπὸ τοῦ

τρίτου και ἐφεξῆς. Ἡ ἐκπτώσις ἡμῶς αὕτη και ἐν Γαλλίᾳ δὲν δύναται νὰ ὑπερβῆ τὰ $\frac{3}{4}$ τοῦ καταλογισθέντος φόρου. Περιορίζεται δὲ εἰς 5 ο)ο δι' ἕκαστον πρόσωπον μέχρι δύο, και εἰς 10 ο)ο δι' ἕκαστον ἐπὶ πλέον μέλος, χωρὶς ἡμῶς νὰ δύναται νὰ ὑπερβῆ τὸ ἥμισυ τοῦ καταλογισθέντος φόρου, ἐν οὐδεμίᾳ δὲ περιπτώσει τὰ 2 χιλ. φράγκα κατὰ πρόσωπον, ἐὰν ἡ πρόσδοσις εἶνε μείζων τῶν 10 χιλ. φρ.

* *

Ἄλλ' αἱ φορολογικαὶ αὗται ἀπαλλαγαί, ἔστω και ἐπευξημένα: κατὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύοντα, θὰ ἦσαν ἄρα γε ἐπαρκεῖς, ὅπως προσαρμόσωσι τὸν φόρον πρὸς τὴν ἀτομικὴν τῶν φορολογουμένων ἀντοχήν; Προφανῶς ὄχι. Διότι, ἐὰν μετὰ τὰς ἐκπτώσεις ταύτας, ὁ νόμος ἐφορολόγει ὁμοιομόρφως και μὲ τὸ αὐτὸ ποσοστὸν, τὸ ἀπομένον ὑπόλοιπον, τότε πασιφανῶς θὰ ἐπέβαλλε μείζονα θυσίαν εἰς τὸν ἔχοντα μικροτέραν πρόσδοσιν. Ὁ ἔχων λ. χ. δέκα χιλιάδων δραχμῶν πρόσδοσιν, και στερούμενος 1000, αἰσθάνεται ἀσφαλῶς τὴν στέρησιν πολὺ περισσώτερον ἀπὸ τὸν ἔχοντα 100 χιλ. δρ. και στερούμενον 10 χιλ., ἀλλὰ και πολὺ ὀλιγώτερον; ἀπὸ τὸν ἔχοντα πρόσδοσιν 1000 δρ. και στερούμενον 100. (1)

Πρὸς ἀποκατάστασιν ἄρα τῆς ἰσότητος ἐν ταῖς θυσίαις, ὁ Νόμος θὰ ἔδει νὰ πλήξῃ μὲ μείζον ποσοστὸν τὰς μείζονας προσόδους, ἢτοι νὰ καθιερώσῃ τὴν κατὰ πρόσοδον φορολογίαν. Τοῦτο δ' ἀκριβῶς φαίνεται ἐπιδιώκων και ὁ ἡμέτερος διὰ τῆς διακρίσεως διαφόρων κατηγοριῶν προσόδων, ὧν ἐκκαθαριζομένων, διάφορον ποσοστὸν, ἀναλόγως τῆς πηγῆς των, ἀπαλλάσσει τῆς φορολογίας.

Οὕτω λ. χ. ἀπαλλάσσει τῆς φορολογίας τῶν ἐξ ἐργασίας μόνον ἀπορρευουσῶν προσόδων, ἢ ἐκ κεφαλαίων και ἐργασίας (μικταὶ πρόσδοσι), οἷαι αἱ ἐκ γαιῶν, ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν και γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων και ἐλευθερίων ἐπαγγελμάτων, μέχρι μὲν 5 χιλ. δρ. τὸ ἥμισυ τούτων, ἀπὸ 5 δὲ μέχρι 10 χιλ. τὸ $\frac{1}{4}$. Ἐπὶ πλέον τούτων φορολογεῖ δλόκληρον, μὲ τὸ αὐτὸ ποσοστὸν, οἷον και τὰ μὴ ἀπαλλασσόμενα δύο πρῶτα τμήματα. Ἄλλὰ και τὸ ποσοστὸν τοῦτο δὲν εἶνε τὸ αὐτὸ διὰ πάσας τὰς προσόδους ταύτας, ποικίλλον εἰς 10 ο)ο διὰ τὰς ἐκ γαιῶν, 6 ο)ο διὰ τὰς ἐξ ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν και

γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων, και 4 ο)ο διὰ τὰς ἐξ ἐλευθερίων ἐπαγγελμάτων.

Αἱ δ' ἐκ μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν καθαφαί πρόσδοσι ὑπόκεινται εἰς φορολογίαν 4 ο)ο, μέχρι μὲν 400 δρ. μηνιαίως, μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ ἀπὸ 400—830 κατὰ τὰ $\frac{3}{4}$, ἢτοι τὰ 75 ο)ο. Ἐπὶ πλέον τῶν 830 φορολογεῖται δλόκληρον.

Αἱ ἐκ κεφαλαίου μόνον ἀπορρέουσαι πρόσδοσι φορολογοῦνται ἐξ δλοκλήρου πρὸς 8 ο)ο, ἀνευ ἀπαλλαγῆς τμήματός τινος αὐτῶν, ἐκτός ἐὰν προέρχωνται ἐξ οἰκοδομῶν, ὅποτε, ἐὰν μὴ τὸ σύνολον αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τὰς 900 δραχ., φορολογεῖται μόνον διὰ τὰ 62 $\frac{1}{2}$ ο)ο, ἐὰν δὲ περιλαμβάνηται μεταξὺ 900 και 2.700, διὰ τὰ 75 ο)ο αὐτῶν, και τέλος ἐὰν περιλαμβάνηται μεταξὺ 2700 και 7200 διὰ τὰ 87 $\frac{1}{2}$ ο)ο, και διὰ τὸ σύνολον, ἐὰν τοῦτο εἶνε μείζον τῶν 7,200 δρ. Ὁ συντελεστής δὲ ἐπὶ τούτων ὀρίζεται εἰς 12 ο)ο.

Αἱ ἐκ τῆς φορολογίας ἀπαλλακτικαὶ αὗται διαβαθμίσεις δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τοὺς ἀναλυτικοὺς φόρους. Προχωροῦσι και μέχρι τοῦ συνθετικοῦ εἰς ὃν ὑπόκεινται μόνον τὰ 25)100, ἢτοι τὸ $\frac{1}{4}$, μέχρι 5 χιλ. δρ. συνολικῆς προσόδου, και τὰ 50)100, ἢτοι τὸ ἥμισυ, ἀπὸ 5—19 χιλ. δρ., μὲ φορολογικὴν συντελεστήν 5 ο)ο μὲ τὸν ὅποιον φορολογεῖται και δλόκληρον τὸ ἀπὸ 10—100 χιλ. τμήμα καθαρᾶς προσόδου. Διὰ τὰς ἐπὶ πλέον τῶν 100 χιλ. συνολικᾶς καθαρᾶς προσόδους, ὁ συντελεστής ὀρίζεται εἰς 15 ο)ο.

* *

Παρὰ τὸ αὐθαίρετον τὸ ὅποιον ἀναγκαστικῶς ἐγκλείουσιν αἱ ποικίλαι αὗται διαβαθμίσεις τῶν τε φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν και τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν, δεόν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἔχουσαι λογικὴν βᾶσιν συντελοῦσιν, ἂν ὄχι βεβαίως εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τῆς πραγματικῆς φορολογικῆς ἀντοχῆς τῶν πολιτῶν, πράγμα ἐκτάκτως δυσχερές, πάντως ὅμως εἰς τὸν κατὰ προσέγγισιν καθορισμὸν αὐτῆς, ἐπὶ τῇ προϋποθέσει πάντοτε, ὅτι τὰ πάντα διεξάγονται, καθ' ὃν τρόπον ὁ νομοθέτης θεωρητικῶς διέγραψε.

Οὐχ ἦττον ἡ διάκρισις τῶν ἐκ κεφαλαίων μόνον προσόδων εἰς τριαύτας ἐξ οἰκοδομῶν και ἐκ κινητῶν ἀξιών, και ἡ μὲ διάφορον συντελεστήν, 12 ο)ο διὰ τὰς πρώτας και 8 ο)ο διὰ τὰς δευτέρας, φορολόγησις τούτων, δὲν δύναται νὰ τύχῃ μεγάλης ἐπιδοκιμασίας. Δεδομένης μάλιστα τῆς ἐνδημικῆς πλέον παρ' ἡμῖν οἰκοδομικῆς κρίσεως, φρονοῦμεν ὅτι, ἐὰν ἔδει νὰ γείνη διάφορος φορολόγησις μεταξὺ τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν προσόδων, θὰ ἔδει νὰ γείνη μᾶλλον ὑπὲρ τῶν

1. L' écu du pauvre destiné à payer un objet de première nécessité, et le sac d' un riche financier sont, aux yeux d' un mathématicien, deux unités de même ordre, mais au moral, l' un vaut un louis, l' autre ne vaut pas un liard (Ruffon).

οικοδομούντων, ώθουμένων και διὰ τοῦ μέτρου τούτου εἰς οἰκοδομικὸν παροξισμόν.

Ἡ προβαλλομένη τυχόν ἀντίρρησης ὅτι λόγῳ τῆς μεγάλης ζήτησεως οἰκιῶν, αἱ οἰκοδομοῦχοι ἐπραγματοποίησαν ὑπέρογκα κέρδη, δὲν μᾶς φαίνεται κατὰ πάντα ἀκριβής. Διότι λόγῳ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐνοικισιασίων, τὰ ἀσφαλῆ ὄντως κέρδη ταῦτα, δὲν ἐπραγματοποιήθησαν πρὸς ὄφελος τῶν ἀρχικῶν ἐκμισθωτῶν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ὑπεκμισθωτῶν, αἱ ὅποια ὀργιάζοντες κυριολεκτικῶς εἰς βῆρος τῶν τελικῶν μισθωτῶν, ὑπεκφεύγουσι, δύναται τις εἶπειν, πᾶσαν φορολογίαν.

Εἶνε ἀληθές διὰ πρὸς ὑπολογισμὸν τοῦ φόρου γίνονται ἐκπτώσεις τινὲς ἐκ τῆς καθαρᾶς προσόδου τῶν οἰκοδομῶν, αἱ ἑποῖαι δὲν ἐνεργοῦνται ὡς ἐκ τοῦ δυσεφαρμίστου, λόγῳ τῆς φύσεως αὐτῶν, ἐπὶ τῆς ἐκ τῶν κινήτων ἀξιών τισαύτης. Ἀλλ' αὗται πόρρω ἀπέχουσι ἀπὸ τοῦ νὰ ἰσοσταθμίσωσι τὴν φορολογικὴν ἀνισότητά ἐκ τῆς χρήσεως τόσοσ μεγάλης διαφοράς συντελεστῶν.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχές).

ΜΙΧΑΗΛ ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Β'.

Ἡ δύνατις ὁ Βασιλεὺς νὰ διαλύσῃ τὴν Ἀναθεωρητικὴν Συνέλευσιν;

I

Πρὶν προβῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος ἂν ὁ Βασιλεὺς ἐδικαιοῦτο ἐκ τοῦ Συντάγματος νὰ διαλύσῃ τὴν ἀναθεωρητικὴν Συνέλευσιν, προσέχει ἡ ἐρευνα τοῦ ζητήματος τίς ἢ θέσις τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συντάγματι. Εἶνε πρόσωπον συμβαλλόμενον μετὰ τοῦ λαοῦ, ὡς ὑπεστήριξεν ἐν τῇ ἀναθεωρητικῇ Συνελεύσει ὁ τότε Πρωθυπουργὸς κ. Δραγούμης, μοναρχικὸς παράγων, ὡς ὑπεστήριξεν ἐν τῇ αὐτῇ ἀναθεωρητικῇ Συνελεύσει ὁ κ. Βενιζέλος, ὅστις διὰ τῆς ἀπολυταρχικῆς ταύτης θεωρίας ἠρνήθη ἐμμέσως εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν νὰ κανονίσῃ μόνος τὰ τοῦ οἴκου του· ἢ εἶνε ὄργανον τοῦ Κράτους, κατὰ τὴν Γερμανικὴν θεωρίαν, ἰστάμενον οὐχὶ ἐπὶ, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ Κράτους, μὴ δεσπάζον αὐτοῦ καὶ μὴ ἔχον οὐδεμίαν προσωπικότητα· ἢ εἶνε ὄργανον ἀντιπροσωπευτικὸν τοῦ λαοῦ, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Γαλλικοῦ Συντάγματος τοῦ 1791; (1)

II

Κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα πᾶσαι αἱ ἐξουσίαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ ἔθνους (ἄρ. 21). Ἐνεργοῦνται δὲ καθ' ἓν τρόπον ὀρίζει τὸ Σύνταγμα. Τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα τρεῖς ἐξουσίας ἀναγνωρίζει ἀπαρρεούσας ἀπὸ τῆς κυριαρχίας ἴσας καὶ ἀνεξαρτήτους ἀπ' ἀλλήλων· τὴν νομοθετικὴν, τὴν ἐκτελεστικὴν καὶ τὴν δικαστικὴν. Καὶ ἡ μὲν νομοθετικὴ ἐνεργεῖται ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Βασιλέως (ἄρ. 22), ἡ δὲ ἐκτελεστικὴ ἀνετέθη μόνον εἰς τὸν Βασιλέα, ἣν ἀσχεῖ διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ διοριζομένων ὑπευθύνων ὑπουργῶν (ἄρ. 27). ἡ δὲ δικαστικὴ, ἣτις ἐνεργεῖται διὰ τῶν δικαστηρίων.

Τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος τὸ ἄρθρ. 21 διευτυπώθη ὡς ἔχει τὰ ἄρθρ. 25 τοῦ Βελγικοῦ Συντάγματος, ἀμφότερα δὲ ἔλκουσι τὴν καταγωγὴν τῶν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ Συντάγματος τοῦ 1789. Τὸ ἡμέτε-

1) Τίτλος III preamb. ἄρ. 2 «les representants sont le corps législatif et le roi» Duguil σελ. 379.

ρον Σύνταγμα ανακηρύξαν τὰς τρεῖς συνταγματικὰς ἐξουσίας, αἰτινες ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς Κυριαρχίας τοῦ ἔθνους, ἴσας καὶ ἀνεξαρτήτους, ἐχάραξε γραμμὴν διακρίσεως μεταξύ των, ἣν δὲν δύνανται νὰ ὑπερβῶσι, θέσαν οὕτω ἐν ἰσορροπίᾳ τὰς κοινωνικὰς δυνάμεις. Ὁ Tonnichon ἐρμηνεύων τὸ ἄρθρον 25 τοῦ Βελγικοῦ Συντάγματος γράφει: «Ὁ Συντακτικὸς νόμος ἀπέδωκεν εἰς τὰς τρεῖς συνταγματικὰς ἐξουσίας πλήρη ταυτότητα καταγωγῆς». Ὁ δὲ Ἀραβαντινὸς πραγματευόμενος περὶ τῶν λειτουργῶν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας γράφει «ἐν τῇ νέῃ συνταγματικῇ πολιτεύματι ὑπάρχουσιν ὠρισμένα ὄργανα, δι' ἐκάστην κατηγορίαν τῶν λειτουργῶν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, καὶ αἱ ὑπὸ τῶν ὀργάνων τούτων καθ' ὠρισμένας διατυπώσεις ἀσκούμεναι λειτουργίαι λαμβάνουσι κατὰ τύπους τὴν μορφήν λειτουργίας τῆς κατηγορίας, εἰς ἣν ὑπάγονται τὰ ὀρίωντα ὄργανα» (σελ. 45 Συντάγ. Δίκαιον). Ἐκ τούτων σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ μὲν κυριαρχία κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα ἀνήκει εἰς τὸ ἔθνος· πᾶσα δ' ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀρχὴ ἐκ ταύτης πηγάζει, καὶ ὅτι πᾶς ἀρχὼν εἶναι ὄργανον περιβεβλημένον ἐξάσκησιν ὠρισμένης λειτουργίας τῆς Κυριαρχίας.

Ἐκ τούτων καταδείκνυται πόσον ἡ τοῦ κ. Βενιζέλου θεωρία περὶ μοναρχικοῦ παράγοντος, ἣν ὑπεστήριξεν εἰς τὴν ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν, ἦτο οὐ μόνον ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν κρατοῦσαν θεωρίαν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας ἐν τῇ ἡμετέρῃ Συντάγματι, ὅπερ ἐθεμελίωσε τὸ ἀντιπροσωπευτικὸν ἡμῶν πολίτευμα ἐπὶ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας, ἀλλὰ καὶ ἀπολυταρχικὴ. Μόνον Μονάρχης, ἀξίων δικαίωμα προγενέστερον τοῦ λαοῦ, δικαίωμα, ὅπερ κρατεῖ ἐκ κληρονομίας, εἴτε διὰ παραγραφῆς, εἴτε ἐκ θέας παραχωρήσεως, ἡδύνατο νὰ ἐπικαλεσθῆται αὐτὴν ἀξίωσιν ὡς παραχωρήσας τινὰς ἐλευθερίας καὶ ἐγγυήσεις εἰς τὸν λαόν, ἀλλ' αἰτινες εἰσὶν ἀνακλητέαι, ὡς ἐξαρτώμεναι ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ Μονάρχου. Ἐρμηνεύων τὸ Κρητικὸν Σύνταγμα, ὁ νῦν καθηγητῆς τοῦ Συνταγματικοῦ δικαίου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Πανεπιστημίῳ κ. Σαρρίπολος, ἀπέκρουσε τὴν γνώμην, ὅτι τὸ Σύνταγμα εἶναι σύμβασις μεταξύ λαοῦ καὶ βασιλέως «Παρ' ἡμῖν σήμερον καὶ ἐν Κρήτῃ, γράφει, τὸ κύριον ὄργανον τῆς Πολιτείας εἶναι τὸ αὐτὸ κατὰ βάθος ὁ λαός, ἀλλ' αἱ ἀρχαὶ γενέμηνται κατὰ διάφορον τρόπον. Ἐν Ἑλλάδι τὸ ἀνώτατον ὄργανον τοῦ Κράτους εἶναι τὸ Κοινοβούλιον, νομικῶς ἀποτελοῦν ἐνότητα μετὰ τοῦ κυριάρχου λαοῦ· ὁ Βασιλεὺς εἶναι ὁ ἀνώτατος ἀρχὼν, ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ὡς τὸ ἐπεξηγεῖ ἡ συνέχεια τοῦ ἄρθρου 32. Ὁ Βασιλεὺς παρ' ἡμῖν δὲν εἶναι τὸ κέντρον ὅλων τῶν ἐξουσιῶν· ἡ περὶ ἀρμοδιότητος πρόληψις δὲν ὑπάρχει ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς λέγει ρητῶς τὸ ἄρθρον 44 τοῦ ἡμετέρου

Συντάγματος, ὅπερ ἀποδεικνύει τὸ ἀληθὲς τῆς ἡμετέρας θεωρίας, καθ' ἕσασιν τὸ πρῶτον καὶ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ ἀνωτάτου ὀργάνου τοῦ Κράτους, ἐξ οὗ ἐξάγεται τὸ εἶδος τοῦ πολιτεύματος εἶναι ἡ περὶ ἀρμοδιότητος πρόληψις ἐν περιπτώσει σιωπῆς τῶν κειμένων». (Τὸ Κρητικὸν Συνταγματικὸν Δίκαιον σελ. 12 καὶ 15). Εἰς τὴν περιορισμένην Μοναρχίαν, γράφει ὁ Orban, «ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἶναι ἀκέμη αὐτὸ τὸ Κράτος, διότι διατηρεῖ πᾶν ὅ,τι δὲν τῇ ἀφηρέθη». Ἄλλ' ἐπὶ τῶν εἰδικῶς λεγομένων συνταγματικῶν Μοναρχιῶν ἡ κυβέρνησις δὲν εἶναι πλέον ὅλον τὸ Κράτος, ἀλλὰ μία ἐξουσία, ὑπαχθεῖσα εἰς ὅρια ὑπὸ τοῦ πολιτεύματος καὶ εἰς δικαιώματα παραχωρηθέντα ὑπ' αὐτοῦ.

Ἡ τοῦ Βασιλέως θέσις ἐν τῇ ἡμετέρῃ Συντάγματι ἐν σχέσει πρὸς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν προσδιορίζεται ρητῶς. Αἱ ἐξουσίαι, ὡς τῇ χορηγεῖ, διαιρεῦνται εἰς δύο κατηγορίας· αἱ μὲν ἀνάγονται εἰς τὸν καταρτισμὸν τῶν νόμων καὶ ἡ συμμετοχὴ του εἶναι πλήρης, (περὶ τούτων διαλαμβάνει τὸ ἄρθρ. 22 Συν.) αἱ δὲ κανονίζουσι τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Βουλῆς· περὶ ταύτης πραγματεύονται τὰ ἄρθρ. 36, 37, 38. Κατὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς κυρεῖ καὶ δημοσιεύει τοὺς νόμους, ἔχει τὸ τῆς ἀρνησικυρίας δικαίωμα, συγκαλεῖ τακτικῶς ἢ ἐκτάκτως τὴν Βουλὴν, κηρύσσει τὴν ἐναρξιν καὶ τὴν λήξιν ἐκάστης Συνόδου, ἀναβάλλει ἢ διακέπτει τὴν ἐξακολούθησιν αὐτῆς καὶ διαλύει τὴν Βουλὴν.

III

Ἄλλὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα ἐκτὸς τῶν τριῶν ἐξουσιῶν, ὡς ἴδρυσεν, ἴδρυσεν διὰ τοῦ ἄρθρ. 107 καὶ ἑτέραν ἐξουσίαν, τὴν συντακτικὴν, εἰς ἣν ἐχορήγησε τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναθεωρῆσαι τὸ Σύνταγμα κατὰ τὰς ἐν αὐτῇ ἀναφερομένας προϋποθέσεις καὶ δικονομίαν. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 107 ἡ συντακτικὴ αὕτη ἐξουσία εἰς οὐδεμίαν συνάφειαν εὑρίσκειται πρὸς τὸν Βασιλέα, διότι κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος δὲν ἐνεργεῖ ἡ Νομοθετικὴ ἐξουσία, ὡς ἐν Βελγίῳ ὑπὸ προϋποθέσεις τινὰς ὡς πρὸς τὴν ἀπαρτίαν (1), ἀλλ' εἰδικὴ Συνέλευσις, ἣτις δὲν εἶναι κοινὴ Βουλὴ, καλουμένη κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, ἀλλὰ Συντακτικὴ Συνέλευσις, περιορισμένην ἔχουσα ἐξουσίαν καὶ διάφορον ὅλως ὀργάνωσιν ἀπὸ τῆς κοινῆς Βουλῆς. Ἰδρῦθησαν μὲν ἀμφότεροι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Συντάγματος

1. Orban σελ. 114 Τόμ. 1.

ἀλλ' ἑκατέρωθεν ἴδιαν ἀποστολήν ἔχει· ἐκαίνη μὲν ν' ἀναθεώρησιν τὸ Σύνταγμα, αὕτη δὲ νὰ ψηφίσῃ κοινούς νόμους.

Κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς οὔτε εἰσηγήσεως δικαίωμα ἔχει οὔτε ἄλλην τινὰ ἐξουσίαν. Ῥητῶς τὸ ἀρθρ. 107 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1863 διαλαμβάνει: «Ἡ βεβαίωσις τῆς ἀνάγκης τῆς ἀναθεωρήσεως ἀνήκει εἰς τὴν Βουλὴν». Τὸ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα ῤητῶς ἀρνεῖται τὸ τοιοῦτον δικαίωμα εἰς τὸν Βασιλέα καὶ τὸ ἐχορήγησε μόνον εἰς εἰδικὴν Βουλὴν. Ἀναγράφον ἔτι ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναθεωρήσεως πρέπει νὰ γίνῃ δι' ἰδιαιτέρας πράξεως τῆς Βουλῆς καὶ οὐχὶ διὰ νόμου, οὐδὲν ἄλλο ἐννοεῖ ἢ ἔτι ἐνταῦθα τὸ ἕτερον μέλος τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας οὐδὲν δικαίωμα ἔχει... Τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα ἀρθρα, ὡς καθιεροῦντα μεταξὺ βασιλέως, ἐμπροσωποῦντος τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καὶ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, ἐν σύστημα ἰσορροπίας καὶ ἀμειβάλας δράσεως, εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς τὸ ἀρθρ. 107, ὅπερ ῤητῶς ἀποκρούει πᾶσαν ἀνάμειξιν τοῦ βασιλέως εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος, εἰς ἣν ὁ βασιλεὺς ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας οὐδὲν ἔχει μέρος. Οὐδεμίαν ἐν προκειμένῳ ἐξ ἀναλογίας ἐφαρμογὴ χωρεῖ. Ἀποκρούεται ἀπὸ τὸ ἀρθρ. 21 καὶ 44 τοῦ Συντάγματος. Διότι τὸ μὲν ἀρθρ. 21, ὅπερ ὀρίζει, ἔτι πᾶσαι αἱ ἐξουσίαι ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἔθνος, προστίθῃσι προσέτι, ἔτι αὗται ἐνασχοῦνται κατ' ὄν τρόπον ὀρίζει τὸ Σύνταγμα.

Ἡ διάταξις αὕτη ἔχει μεγάλην πρακτικὴν σπουδαιότητα, διότι ἀναφέρεται ἐν ταυτῇ εἰς τὸν ὀργανισμὸν τῶν λειτουργιῶν καὶ τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐξουσιῶν. Τὰ δικαιώματα ἐκάστης τῶν ἐξουσιῶν ὡς ὄντα προσδιωρισμένα ἐν τῇ Συντάγματι, εἶναι ἀπρόσβλητα καὶ οὔτε ἐξ ἀναλογίας νὰ ἐφαρμοσθῶσι δύνανται, οὔτε νὰ περιορισθῶσιν, οὔτε νὰ τροποποιηθῶσιν, οὔτε ν' αὐξηθῶσιν, οὔτε νὰ ἐνταλθῶσιν, οὔτε ὑπὸ τοῦ νομοθέτου, οὔτε ὑπὸ ἄλλης ἐξουσίας Συνταγματικῆς. Τὸ δὲ ἀρθρ. 44 ἀναγράφει, ὅτι, ὁ βασιλεὺς δὲν ἔχει ἄλλας ἐξουσίας, εἰμὴ ὅσας τῇ ἀπονέμει ῤητῶς τὸ Σύνταγμα, ὅπερ ἀναγνωρίζει αὐτὸν οὐχὶ ὡς τὸ κέντρον ὄλων τῶν ἐξουσιῶν, ἀλλ' ὡς τὸ ἀνώτατον ὄργανον τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα ὁ βασιλεὺς δὲν εἶναι ἢ περὶ ἀρμοδιότητος πρόληψις. Ἐν τῇ Συνταγματικῇ Μοναρχίᾳ,

(1) Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὄλα τὰ ἐκδοθέντα νομοθετικὰ διατάγματα ὑπὸ τὴν κύρωσιν τῆς Βουλῆς εἶναι ἀντισυνταγματικά καὶ τὰ δικαστήρια δικαιούνται ν' ἀρνηθῶσι τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν: Τὸ θέμα τοῦτο θέλομεν ἐξετάσει ἰδιαιτέρως.

γράφει ὁ Esmein «ὁ βασιλεὺς δὲν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ οὐδὲν προνόμιον, ὅπερ δὲν τῷ παρεχωρήθη ῤητῶς ὑπὸ τοῦ Συντάγματος». Ἐρμηνεύων τὸ ἀρθρ. 44 τοῦ Βελγικοῦ Συντ. ὁ Οἰβανγράφει: «ὑπὸ τὸ Ὁλλανδικὸν σύστημα ἢ εἰς ἑτέρας χώρας, ἐν αἷς ὑφίσταται τὸ τῆς συγκεκερασμένης Μοναρχίας σύστημα, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους ἔχει ὄλας τὰς ἐξουσίας, ὡς τὸ σύνταγμα καὶ οἱ νόμοι δὲν τῷ ἀφήρσαν. Τῷ ἀρκεῖ νὰ μὴ ἐξέλθῃ τῶν περιφραγμάτων, ἅτινα τῷ ἔθησαν, ἀλλὰ δύναται νὰ εἰσέλθῃ ἐλευθέρως εἰς τὰ ἐδάφη, ἅτινα δὲν τῷ ἀπεκλείσθησαν». Τὸ ἡμέτερον σύστημα τὸναντιον τὸν περιλαμβάνει ἐντὸς περὶ ὀρισμένων ἐκτάσεων, ἐλλείπει δὲ τίτλου συνταγματικοῦ, δὲν δύναται νὰ εἰσδύσῃ εἰς ἕτερα ἐδάφη, εἶναι ἀναρμόδιος, ἔχει ἀνάγκην τίτλου συνταγματικοῦ ἢ νομοθετικοῦ ὅπως καταστῇ ἀρμόδιος. Ἐκ τούτων σαφῶς ἀποδεικνύεται, ἔτι προκειμένου περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἀναθεωρητικῆς βουλῆς, ὁ βασιλεὺς οὐδένα τίτλον Συνταγματικὸν εἶχεν, ὅπως εἰσδύσῃ ἐν αὐτῇ· οὐδεμίαν ἀρμοδιότητα εἶχεν ἐπὶ ταύτης καὶ οὐδεμίαν ἐκ τῶν βασιλικῶν προνομίων ὡς ἀσκήσῃ ἐδικαιοῦτο. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναβάλῃ, οὔτε νὰ διαλύσῃ τὴν Ἀναθεωρητικὴν βουλὴν· δὲν ἠδύνατο ν' ἀσκήσῃ, τὸ τῆς ἀρνησικουρίας δικαίωμα ἐπὶ τῶν ἀναθεωρηθεισῶν διατάξεων ὑπὸ τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς, ἀλλ' ὑπεχρεῦτο νὰ τὰς δημοσιεύσῃ· οὔτε λόγον κατὰ τὴν ἐναρξίν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς νὰ ἐκφωνήσῃ, οὔτε νὰ κηρύξῃ τὴν ἐναρξίν καὶ τὴν λήξιν αὐτῆς ἐδικαιοῦτο, διότι, ὡς ἐῤρήθη, εὑρίσκειται πρὸς Συντακτικῆς ἐξουσίας, κληθείσης ν' ἀναθεωρήσῃ τὸ Σύνταγμα κατὰ τὴν δίκονομίαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Συντάγματος ὀρισθεισῶν. «Τὰ ἀρθρα ταῦτα περὶ ἀναθεωρήσεως καθιστῶσι τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Κρητικὴν Πολιτείαν Δημοκρατίας μὲ Κυβέρνησιν βασιλικὴν» γράφει ὁ κ. Σορίπολος. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἔταν πρόκειται περὶ τῆς κατ' ἐξοχὴν ἐκδηλώσεως τῆς Κυριαρχίας, περὶ τῆς συνταγματικῆς Ἀναθεωρήσεως, περὶ συντακτικῆς τῆς Πολιτείας πράξεως, αἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ μόνον ἐνεργοῦσιν ἐν Κρήτῃ, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν, ἐνῶ προκειμένου περὶ ἀπλῶν νόμων ὑποβάλλονται εἰς τὴν κύρωσιν τοῦ Βασιλέως ἢ τοῦ Ἡγεμόνος, ὡς ἀποτελούντων μέρος τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Ἡ ἀναθεώρησις ἀποφασίζεται οὐχὶ παρὰ τῆς νομοθ. ἐξουσίας, διὰ νόμου τῇ συμπράξει τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ νομοθετικοῦ σώματος, ὡς ἐν Βελγίῳ, ἀλλὰ, δι' ἴδιας πράξεως τῆς Βουλῆς, διὰ μονομεροῦς ἀποφάσεως. Ἡ συνέλευσις συνελθοῦσα ἀποφασίζει οὐχὶ μετὰ τοῦ βασιλέως ὡς ἐν Βελγίῳ, ἀλλὰ κυριαρχικῶς· αἱ συνταγματικαὶ ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως ἐν Ἑλλάδι ὡς καὶ ἐν Κρήτῃ δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν κύρωσιν τοῦ Βασιλέως ἢ τοῦ Ἡγεμόνος, ἔστω ἐν τῇ Γαλλικῇ Συντάγματι τοῦ 1791. Καὶ ὁ Duguit ἐξετάζων τὸ αὐτὸ ζήτημα γράφει τὰ ἑξῆς. «Ἄλλ' ἡμεῖς νομίζομεν, ἔτι τὸ ἀρθρ. 7 τοῦ Συντάγματος τῆς 16 Ἰουλίου

1876 είναι άνευ εφαρμογής. Τὸ ἄρθρον τοῦτο εἶναι σχετικὸν πρὸς τὸ τῆς ἰσορροπίας σύστημα καὶ τῆς ἀμοιβαίας δράσεως, ἣν τὸ Σύνταγμα ἠθέλησε νὰ καθιερώσῃ μεταξὺ τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ἐκπροσωποῦντος τὴν Κυβέρνησιν, καὶ τῆς Βουλῆς. Τοῦτο σὺδέμλιαν ἐφαρμογὴν ἔχει ἐνταῦθα, διότι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εὕρισκεται πρὸς Συνταγματικῆς ἐξουσίας. Ἐπομένως ὁ Πρόεδρος δὲν δύναται νὰ κάμνῃ χρῆσιν τῆς προθεσμίας τῶν 8 ἡμερῶν ἢ τοῦ μηνός, ἣν τῆ χορηγεῖ τὸ ἄρθρον 7 διὰ τοὺς νόμους.» Καὶ ὁ Esmein γράφει «Νομίζω καὶ κατ' ἀρχὴν καὶ κατὰ εὐχαιριν εἶτι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, δὲν δύναται ἀπολύτως τὴν δημοσίευσιν τῶν συνταγματικῶν νόμων νὰ ἀρνηθῆ.» Σελ. 983—984.

V.

Ὁ Borgeaud ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ *Etablissement et revision des constitutions en Amerique et en Europe*, τῇ στεφθεσίῃ ὑπὸ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων, πραγματευόμενος περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος γράφει: «Τὰ πρῶτα Ἑλληνικά Συντάγματα, κατασκευασθέντα ἐν μέσῳ τῶν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν, δὲν περιείχον ἀναθεωρητικὴν διάταξιν. Ὡσαύτως τὸ ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος δημοσιευθὲν τὸ 1844, ὅπερ ἐμιμήθη τὸν Χάρτην τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου. Τὸ ἐν ἐνεργείᾳ Σύνταγμα, τὸ μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Γεωργίου ὑπὸ τῆς Συντακτικῆς συνελεύσεως τοῦ 1864 συνταχθέν, ἠκολούθησεν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἀναθεωρήσεως τὸ Νορβηγικὸν Σύνταγμα.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τούτου ἡ Συντακτικὴ Συνέλευσις τῶν Ἀθηνῶν συντάσσουσα τὸ ἄρθρ. 107 παρέλειψεν ἐντελῶς τὰ βασιλικά προνόμια. Αὕτη ἠδύνατο μεταχειριζομένη τὸν Βελγικὸν τύπον, ὅστις ἀποδίδει τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἀναθεωρήσεως εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν νὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὴν γενικὴν ταύτην ἔκφρασιν τὸν Βασιλέα καὶ τὰς Βουλὰς, εἰς ὅς τὸ ἄρθρ. 22 ἀθροιστικῶς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἐξουσίας ταύτης ἀπονέμει. Αὕτη δὲν ἐπραξε τὸ τοιοῦτον· ταῦναντίον εἰδίδευσεν, ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναθεωρήσεως ἀρκούντως βεβαιωθήσεται ὑπὸ τῶν ἀποφάσεων τῆς Βουλῆς. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀρκεῖ ἐν τούτοις ἐν ἐλλείψει ἐναντίας παραδόσεως διὰ νὰ μειώσῃ σπουδαίως ἂν ὄχι νὰ τροποποιήσῃ ἐντελῶς τὸν χαρακτήρα, ὃν ἡ Ἑλληνικὴ Μοναρχία ἔλαθε ἀπὸ τοῦ 1832, χρόνου τῆς ἰδρύσεώς της.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ πρίγγηπος Ὀθωνος τῆς Βαβαρίας καὶ πρὸ τῆς ἀφίξεώς της ἀντιβασιλείας, ἣτις ἐμελλε νὰ ἐξασκήσῃ τὴν ἐξουσίαν μέχρι τῆς ἐνηλικιότητός του, Συνέλευσις συνεκλήθη ἐν Ἀργεῖ

καὶ συνεδρίασε ἐν Προνόμῳ πρὸς ἴδρυσιν Συντάγματος. Ἄλλ' αἱ ὑπογράψασαι δυνάμεις τὴν συνθήκην τοῦ Λονδίνου διὰ τῆς ἀπευθυνθείσης διακοινώσεως εἰς τὴν προσωρινὴν Κυβέρνησιν κατὰ 7)βριον 1832 ὑπὸ τῶν προσέδρων Ὑπουργῶν Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, παρεκώλυσαν τὴν σύνταξιν τοῦ πολιτεύματος, τῇ αἰτήσῃ τῆς Βαβαρικῆς Κυβερνήσεως, ἐπὶ τῇ αἰτιολογίᾳ ὅτι «Οὐδὲν ὀριστικὸν σύνταγμα, οὐδεὶς νόμος ἡμελιώδης δύναται νὰ προταθῆ ἢ κυρωθῆ ἄνευ τῆς βασιλικῆς παρεμβάσεως, ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη διαδικασία ἔσεται κατὰ μέρος ἐναντία πρὸς τὴν, πράξιν, δι' ἣς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐγνωστοποίησεν εἰς τὰς τρεῖς δυνάμεις τὴν ἐκλογὴν τοῦ κυριάρχου της».

Κατὰ τὸ 1832 τοιαύτη τῶν ἀρχῶν βεβαίωσις, γενομένη ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Δυνάμεων, τῶν ἐγγυηθεισῶν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς χώρας, ἦτο διαταγὴ καὶ αἱ Ἑλληνες ὑπετάχθησαν. Ἄλλ' ἔταν ἠσθάνθησαν ἑαυτοὺς κυρλοὺς τοῦ οἴκου τῶν ἀνέλαβον νὰ βεβαιώσωσιν αὐτοὶ οὗτοι τὰς ἰδικὰς τῶν ἀρχῶν. Τὸ ἄρθρ. 107 εἶναι ἱκανοποίησις τοῦ Ἐθνικοῦ πνεύματος. Ἡ ἐν Ἀθήναις Συνέλευσις ἐνεπιστεύθη τὴν ὀριστικὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν ψήφισιν τοῦ σχεδίου τῆς ἀναθεωρήσεως εἰς μίαν εἰδικὴν Συνέλευσιν, σχηματιζομένην ἀπὸ διπλασίου Βουλευτῶν τοῦ συνήθους ἀριθμοῦ. (1)

(1) Ἡ ἐπέμβασις αὕτη τῶν προστατίδων Δυνάμεων εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ μόνη, ἣν αὐταὶ οὐχὶ ὡς ἐγγυήτριαι τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὡς ἐντολοδόχοι αὐτῆς διαπραξάντο, διότι ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς διακοινώσεως ταύτης ἀποδεικνύεται τρανώτατα ὅτι ἂν ἐπενέβησαν, ἐπενέβησαν οὐχὶ ὡς ἀξιοῦσαι ἴδιον δικαίωμα, ὅπερ οὐδέποτε εἶχον ὡς ἐγγυήτριαι τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὡς ἀντιπροσωπεύσασαι τὴν Ἑλλάδα παρὰ τῇ Βαβαρικῇ Κυβερνήσει καὶ ἐγγυηθεῖσαι, ὅτι τὸ καταρτισθὸν πολίτευμα ἐν Ἑλλάδι θά συνετάσσετο τῇ συμπράξει καὶ τοῦ Μοναρχικοῦ παράγοντος, διότι ὑπὸ τοιοῦτον ὄρον διαπραγματεύθησαν τὸν Ἑλληνικὸν Θρόνον μετὰ τῆς Βαβαρικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὑπὸ τοιοῦτον ὄρον ἐπεδέχθη τὸν Ἑλληνικὸν Θρόνον αὕτη. Ὅτι αἱ ἐγγυηθεῖσαι Δυνάμεις τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος οὐδὲν δικαίωμα εἶχον ν' ἀναμιγνύονται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος ἀποδεικνύουσι πειστικώτατα τὰ τε δημοσιευθέντα ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 14 ἔτος Β' φύλλῳ τοῦ περιοδικοῦ «Μέλλον» διπλωματικὰ ἐγγράφα ὑπὸ τῶν κ. κ. Ν. Καλογεροπούλου καὶ Ν. Στράτου καὶ ἡ πειστικωτάτη μελέτη αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, δι' ἣς κατεδείχθησαν ἔπεα πτερόεντα τὰ ἀντιθέτως ὑποστηριχθέντα.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται τρανώτατα ἢ το κατάφωρος παρερμηνεύσεις τοῦ ἀρθρ. 107 τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος ἢ ἐφαρμοσθεῖσα γνώμη ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐδικαιοῦτο νὰ διαλύσῃ τὴν ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν, ἣτις οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν νομοθετικὴν Βουλὴν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τινὲς ἐξ ἀγνάτας παρεούθησαν εἰς τὴν ἐρμηνείαν ταύτην, τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ἡ τοιαύτη ἐρμηνεία ἐφιλοτεχνήθη ἐξ ἀκράτου φιλαρχίας.

Ὁ κ. Βενιζέλος ἐν τῇ ἀναθεωρητικῇ Βουλῇ ἰσχυρίσθη τὰ ἑξῆς:

«Ὅτι τῆς Διπλῆς Βουλῆς μὴ ἀποτελούσης Συντακτικὴν Συνέλευσιν ὁ Βασιλεὺς δύναται νὰ διαλύσῃ ταύτην, τόσον μᾶλλον, ὅσοι τὸ δικαίωμα τῆς διαλύσεως εἶναι κατ' ἐξοχὴν τὸ δικαίωμα ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον παρέχεται εἰς τὴν Ἀνεύθυνον Ἀρχήν, ἵνα κάμῃ ἔκκλησιν πρὸς τὴν λαϊκὴν κυριαρχίαν διὰ νὰ ἀποκαθίσταται ἡ ἁρμονία ἐν τῷ πολιτεύματι. Τῆς Βουλῆς, εἴτε ἀπλῆς εἴτε διπλῆς οὔσης, δικαίωμα τοῦ Στέμματος καὶ καθήκον εἶναι νὰ διαλύσῃ ταύτην, ὅπως ἀποφανηται ὁ λαὸς τελικῶς περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ τόπου» (ἀγόρευσις πρωθυπουργοῦ Βενιζέλου, τῆς 9 Ὀκτωβρίου 1914 τῆς πρώτης ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς).

Ὁ κ. Βενιζέλος ἐκθέσας τὴν γνώμην τῆς Κυβερνήσεως καὶ ζητήσας ψῆφον ἐμπιστοσύνης ἐπανειλημμένως ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ψῆφος θὰ περιλαμβάνῃ τὰ δύο ταῦτα, τὴν ἔγκρισιν τῶν δηλώσεων ἐν σχέσει πρὸς ὅσα εἶπε περὶ διαλύσεως τῆς Βουλῆς καὶ τὴν ἔγκρισιν τῆς δηλώσεως, ὅτι ἂν ἡ παρούσα Βουλὴ εἴνε Βουλὴ διπλῆ, ἢ ἐνάσκησις τῆς προνομίας τοῦ Στέμματος εἶναι προνομία ἀκεραία.

Καὶ οὕτω ἐπαιήσατο συνένοχον ὄχι μόνον τὴν ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν διὰ τῆς ψηφίσεως ταύτης, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀείμνηστον Βασιλέα, ὅστις μετὰ τὴν ψῆφον ταύτην ἐνέδωκεν εἰς τὴν διάλυσιν αὐτῆς, γενόμενος θύμα τῆς καλῆς τοῦ πλίστους.

Προσέτι ἡ γνώμη, ἣν ὁ κ. Βενιζέλος κατὰ τὴν πρώτην ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν ὑπεστήριζεν, ὅτι τὸ Σύνταγμα εἶναι συμβόλαιον μεταξὺ βασιλέως καὶ λαοῦ, δὲν ὑπεστηρίχθη ὑπ' αὐτοῦ ἐξ ἐπιστημονικῆς πεποιθήσεως, ἀλλ' ἐκ σκοπιμότητος, διότι ὁ κ. Βενιζέλος ὡς συμμετάσχων εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Κρητικοῦ Πολιτεύματος ἐγνώριζε τὴν θεωρίαν τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας. Μόνον διὰ τῆς θεωρίας τοῦ Συμβολαίου μεταξὺ Βασιλέως καὶ λαοῦ ἠδύνατο νὰ δικαιολογηθῇ ἡ διάλυσις τῆς ἀναθεωρητικῆς βουλῆς ἢ ἐπακόλουθον ἦτο ἡ ἐνέργεια νέων ἐκλογῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως Βενιζέλου καὶ ὁ σχη-

ματισμὸς νέου κόμματος πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς πολιτικῆς, ἣν ἐκ Κρήτης ἐκόμισεν. Καὶ οὕτω διὰ τῆς δευτέρας ταύτης παραβιάσεως τοῦ Συντάγματος ἔπαυσε τοῦτο ἔκτοτε νὰ εἶναι σεβαστόν, ὥστε ἤδη κατέστη ῥάκος διὰ τῆς ἀλλεπαλλήλου ἐκδόσεως νομοθετικῶν καὶ συντακτικῶν διαταγμάτων τὸ πρῶτον ἐμφανιζομένων ἐπὶ τῆς πολιτικῆς μηχανῆς, ὡς ἀπὸ μηχανῆς θεός πρὸς λειτουργίαν, τῆς Κυβερνητικῆς Μηχανῆς.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΕΤΑΛΑΣ

Πρώην καθηγητῆς τῆς ποινικῆς νομοθεσίας καὶ τοῦ Διευτοῦ δικαίου ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς Σχολαῖς καὶ Ἀρεοπαγίτης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Εισήγησις περί τοῦ σκοποῦ τῆς Ἑταιρείας

Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὸν κύβλον τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ σπουδαίαν μεθοδικὴν καὶ συστηματικὴν μελέτην τῆς συγχρόνου κοινωνικῆς τοῦ ζωῆς. Ἡ μελέτη αὕτη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς ἑλληνικὰς χώρας γίνεται ἕως τώρα, ὄχι διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας παρατηρήσεως, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πρὸς ματος ἐπιστημονικῶν παρατηρήσεων γενομένων ὑπὸ ξένων ἐπὶ ξένων παραδειγμάτων. Οἱ Ἕλληνας ἐπιστήμονες, ἂν καὶ χρησιμοποιοῦντες τὴν ἐπιστημονικὴν μέθόδον, ἐνόμισαν, ἐκτὸς μεμονωμένων ἐξαιρέσεων, ὅτι ἵσκει μεταφύτευσις τῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν περὶ τῆς ἀλλοδαπῆς διδασκομένων, ἀνευ ἀπ' εὐθείας παρατηρήσεως τῶν εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας κρατούντων. Δὲν ἐνόησαν ἐπαρκῶς ὅτι τὰ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου διδασκόμενα, συμφώνως ἀκριβῶς πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς μεθόδου ταύτης, ἦτο ἀνάγκη νὰ προσαρμοσθῶν πρὸς τοὺς ἰδιώζοντες ὄρους τοῦ ἑλληνικοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς ἑλληνικῆς κληρονομικότητος καὶ παραδόσεως.

Μόνον ἀπὸ τινῶν ἐτῶν παρατηρεῖται εἰς τοὺς διανοομένους Ἕλληνας τάσις πρὸς ἀναδρομὴν εἰς τὰς πηγὰς τῆς νεοελληνικῆς ζωῆς καὶ συνειδήσις τῆς ἀνάγκης νὰ μελετηθῇ τὸ ἑλληνικὸν παρὸν δι' ἀπ' εὐθείας παρατηρήσεως τοῦ συγχρόνου βίου καὶ τοῦ προσφάτου παρελθόντος ἀναδρομικῶς. Οἱ ἐξ αὐτῶν δεχθέντες τὰ διδάγματα τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου συναισθάνονται τώρα τὴν σκοπιμότητα τῆς μεθοδικῆς καὶ συστηματικῆς ἐπεξεργασίας τοῦ ἀνεπεξεργάστου ὕλικου τούτου. Εἰς τὴν ἔρευναν ταύτην τοῦ ἑλληνικοῦ παρελθόντος ἰδιαιτέρας μελέτης ἄξιον παρίσταται τὸ φαινόμενον τῆς ὑπὸ ὄρισμένας ψυχολογικὰς προϋποθέσεις καὶ κοινωνικὰς συνθήκας ὁργανώσεως ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τῆς ὁμαδικῆς ἐργασίας. Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο περιλαμβάνεται ἡ κοινοτικὴ αὐτοδιοίκησις καὶ ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἀνάπτυξις τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος.

Ἐρευνῶντες βαθύτερα τὸ σύγχρονον κοινωνικὸν των ἐγώ, οἱ Ἕλληνες διανοοῦμενοι ἀνευρίσκουν συγγένειαν πρὸς τοὺς περιοίκους βαλκανικοὺς καὶ ἀνατολικοὺς λαούς, καὶ λαμβάνουν συνείδησιν τῆς ἀνάγκης νὰ ἐρευνηθῇ παραλλήλως πρὸς τὴν σύγχρονον καὶ τὴν τοῦ προσφάτου παρελθόντος κοινωνικὴν ζωὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ κοι-

νωνικὴ ζωὴ καὶ τῶν λαῶν τούτων πρὸς τοὺς ὁποίους πολλὰ τὰ κοινὰ τὸν συνδέουν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, τὴν πολυμερῆ ὄσον καὶ ἐνιαῖον, οἱ ἰδρύοντες τὴν «Ἐπιστημονικὴν Ἑταιρίαν Πολιτικῶν Μελετῶν» ἐνόμισαν ὅτι ἐπεβάλλετο ἡ κοινὴ ὄλων τῶν ἀντιλαμβανομένων τὴν ἔλλειψιν μεθοδικῆς καὶ συστηματικῆς ἐρεύνης τῆς νεοελληνικῆς ζωῆς ἐργασία πρὸς δημιουργίαν ἁληθοῦς ἑλληνικῆς κοινωνικῆς ἐπιστήμης.

Τὸν καθαρῶς ἐπιστημονικὸν αὐτῆς σκοπὸν ἡ ἑταιρία θὰ ἐκπληρώσῃ διὰ τῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συγχρόνου ἐπιστημονικῆς μεθόδου μελέτης τῶν ἑλληνικῶν κοινωνικῶν, οικονομικῶν καὶ πολιτικῶν ζητημάτων τοῦ παρόντος, οἷον τοῦτο διεμορφώθη διὰ τῆς ἱστορικῆς μας ἐξέλιξεως, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ἐλάχιστα γνωστοῦ προσφάτου παρελθόντος. Δοθέντος δὲ τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ μεσογειακοῦ χαρακτήρος τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, ἡ μελέτη αὕτη θὰ γίνῃ ἐν συγκρίσει κατὰ πρῶτον λόγον πρὸς τὰ κρατοῦντα εἰς τὰς λοιπὰς ὑπὸ ἀναλόγους συνθήκας βιούσας χώρας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Μεσογείου, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον καὶ πρὸς τὰς κοινωνικὰς, οικονομικὰς καὶ πολιτικὰς συνθήκας τῶν λοιπῶν χωρῶν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

* *

Ἄλλ' ἐπιδιώκει καὶ ἄλλον σκοπὸν ἡ «Ἐπιστημονικὴ Ἑταιρία Πολιτικῶν Μελετῶν», ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὴν ἀνάγκην δημιουργίας διδασκαλίας. Τὰ πρὸς ματα τῆς ἀνωτέρω διαγραφόμενης καθαρῶς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας, σκοπεῖ νὰ ἐκλαϊκεύσῃ διὰ καταληπτῶν εἰς τοὺς πολλοὺς ἐκδόσεων καὶ διαλέξεων.

Ἐκ τούτου προκύπτει ἡ ἀνάγκη τῆς συστηματοποίησεως τῶν πορισμάτων τῆς ἐρένης αὐτῆς κατὰ τρόπον χρησιμεύοντα πρὸς κατεύθυνσιν τῆς μελλοντικῆς δράσεως εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τοῦ κοινωνικοῦ μίαι βίου, καθ' ἣν ἐποχὴν μάλιστα τὰ κοινωνικὰ προβλήματα πανταχοῦ ἐμφανίζονται δεξύτερα παρὰ ποτέ, ἀπαιτοῦντα συστηματικὴν καὶ ἐπείγουσαν θεραπείαν.

Ἡ δοθησομένη κατεύθυνσις θὰ ἐνέχη τάσιν πρὸς δημιουργίαν γνησίων νεοελληνικῶν ἐκδηλώσεων ἀπορρυσσῶν μὲν ἐκ τῆς συνειδήσεως τῶν ἱστορικῶν καὶ φυλετικῶν μας συνθηκῶν ἀλλὰ καὶ συγχρονιζομένων πρὸς τὴν αὖξουσαν καθ' ἡμέραν ἐπιρροὴν τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἐπὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων καὶ τὴν ἀνάγκην ἀναπτύξεως ἐπὶ ἱστορικῶν δεδομένων τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος. Θὰ δῆκει δὲ διὰ τῆς κατευθύνσεως ταύτης πνεῦμα συνειδητῆς ἀλληλεγγύης καὶ συγκερασμοῦ τοῦ ἀκροῦ ἀτομικισμοῦ ὀδηγοῦντος μοιραίως εἰς τὴν

ἀναρχίαν, καὶ τοῦ ἀκράτου κρατισμοῦ ὠθοῦντες εἰς τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ ἄτόμου.

Καὶ ταῦτα: ἐπιστημονικὴ ἐλευθέρᾳ ἔρευνα τοῦ συγχρόνου κοινωτικοῦ μας βίου, ἀποκρυστάλλωσις ὠρισμένων ἀρχῶν μὲ ἐνιαίαν κατεύθυνσιν καὶ ἐκλαΐνευσις τῶν ἀρχῶν τούτων πρὸς διαφωτισμὸν καὶ διαπαιδαγώγησιν τῶν μὴ ἐπιστημονικῶς κατηρημένων τάξεων, θὰ εἶναι τὸ πρόγραμμα τῆς ἐργασίας τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρίας Πολιτικῶν Μελετῶν».

Πρὸς ἐκπλήρωσιν τούτου καλοῦμεν εἰς συνεργασίαν πάντας τοὺς διαγορευμένους, ἔφ' ὅσον ἔχουν ἐλεύθερον τὸ φρόνημα καὶ συμφωνοῦν πρὸς τὰς ἀνωτέρω σκέψεις.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28ῃ Μαρτίου 1920.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον

Περ. Ἰακ. Ἀργυρόπουλος, Ἀλέξ. Βαμβέτσος, Κωνστ. Δεμερτζῆς, Ἰωάννης Σ. Δραγούμης, Ἀριστ. Ζάχος
Ἰωάν. Α. Σπεισιώτης, Παναγ. Τσαλδάρης,
Γεώργ. Χαριτάκης.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

«Ἡ Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις».

Ἡ ἐπανεκδοσις τῆς «Πολιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως», ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν κ. κ. Γ. Δραγούμη, Μπουσίου καὶ Σουλιάτη Νικολαΐδου, ἀποτελεῖ σημαντικὸν γεγονός ἀξίον ἰδιαιτέρας μνείας. Ἡ «Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις», ἰδρυθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1910, ὑπὸ ἐμάδος βουλευτῶν τῆς Τουρκικῆς Βουλῆς καὶ Συμβούλων τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου, ἐξυπηρέτησε σπουδαίως τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἔκτοτε ἀρξάμενην πολιτικὴν ζύμωσιν τῶν ἐθνοτήτων τῆς Βαλκανικῆς, ἧς ἄμεσον ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἢ κατὰ τὸ 1912 ἐκστρατεία τῶν βαλκανικῶν κρατῶν κατὰ τῆς Τουρκίας. Κατὰ τὸ 1916 ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις σημειώσασα ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν διὰ τῆς ἀπὸ περιοπῆς ἐρεῦνης τῶν διαφόρων πολιτικῶν ζητημάτων καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν μελετῶν τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσε, καὶ αἵτινες συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν διαφώτισιν τῆς Κοινῆς Γνώμης ἐπὶ πλείστον ζωτικώτατων ζητημάτων. Ἡ ἔκδοσις τῆς «Πολιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως» διεκόπη κατόπιν διαταγῆς τοῦ ἀρμοστοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Ζοννάρ, τὴν 3ην Ἰουνίου 1916, διὰ τὰ σθεναρὰ καὶ πλήρη πατριωτικοῦ πόνου ἄρθρα τὰ ὁποία αὕτη ἐδημοσίευσεν διαμαρτυρομένη διὰ τὴν ποδοπάτησιν τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τῆς Χώρας, καὶ τὰ ὁποία ἐστοίχισαν τὴν εἰς Κορσικὴν ἐξορίαν τοῦ ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς κ. κ. Γ. Δραγούμη.

Ἡ «Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις» συνεχίζουσα τὴν ἰδεολογίαν τῆς θέλει ἐπιδιώξει τὸν συνασπισμὸν τῶν Ἀνατολικῶν Ἐθνῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου ὑπὸ τινὰ τύπον Ἀνατολικῆς Ὀμοσπονδίας ἢ Συμπολιτείας. Εἶνε χαρακτηριστικὸν διὰ τὴν ἐποχὴν ἣν διερχόμεθα, ὅτι ἡ Λογοκρισία ἀφῆρεσε 17 ὀλοκλήρους γραμμάς ἐκ τῆς ἀγγελίας τῆς ἐκδόσεώς της.

Τὸ «Μέλλον» χαιρετίζει μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὴν προσεχῆ ἐμφάνισιν τῆς «Πολιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως», μελλούσης νὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἀγῶνα αὐτοῦ ὑπὲρ κατισχύσεως τῶν ἐπιστημονικῶν ἀντιλήψεων καὶ ἀποσκοράκισιν τοῦ ἔμπειρισμοῦ.

Ὁ Διωγμὸς τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ διωγμὸς τῶν κορυφαίων τῆς Ἐκκλησίας ἱεραρχῶν θ' ἀποτελέσῃ ἀναμφισβητήτως μίαν ἐκ τῶν ζοφερωτέρων σελίδων τῆς Μάυρης Βίβλου τοῦ βενιζελικοῦ καθεστώτος.

Ἐπὶ ἔξω ἴσως καὶ τινες εὐλογοφάνεις ἀφορμαὶ τῆς ἐνεργηθείσης διώξεως, διὰ τινος τοῦλάχιστον ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ προσεκτικωτέρως ἐρευνᾶ τῶν πραγμάτων πείθει ὅτι καὶ τοὺς διωγμοὺς τῆς Ἐκκλησίας ὑπηγόρευσε τὸ κομματικὸν συμφέρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ πολιτικὴ ἐμπάθεια. Διότι ποῖος ἄλλος λόγος συντρέχει διὰ νὰ κρατεῖται μακρὰν τῆς ἐπαρχίας του καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς του ὁ ἔθνοπρεπέστατος Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Σπυρίδων, πρῶην ἐπίσκοπος Βελᾶς καὶ Κονίτιος, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἡπειρωτικοῦ ἀγῶνος, θαυματουργήσας πράγματι κατὰ τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ; Γνωρίζομεν ὅτι ἡ παροῦσα Κυβέρνησις ὡς κριτήριον καὶ δεῖγμα τοῦ πατριωτισμοῦ θεωρεῖ μόνον τὴν προσχώρησιν εἰς τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα τῆς Θεσσαλονίκης καὶ διὰ τοῦτο δὲν θὰ ἐπιμελῶμεν εἰς τὸ νὰ ὑπομνήσωμεν τὴν ἐθνικὴν δρασίαν τοῦ Μητροπολίτου Σπυρίδωνος, ἔστω καὶ ἂν αὕτη εἶνε, ἂν οὐχὶ ὑπερέτα, τοῦλάχιστον ἴση εἰς αὐτακάρησιν, πατριωτισμὸν καὶ ἀποτελεσματικότητι πρὸς τὴν δρασίαν τῶν ἱεραρχῶν τῆς Μ. Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Θὰ ἐξετάσωμεν μόνον ἂν ὑφίσταται βίασιμὸς τις δικαιολογία τῆς κατ' αὐτοῦ συνεχιζομένης διώξεως. Κατὰ τοῦ Ἁγίου Ἰωαννίνων εἶχεν ὑποβληθεῖ μῆνυσις ἐκ μέρους διαφόρων καλοθελητῶν, διὰ τῆς ὁποίας ἐχαλκεύοντο πολυποίκιλοι κατηγορίαι, πλήν τῆς τελέσεως ἀναθέματος — διότι, ὡς γνωστὸν, ἐν Ἰωαννίνοις δὲν ἐτελέσθη ἀνάθεμα. — Τῆς μηνύσεως ἐπελήφθη τὸ Ἐκτετατὸν Κεραρυαῖον καὶ μετὰ ἐξέτασιν ἑκατοντάδος μαρτύρων τὸ Συμβούλιον αὐτοῦ ἀπεφάνθη διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 201 τοῦ ἔτους 1919, ἐξ 27 ὁλοκλήρων σελίδων βουλευμάτος του, ἐν τῷ ὁποίῳ λεπτομερῶς καὶ ἐμπεριστατωμένως ἐλέγχεται ἡ ἀνακρίβεια καὶ τὸ ἀναληθές τῶν ἀποδοθεισῶν πρὸς τὸν Μητροπολίτην κατηγοριῶν, ὅτι οὐδεμία κατηγορία πρέπει νὰ ἐνεργηθῇ κατ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν πανηγυρικὴν ταύτην ἀπαλλαγὴν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος δὲν ἐπετράπη εἰσεῖτι εἰς αὐτὸν ἡ μετάβασις εἰς τὴν ἔδραν τῆς Μητροπόλεως του καὶ ἡ ἀνάληψις τῶν καθηκόντων του.

Ἡ τοιαύτη ἀδικαιολόγητος σιάνσις τῆς Κυβερνήσεως ἀπέναντι τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἄλλως ἢ ὡς προερχομένη ἐξ ἀντιδράσεως καὶ ἀξιώσεως τῶν μισούντων τὸν Μητροπολίτην κομματικῶν φίλων τῆς ἐν Ἡπείρῳ καὶ ἰδίᾳ τοῦ κ. Κ. Μελά, ὅστις καὶ ἐπερώτησιν ἐναντίον αὐτοῦ ἔκαμεν ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον. Ἀλλὰ μήπως, διότι ἀπιρέσκουν εἰς τοὺς κομματικούς φίλους τῆς Κυβερνήσεως, δὲν κρατοῦνται μακρὰν τῶν ἐπισκοπῶν των, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ βαρύνωνται ὑπ' οὐδεμιᾶς κατηγορίας, ὁ ἐπίσκοπος Ὑδρας κ. Προκόπιος, ὁ Σπάρτης, ὁ Ἀργολίδος, ὁ Λάμπης καὶ Σφακίων, ὁ Θήρας, ὁ Ἀργυροκάστρου κλπ.;

Ἐλπίζομεν ὅτι μετὰ τὴν ἐξαγγελθεῖσαν γενικὴν ἀμνηστειάν θ' ἀρθῶσι καὶ τὰ ἐναντίον τῶν ἱεραρχῶν αὐθαίρετα μέτρα τῆς Κυβερνήσεως, τὰ ὁποῖα κλονίζουν ἐκ βάθρων τὸ γόητρον τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς ποσῶς νὰ συντελοῦν εἰς τὴν ἀΐξισιν τοῦ κυβερνητικοῦ γόητρον.

Ἐὸ Πάνευρον τοῦ Δήμου Πειραιῶς.

Μετὰ πολλὰς συζητήσεις ἐψηφίσθη τέλος ὑπὸ τοῦ Δημ. Συμβουλίου Πειραιῶς ἡ σύναψις δανείου χάριν τῶν ἀναγκῶν τοῦ Δήμου. Δὲν γνωρίζομεν ποίας εἰδικῆς ἀνάγκης πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ νέον δάνειον καὶ κατὰ τίνα τρόπον θὰ διατεθῇ. Ἐχομεν ὅμως ὑπ' ὄψιν μας ὅτι ὁ Δῆμος Πειραιῶς ἀπὸ μικρᾶς σειρᾶς ἐτῶν καθυστερεῖ τὴν καταβολὴν τῶν ὀφειλῶν του, ἀνερχομένων ἤδη περὶ τὸ ἑκατομμύριον, εἰς τὸ Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν Ταμεῖον, τὸ ὁποῖον δὲν συντηρεῖ παραιοῦς, ἀλλὰ διὰ τῶν γλίσχρων πόρων του ἀνακουφίζει τὰς ἀνάγκας τῶν ἀπομαχικῶν ἐργασιῶν τῆς θαλάσσης, ὥστε πᾶσα καθυστέρησις τῶν πρὸς τὸ Ταμεῖον τοῦτο ὀφειλομένων νὰ ἀποτελῇ ἔγκλημα κατὰ μιᾶς ὁλοκλήρου τάξεως ἀπομαχικῶν βιοπαλαιστῶν. Ἡ προϊσταμένη ἀρχὴ ἔχει τὴν υποχρέωσιν νὰ ἐπιβάλλῃ ἐν ἀνάγκῃ εἰς τὸν ἐπιλήρονα τῶν ὑποχρεώσεών του Δῆμον Πειραιῶς τὴν ἐξόφλησιν τῶν ὀφειλῶν του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἡ Κωνσταντινούπολις Ἑλληνική: ὑπὸ Κωνστ. Ν. Παπαμιχαλοπούλου. Ἀθῆναι 1920. Εἶνε τόσον γνωστὴ ἡ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν πατριωτικὴ δρασίς τοῦ κ. Κ. Παπαμιχαλοπούλου, ὥστε νὰ μὴ παρίσταται ἀνάγκη εἰδικῆς μνείας αὐτῆς. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὁ κ. Παπαμιχαλόπουλος ἐνησχολήθη μὲ τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος τῆς ἐλληνικότητος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, προϊόν δὲ τῶν ἐμβριθῶν μελετῶν του εἶνε τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐκδοθὲν βιβλίον του ἐκ 216 σελίδων, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναπτύσσει μὲν ἐπιτυχῶς τὸ θέμα τοῦτο. Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Παπαμιχαλοπούλου θὰ σημειώσῃ ἀναμριεβητήτως ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν, ὡς ἀπαρμύνητον διὰ πᾶσαν ἐλληνικὴν βιβλιοθήκην.

Τὰ Δημόσια Οἰκονομικὰ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομικὴ Νομοθεσία ὑπὸ Βασιλείου Δ. Γεωργιαντά, Γεν. Οἰκονομ. Ἐπιθεωρη-

τοῦ. Ἐκδοσις Βιβλιοπ. «Ἐστίας». Ὁ διακεκριμένος ἀνώτερος ὑπάλληλος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν κ. Β. Γεωργαντᾶς, συνεχίζων τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν, ἥς τόσα δείγματα μᾶς παρέσχε μέχρι τοῦδ.: ἔκαμεν ἤδη ἐναρξὴν τῆς δημοσιεύσεως τῶν *Κωδικῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς νομοθεσίας* διὰ τῆς ἐκδόσεως εἰς ἀγκώδη τόμον ἐκ 560 σελίδων τῶν περὶ τοῦ *Δημοσίου Λογιστικοῦ* κριτουσῶν διατάξεων, ἃς ἔξετάζει ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως καὶ συγχρόνως ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἐρμηγείας καὶ τῆς νομολογίας. Ὁ κ. Γεωργαντᾶς διὰ τῆς φιλοπόνου μελέτης του παρέχει πολὺτιμον συμβολὴν πρὸς εὐχερεστέραν κατανόησιν τῶν πολυπλόκων διατάξεων τοῦ *Δημοσίου Λογιστικοῦ* καὶ καθοδηγῆσαι τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, τῶν δικηγόρων, καὶ παντὸς ἐν γένει μελετητοῦ τῆς ἡμετέρας οἰκονομικῆς ὀργανώσεως, διὰ μέσου τοῦ λοβυρίνθου αὐτῶν. Τὸ σύγγραμμα τοῦ κ. Γεωργαντᾶ τιμᾶται ἀντὶ δρ. 16.

Γεωργικὴ καὶ Κτηματικὴ Πίστις. Ὑποδείξεις διὰ τὴν ἐργάνωσιν αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι. Ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Μυλωνᾶ, Γεν. γραμματέως ὕκουργείου Γεωργίας. Ὁ κ. Μυλωνᾶς εἰς 100 περίπου σελίδας ἐρευνᾷ λίαν ἐπιτυχῶς τὸ ζήτημα τῆς γεωργικῆς καὶ κτηματικῆς πίστεως ἀναφορικῶς πρὸς τὰ ἐν Εὐρώπῃ καὶ τὰς Βαλκανικὰς χώρας κρατοῦντα, καταλήγων εἰς συμπεράσματα καὶ διὰ τὴν παρ' ἡμῶν γεωργικὴν καὶ ὑποθηκικὴν ἐν γένει πίστιν.

Revue d'Économie Politique. No 1 Janvier — Janvier 1920 Paris. Sommaire: Acland, Le salaire minimum dans l'agriculture de l'Angleterre. C. Bodin. Esquisse d'une conception et d'une ordonnance scientifiques de l'économie. A. Maseras Le «Bullion Report» anglais de 1810. Le Normand. La «Socialisation» des mines en Allemagne. C. Rist. La réforme financière en Allemagne. e. t. c.

Καποδίστριας. Ὑπὸ Σ. Θ. Λάσκαρη. — Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 10-11, τεῦχος τοῦ «Μέλλοντος» ἀνηγγέλαμεν τὴν ἐκδοσιν τῆς ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον δοκίμου μελέτης τοῦ νεαροῦ συγγραφέως κ. Λάσκαρη. Ἦδη παρέχομεν εὐρυτέραν ἀνάλυσιν αὐτῆς. Ἐν ἀρχῇ προβαίνει ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων χρόνων τῆς ζωῆς τοῦ Καποδίστρια καὶ τῶν ἐν Κερκύρῃ σπουδῶν του, καθ' ἃς οὐδὲ κἄν τὴν ἑλληνικὴν γραφὴν ἔμαθε, (τοιαύτη ἦτο ἡ ἀμάθεια ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ Βενετία ἐνόει νὰ κρατῶνται οἱ κάτοικοι τῶν νήσων), καὶ τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Παδούης κατόπιν ἱατρικῶν τοιούτων, κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ Γάλλοι ὑπὸ τὸν Βοναπάρτην εἰσήρχοντο εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πῶ. Τὰ συμβάντα ἐκεῖνα οὐκ ὀλίγον ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς πνευματικῆς διαπλάσεως τοῦ νεαροῦ Κερκυραίου, καὶ ἡ συμπεριφορὰ

τῶν γαλλικῶν ἐπαναστατικῶν στρατευμάτων συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ σχηματισθῇ ἐν αὐτῷ ἡ ἔχθρα ἐκείνη πρὸς τὸν Κορσικανὸν κατακτητὴν, ἥτις ἐμελλε νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν πολιτικὴν του ἐν τῷ μετέπειτα σταδίῳ.

Ἐπανελθὼν μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του εἰς Κέρκυραν εὗρεν αὐτὴν εἰς χεῖρας τῶν Γάλλων καὶ ἐν μέσῳ ἐμφυλίων ἐρίδων μεταξὺ ἀριστοκρατικῶν καὶ θανμαστῶν τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ 1789. Παρέμεινε ἐν αὐτῇ ἰδιοτεῦων καὶ ἔξασκῶν τὴν ἐπιστήμην του μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν οἱ Ρωσσοτοῦρκοι κατέλαβον τὰς νήσους (1799). Ἡ πολιτικὴ σταδιοδρομία τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια ἀρχεῖται διὰ τῆς εἰς τὴν Κεφαλληνίαν ἀποστολῆς του, κατὰ τὸ 1801, πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ νέου πολιτεύματος. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὰς οἰκογενειακὰς διαμάχας τῶν μεγάλων οἰκογενειῶν τῆς νήσου, αἵτινες λαμβάνουσαι πολιτικὴν χροιάν ἐβύβιζον τὴν νῆσον εἰς πλήρη ἀναρχίαν. Ἡ ἐπιτυχία μεθ' ἣς εἰργάσθη ἐν αὐτῇ συνέτεινεν ὅπως ὁ αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος Μοχτσενίγος τὸν προσλάβῃ ὡς τὸν κυριώτερον συνεργάτην του καὶ τῷ ἀναθέσῃ τὴν διεύθυνσιν τῶν σπουδαιότερων ὑπουργείων. Ὁ Καποδίστριας διεύθυνε τὴν ἔξωτερικὴν πολιτικὴν τοῦ νεαροῦ κρατιδίου ἐν τῇ κρισιμοτάτῃ στιγμῇ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ πολέμου μεταξὺ τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος καὶ τοῦ Ἰσάβου, συνέτεινε δὲ μάλιστα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἐπίσης δὲ σπουδαία ὑπῆρξεν ἡ συμμετοχὴ του εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Ἰονίου συντάγματος τοῦ 1803, καὶ τὸ σχέδιον ἀναθεωρήσεως τούτου τὸ 1806. Τέλος μεταβὰς εἰς Αευκάδα τὸ 1807, μετὰ τοῦ μηχανικοῦ Michaud, εἰργάσθη εἰς τὴν ἀχύρωσιν τῆς νήσου κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ἐκεῖ δὲ τὸ πρῶτον συνήντησε καὶ τοὺς σπουδαιότερους τῶν Ἑλλήνων ὀπλαρχηγῶν καὶ ἡρώων τοῦ 1821, οἵτινες ἀθρόοι εἶχον προστρέξει πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Ἰονίου Πολιτείας, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀπέβλεπον ὡς πρὸς τὸν πυρῆνα τοῦ μέλλοντος ἑλληνικοῦ κράτους.

Ἄλλ' ἄλλη ἡ θέλησις τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἄλλαι αἱ ἐπιθυμίαι τῶν λαῶν.

Ἡ Συνθήκη τῆς Τιλσίτης (Ἰούλιος, 1807) κατέστησε τοὺς αὐτοκρατορικοὺς Γάλλους κυρίους τῶν νήσων.

Ὁ Καποδίστριας ἠρνήθη νὰ ὑπηρετήσῃ τοὺς νέους κυριάρχους καὶ τὸ 1809 ἀνεχώρησε διὰ Πετροῦπολιν, ὅπου μία θέσις ἀκολούθου ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ εἶχε προσφερθῆ. Τὸ 1811 ἐστάλη εἰς τὴν Πρεσβείαν τῆς Βιέννης καὶ μετὰ τινὰς μῆνας διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ πολιτικοῦ γραφείου τοῦ ἀρχιστροτήγου τῶν ἐν ταῖς Παρυδοναβλοῖς ἡγεγονίας ρωσικῶν στρατευμάτων. Μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ Βουκουρεστίου ἠκολούθησε, καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1813, τὰς συμμαχικὰς στρατιάς ἀνὰ τὴν μέσην Εὐρώπην καὶ οὕτω ἔλαβε

τὴν τύχην νὰ τὸν γνωρίσῃ προσωπικῶς ὁ Ἀλέξανδρος Α΄, ὅστις ἐκ-
τιμήσας τὰς ὑπηρεσίας του ἀπέστειλεν αὐτὸν, τελευτώντος τοῦ ἔτους
ἐν εἰδικῇ ἐμπιστευτικῇ ἀποστολῇ εἰς Ἑλβετίαν, ὅπως καταπολεμήσῃ
τὴν γαυλοφόντειον ἐπίδρασιν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καὶ ἐπιτύχῃ νὰ συμ-
φιλιώσῃ τοὺς ἀριστοκρατικούς καὶ δημοκρατικούς. Ὁ Ἀλέξανδρος,
μαθητὴς τοῦ, ἐκ τοῦ καντονίου Vaud, Laharpe ἔτρεφεν ἰδιαίτερον
συμπάθειαν πρὸς τὴν μικρὰν ταύτην χώραν.

Ὁ χώρος τοῦ παρόντος σημειώματος δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ἀφη-
γηθῶμεν διεξοδικῶς τὴν δρᾶσιν ταύτην. Ἄς ἀρκεσθῶμεν νὰ εἰπώμεν
ὅτι χάρις εἰς τὸν Καποδίστριαν ἐπετεύχθη ἡ συναίνεσις ὄλων τῶν
καντονίων εἰς τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Σύνταγμα τοῦ 1815, ἀποτελοῦν καὶ
σήμερον ἐτι τὴν βᾶσιν τῆς Ἑλβετικῆς Συμπολιτείας, ὡς καὶ διάφοροι
ἐδαφικαὶ ἐπεκτάσεις, ὧν ἡ κυριωτέρα εἶναι ἡ παρὰ τῆς Γαλλίας πα-
ρωχώρησις τοῦ ἀναγκαίου ἐδάφους, ὅπως ἡ Γενεύη ἐνωθῆ μετὰ τῆς
λοιπῆς Ἑλβετίας. Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Λάσκαρη δημοσιευομένων ἀπο-
σπασμάτων τῆς ἀλληλογραφίας τῶν ἑλβετικῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῶν
χρόνων ἐκείνων καὶ τῶν ψηφισμάτων, ἅτινα ἀνεῦρεν εἰς τὰ ἀρχεῖα
τῆς Γενεύης καὶ Λωζάνης, δι' ὧν ὁ Καποδίστριας ἀνηγορεύθη ἐπί-
τιμος πολίτης τῶν πόλεων τούτων, καταφαίνεται ἡ εὐγνωμοσύνη
τῶν Ἑλβετῶν διὰ τὸ ἔργον τοῦ ἀνδρός.

Διορισθεὶς εἰς τῶν ρώσων πληρεξουσίων εἰς τὰ συνέδρια τῆς
Βιέννης καὶ τῶν Παρισίων ὁ Καποδίστριας, κατέβαλε πᾶσαν προ-
σπάθειαν πρὸς ἀνακήρυξιν τῶν Ἰονίων νήσων εἰς κράτος ἀνεξάρτητον.
Καὶ δὲν τὸ κατώρθωσε μὲν ἀλλ' ἐπέτυχεν ὅπως αὐταί, ἀντὶ τοῦ αὐ-
στριακοῦ ζυγοῦ, τεθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, θεωρου-
μένης ὄντως κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὡς τῆς μᾶλλον φιλελευθέρου
Δυνάμεως.

Ἐχὼν πάντοτε ὑπ' ὄψει τὴν μέλλουσαν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλη-
νικῆς Πατρίδος, ἥτις δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῆ ἄνευ τῆς βοήθειας
τινῶν τῶν Δυνάμεων, ὁ Καποδίστριας, ἤθελε μίαν Γαλλίαν ἰσχυράν,
σύμμαχον τῆς Ρωσίας, ἵνα οὕτω, ἐξουδετερώσῃ τὴν ἀντίστασιν τῶν
ἄλλων κυβερνήσεων. Ἀλλὰ παρὰ τὰς πρὸς τὴν Γαλλίαν συμπάθειαν
του ὁ Τσάρος δὲν ἠθέλησε νὰ ἀκολουθήσῃ μέχρι τέλους τὸν ὑπουρ-
γὸν του ἐν τῇ πολιτικῇ ταύτῃ.

Μετὰ τὴν εἰς Κέρκυραν τὸ 1819 διαμονὴν του, καὶ τὴν εἰς Λον-
δῖνον μετάβασίν του, ὅπως ἐπιτύχῃ, (φεῦ ! ἀνεπιτυχῶς), μεταβολὴν
τῆς ἀπέναντι τῶν Ἰονίων στάσεως τῶν Ἀγγλων, ἀντεπροσώπευσε
τὴν Ρωσίαν εἰς τὰ συνέδρια τῆς Τρόπαου καὶ Λαϊβιάχης, ὑπερμαχή-
σας τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν τῶν Νεαπολιτανῶν καὶ πολεμή-
σας σφοδρῶς τὴν μετεργίχειον πολιτικὴν.

Ἀλλὰ πρὸς τὴν πολιτικὴν τοῦ αὐστριακοῦ καγκελιαρίου ἦλθεν εἰς
ἔτι σφοδρότερον σύγκρουσιν μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανα-
στάσεως. Καὶ ἐπέτυχεν μὲν τὴν ὑπὸ τοῦ Τσάρου ἀποστολὴν τοῦ περι-
φήμου τελεσιγράφου τῆς 18ης Ἰουλίου 1821, καὶ τὴν διακοπὴν τῶν
σχέσεων μετὰ τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ μὴ δυνηθεὶς νὰ πείσῃ τὸν κύριόν
του ὅπως κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ ἐπιβάλλῃ
δια τῶν ὅπλων τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλλήνων, ἔλαβεν ἀπερίόρι-
στον ἄδειαν καὶ ἐγκατέλειπε τὴν Ρωσίαν. θεωρήσας ὅτι ὡς Ἕλληνας
δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπηρετήσῃ πλέον Κράτος, οὕτινος ἡ πολιτικὴ δὲν
ἐταυτίζετο πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς ἰδίας του πατρίδος. Μεταβὰς δὲ
εἰς Γενεύην συνέτεινεν, οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ὄθησιν τῶν ἐν Εὐρώπῃ
συσταθέντων φιλελληνικῶν κομιτάτων καὶ τοῦ φιλελληνισμοῦ ἐν γένει,
διαμείνας ἐν τῇ ἑλβετικῇ χώρᾳ μέχρι οὗ ἡ ἐν Τροιζήνι Γ' τῶν Ἑλ-
λήνων συνέλευσις ἐξέλεξεν αὐτὸν κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ κ. Λάσκαρης περατώνει τὴν διατριβὴν του, ἐξιστορῶν διὰ
βραχέων. ἐν εἶδει ἐπιλόγου, τὰ τρία τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ με-
γάλου ἀνδρός.

Εἰδοποιήσις

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΟΥΣ

Εἰδοποιοῦνται πάντες οἱ χορηγηταὶ καὶ προμηθευταὶ τοῦ Δημοσίου
ὡς καὶ πάντες οἱ ὁποσοδήποτε μετ' αὐτοῦ συναλλασσόμενοι ὅτι, πρὸς
προστασίαν τῶν συμφερόντων αὐτῶν ἐνηφισθῆ νόμος, ὅστις θέλει
ἰσχύσῃ ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1920, καὶ δυνάμει τοῦ ὁποίου, διὰ νὰ εἶναι
ἔγκυρος πᾶσα ὑποχρέωσις ἀνσλαμβανομένη παρ' ἐκάστης ἀρμοδίας ὑπη-
ρείας εἰς βᾶρος τοῦ Δημοσίου, πρέπει ἀπαραιτήτως ἡ σχετικὴ ἔγκρι-
σις ἢ ἀπόφασις νὰ φέρῃ τὴν θεώρησιν τοῦ Ἐπιμετάρχου τοῦ οἰκείου
Εἰδικοῦ Λογιστηρίου, πιστοποιοῦντος τὴν ὑπαρξίν διαθεσίμου ἐν τῷ
προϋπολογισμῷ πιστώσεως διὰ τὴν περὶ ἧς πρόκειται δαπάνην.

Ἐφιστάται ἐπομένως ἡ προσοχὴ τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπὶ τῆς
ἀνωτέρω διατυπώσεως, περὶ ἧς δέον νὰ γίνηται μνεία ἐν τῷ τυχόν
συναφθησομένῳ συμβολαίῳ, ὅτι ἔλαβε χώραν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23 Μαρτίου 1920.

(Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου).

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΛΗΜΠΕΡ. ΚΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Σανταρίτζα 1. Β. (Ἐναντι Πρωτοδικείου)

Κατοικία. Ἰππεκράτους 83. Τηλέφ. 10-85.

GOX'S SHIPPING AGENCY LTD

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ
16—Charing Cross—16

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: ἐν Γαλλίᾳ, εἰς τοὺς κυριωτέρους λιμένας
καὶ ἐν Παρισίοις.

» ἐν Ἰσπανίᾳ.

» ἐν Αἰγύπτῳ. Ἀλεξάνδρεια, Κάϊρον.

Καὶ εἰς τοὺς κυριωτέρας λιμένας τῆς Μεσογείου.

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΥΠΟΣΤΗΜΑ: ἐν Ἀθήναις: Ὀδὸς Καραγεώργεβιτς 7
Τηλέφ. 14.63

ΓΡΑΦΕΙΑ ἐν Πειραιεῖ: Ὀδὸς Φίλωνος 46.
Τηλέφ. 4.29

Ἐν Πάτραις, Θεσσαλονίκη, Σμύρνη, Κων)πόλει. Πράκτορες εἰς
ὅλους τοὺς λιμένας καὶ τὰς κυριωτέρας νήσους.

Ναυτιλιακαὶ ἐργασίαι πάσης φύσεως. Ἀγοραὶ—πωλήσεις ἀτμο-
πλοίων. Ἀποστολαὶ. Διαμετακομίσεις. Μεταφορτώσεις. Ἀσφάλειαι
θαλάσσης. Ἐμπορικαὶ ἐργασίαι. Μεσιτεία. Προμήθειαι.

ΕΚΤΕΛΩΝΙΣΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΝΙΚΟΛ. ΚΑΡΒΕΛΑ καὶ ΙΩΑΝΝ. ΚΑΛΑΟΓΙΑΝΝΗ

Ἡλιεῖα Τελωνείου (ἐν Πειραιεῖ)

Ἐκτελωνισμοὺς. Διαμετακίσεις καὶ μεταφορὰ ἐμπορευμάτων.
Ἀναφοραὶ καὶ ἐφέσεις. Ἀνάληψις πάσης ἐκκρεμοῦς ὑποθέσεως.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΣΤΑΔΙΟΥ 14

Ἐνεργοῦνται πάσης φύσεως Τραπεζικαὶ ἐργασίαι ἤτοι:

Ἀγορὰ καὶ πώλησις συναλλάγματος. Ἐκδόσεις ἐπιταγῶν καὶ τη-
λεγραφικῶν ἐμβασμάτων ἐπὶ πάσης πόλεως τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Ἐκδο-
σεις πιστωτικῶν ἐπιστολῶν. Ἀνοίγμα πιστώσεων. Παραλαβὴ φορτοτι-
κῶν καὶ προκαταβολαὶ ἐπ' αὐτῶν ἐν τῇ ἑσωτερικῇ καὶ ἐξωτερικῇ.
Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ. Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων κλπ. κλπ.

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

3 ο)ο διὰ καταθέσεις εἰς πρώτην ζήτησιν.

3 1)2 ο)ο διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ 6 μῆνας τοῦλάχιστον

4 ο)ο διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ ἓν ἔτος

διὰ 4 1)2 ο)ο » » » 2 » »

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΑΙΑΣ

ἘΔΡΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ: (Πλατεία Θεμιστοκλέους). Τηλ. 192

Κατάστημα ἐν Ἀθήναις (Σταδίου 42) » 716

Τηλεγραφήματα. Πειραιῆς. Πίρεbank

Κεφάλαιον Δρ. 10,000,000, Κεφάλαιον καταβληθὲν 5,000,000
Κεφάλαιον ἀποθεματικὸν 3,095,000.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἐνεργεῖ πάσης φύσεως Τραπεζικὰς, Ἐμπορικὰς, Ναυτιλιακὰς καὶ
Ἀσφαλιστικὰς Ἐργασίας. Ἴδρυσις καὶ ὀργάνωσις Ἐταιρειῶν καὶ
συμμετοχὴ εἰς ταιούτας.

Δέχεται καταθέσεις ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους:

3 ο)ο διὰ καταθέσεις ὕψους.

3 1)2 ο)ο διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ 6 μῆνας.

4 ο)ο διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ 1 ἔτος.

5 ο)ο διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ 2 ἔτη.

4 ο)ο Ταμειυτήριον μέχρι δραχ. 5000.

Διοικητικὸν Συμβούλιον

Πρόεδρος

Ἀντιπρόεδρος

Νικ. Δ. Δικιαρδόπουλος

Γεώργ. Κ. Δρακούλης

Σύμβουλοι

Ἐκτωρ Δρακούλης, Π. Ν. Δικιαρδόπουλος, Α. Μαζαράκης, Κ. Μα-
ζαράκης, Π. Καμήλας, Δ. Δημητρακόπουλος.

Ἐντεταλμένος Σύμβουλος

Γεράσιμος Ν. Φραγκισκάτος

Διευθυντὴς κεντρικοῦ Πειραιῶς

Διευθυντὴς Καταστ. Ἀθηνῶν

Σπ. Α. Τόμπρος

Σπ. Γ. Μανωλάτος

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LTD

Ἀπὸ τῆς 25 Ἀπριλίου 1920, λήξαντος τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου
τῆς ἡμετέρας Τραπεζῆς, ἔπαυσεν ἡ κυκλοφορία τῶν τραπεζογραμ-
ματίων αὐτῆς. Κατ' ἀκολουθίαν οἱ κάτοχοι ταιούτων δύνανται προσ-
ερχόμενοι εἰς τὰ Ταμεία τῶν ἐν Ἑλλάδι Καταστημάτων τῆς Τραπε-
ζῆς νὰ ἐξαργυρώσῃ ταῦτα διὰ Τραπεζογραμματίων τῆς Ἐθνικῆς
Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. (Ἐκ τῶν Γραφείων)